

Styrelse/Nämnd: Servicenämnden

Dag, tid: 2024-02-21, kl. 13:30

Plats: Serviceförvaltningen

Övrigt: Vid förhinder att delta i sammanträdet ska ledamot kalla personlig ersättare samt meddela Carita Forsell, tfn:0370- 37 80 11 eller carita.forsell@varnamo.se

Ärenden:**Dnr:****Sida:****Beslutsärenden**

1 Val av justerare

Redovisning av delegationsbeslut

2 Redovisning av delegationsbeslut 2 - 8

Beredningsärenden

3 Redovisning av matsvinn 2023 SN.2024.8 9 - 14

4 Verksamhetsberättelse 2023 SN.2024.9 15 - 28

5 Investeringsbudget 2025 samt investeringsplan 2026-2029 SN.2024.11 29 - 41

6 Hyreskompensation Skogens förskola SN.2024.10 42 - 44

7 Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton SN.2023.19 45 - 50

Informationsärenden

8 Information från förvaltningen

9 Folkhälsa och social hållbarhet 51 - 87

10 Meddelanden 88 - 157

11 Övriga ärenden

Michael Andersson
Ordförande

Carita Forsell
Sekreterare

Anmälan om delegationsbeslut februari 2024**Måltidsservice****Anställningar:**

Måltidsbiträde vikariat 50 % Bredaryds skola 240101 – 240630

Kock 80 % Rönnebackens förskola t.v from 240101

Kock 100 % Lindgården Kök t.v from 240129

Kock 100 % provanställd EXPO 240115 – 240715

Lokalvård**Avslut:**

Lokalvårdare 100 % from 240408

IT- center**Avslut:**

Projektledare 100 % from 240409

Vidarefördelning av arbetsmiljöarbetsuppgifter från verksamhetschef till enhetschef

I fördelningen av arbetsmiljöarbetsuppgifter från verksamhetschef till mig i egenskap av enhetschef ingår bemyndigande att vidarefördela arbetsmiljöarbetsuppgifter till enhetschef.

Fördelningen innebär att Alexander Bervebrink, ska för sin grupp/team:

- ansvara för introduktion av nyanställda inom angiven grupp/team
- tillse att arbetstagarna, speciellt nyanställda och minderåriga får fortlöpande instruktioner om arbetsmetoder, utrustning och hälsorisker och övriga arbetsmiljöhänsyn för att förebygga ohälsa och olycksfall
- fortlöpande åtgärda akuta brister i arbetsmiljön eller vidarebefordra frågan till verksamhetschef
- delta vid planering av förändringar som har betydelse för arbetsmiljön
- stimulera arbetsmiljöverksamheten bland medarbetarna
- framföra behov av arbetsmiljöinvesteringar
- samverka med skyddsombud i arbetsmiljöarbetet

Om enhetschef saknar tillräcklig kompetens, befogenheter eller resurser för att kunna agera och uppfylla arbetsgivarens uppgifter på arbetsmiljöområdet, skall denne omgående meddela detta skriftligen till mig som verksamhetschef. Arbetsmiljöarbetsuppgifterna för den aktuella situationen återgår då till mig.

Värnamo den 15 februari 2024

Josefin Ohlsson
Verksamhetschef

Värnamo den 15 februari 2024

Alexander Bervebrink
Enhetschef

Vidarefördelning av arbetsmiljöarbetsuppgifter från verksamhetschef till teamledare

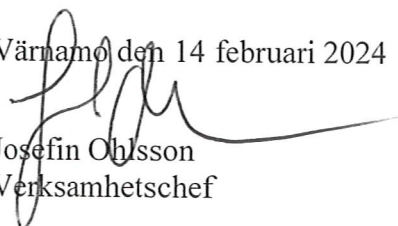
I fördelningen av arbetsmiljöarbetsuppgifter från verksamhetschef till mig i egenskap av teamledare ingår bemyndigande att vidarefördela arbetsmiljöarbetsuppgifter till teamledare.

Fördelningen innebär att Admir Bajric, ska för sin grupp/team:

- ansvara för introduktion av nyanställda inom angiven grupp/team
- tillse att arbetstagarna, speciellt nyanställda och minderåriga får fortlöpande instruktioner om arbetsmetoder, utrustning och hälsorisker och övriga arbetsmiljöhänsyn för att förebygga ohälsa och olycksfall
- fortlöpande åtgärda akuta brister i arbetsmiljön eller vidarebefordra frågan till verksamhetschef
- delta vid planering av förändringar som har betydelse för arbetsmiljön
- stimulera arbetsmiljöverksamheten bland medarbetarna
- framföra behov av arbetsmiljöinvesteringar
- samverka med skyddsombud i arbetsmiljöarbetet

Om teamledare saknar tillräcklig kompetens, befogenheter eller resurser för att kunna agera och uppfylla arbetsgivarens uppgifter på arbetsmiljöområdet, skall denne omgående meddela detta skriftligen till mig som verksamhetschef. Arbetsmiljöarbetsuppgifterna för den aktuella situationen återgår då till mig.

Värnamo den 14 februari 2024

Josefin Ohlsson
Verksamhetschef

Värnamo den 14 februari 2024

Admir Bajric
Teamledare

Vidarefördelning av arbetsmiljöarbetsuppgifter från förvaltningschef till teamleader

Verksamheten inom serviceförvaltningen är omfattande och geografiskt spridd. För förvaltningschefen är det därför ogörligt att hålla sig informerad om och övervaka verksamheten på ett sådant sätt att jag som förvaltningschef tar på mig alla uppgifter t ex vad avser arbetsmiljölagens efterlevnad.

I fördelningen av arbetsmiljöarbetsuppgifter från servicenämnden till mig i egenskap av förvaltningschef ingår bemyndigande att vidarefördela arbetsmiljöarbetsuppgifter.

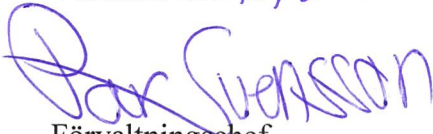
Samtidigt bemyndigar jag teamleader att på eget ansvar i erforderlig utsträckning vidarefördela sina uppgifter. Vidarefördelning får dock endast ske till de medarbetare som har kompetens samt givits befogenheter och resurser så att de kan utföra dessa uppgifter.

Fördelningen innebär att teamleader Annelie Widerberg, 1962-04-04, ska för sin verksamhet/avdelning:

- tillse att bestämmelser i arbetsmiljölag, arbetsmiljöförordning, Arbetsmiljöverkets författningar, lag om allmän försäkring samt andra gällande bestämmelser följs och att information om dessa ges
- övergripande ansvara för det systematiska arbetsmiljöarbetet inom avdelningen
- ansvara för introduktion av nyanställda inom angivet verksamhetsområde
- tillse att arbetstagarna, speciellt nyanställda och minderåriga får fortlöpande instruktioner om arbetsmetoder, utrustning och hälsorisker och övriga arbetsmiljöhänsyn för att förebygga ohälsa och olycksfall
- fortlöpande åtgärda brister i arbetsmiljön eller vidarebefordra frågan till förvaltningschefen
- stimulera arbetsmiljöarbetet bland medarbetarna samt samverka med skyddsombud i arbetsmiljöfrågor
- informera Arbetsmiljöverket om allvarlig olycka eller om tillbud som inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa inträffat
- tillse att eventuella ingripanden från Arbetsmiljöverket respekteras och efterlevs
- planera för och vid behov äska medel för inom organisationen nödvändiga arbetsmiljöförbättringar
- organisera och genomföra arbetsmiljö-, anpassnings- och rehabiliteringsverksamheten enligt gällande lagstiftning och dokument

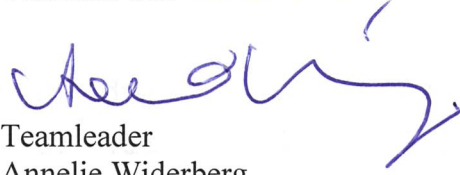
Om teamleadern saknar tillräcklig kompetens, befogenheter eller resurser för att kunna agera och uppfylla arbetsgivarens uppgifter på arbetsmiljöområdet, skall denne omgående meddela detta skriftligen till mig som förvaltningschef. Arbetsmiljöarbetsuppgifterna för den aktuella situationen återgår då till mig.

Värnamo den 15/2 2024

Förvaltningschef
Pär Svensson

Värnamo den 24/2 2025

Teamleader
Annelie Widerberg

Vidarefördelning av arbetsmiljöarbetsuppgifter från förvaltningschef till enhetschef

Verksamheten inom serviceförvaltningen är omfattande och geografiskt spridd. För förvaltningschefen är det därför ogörligt att hålla sig informerad om och övervaka verksamheten på ett sådant sätt att jag som förvaltningschef tar på mig alla uppgifter t ex vad avser arbetsmiljölagens efterlevnad.

I fördelningen av arbetsmiljöarbetsuppgifter från servicenämnden till mig i egenskap av förvaltningschef ingår bemyndigande att vidarefördela arbetsmiljöarbetsuppgifter.

Samtidigt bemyndigar jag enhetschef att på eget ansvar i erforderlig utsträckning vidarefördela sina uppgifter. Vidarefördelning får dock endast ske till de medarbetare som har kompetens samt givits befogenheter och resurser så att de kan utföra dessa uppgifter.

Fördelningen innebär att enhetschef Katarina Wilstorp, 1963-01-19, ska för sin verksamhet/avdelning:

- tillse att bestämmelser i arbetsmiljölag, arbetsmiljöförordning, Arbetsmiljöverkets författningar, lag om allmän försäkring samt andra gällande bestämmelser följs och att information om dessa ges
- övergripande ansvara för det systematiska arbetsmiljöarbetet inom avdelningen
- ansvara för introduktion av nyanställda inom angivet verksamhetsområde
- tillse att arbetstagarna, speciellt nyanställda och minderåriga får fortlöpande instruktioner om arbetsmetoder, utrustning och hälsorisker och övriga arbetsmiljöhänsyn för att förebygga ohälsa och olycksfall
- fortlöpande åtgärda brister i arbetsmiljön eller vidarebefordra frågan till förvaltningschefen
- stimulera arbetsmiljöarbetet bland medarbetarna samt samverka med skyddsombud i arbetsmiljöfrågor
- informera Arbetsmiljöverket om allvarlig olycka eller om tillbud som inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa inträffat
- tillse att eventuella ingripanden från Arbetsmiljöverket respekteras och efterlevs
- planera för och vid behov äska medel för inom organisationen nödvändiga arbetsmiljöförbättringar
- organisera och genomföra arbetsmiljö-, anpassnings- och rehabiliteringsverksamheten enligt gällande lagstiftning och dokument

Om enhetschefen saknar tillräcklig kompetens, befogenheter eller resurser för att kunna agera och uppfylla arbetsgivarens uppgifter på arbetsmiljöområdet, skall denne omgående meddela detta skriftligen till mig som förvaltningschef. Arbetsmiljöarbetsuppgifterna för den aktuella situationen återgår då till mig.

Värnamo den 15/2 2024

Förvaltningschef
Pär Svensson

Värnamo den 240215

Enhetschef
Katarina Wilstorp

Redovisning av matsvinn 2023

Ärendebeskrivning

Sedan 2016 har måltidsservice mätt hur mycket mat som slängs i serviceförvaltningens senior och skolrestauranger, enligt beslut från servicenämnden.

Det totala matsvinnet har minskat varje år från 13 procent, 2016 till 7 procent 2022.

Exempel på framgångsfaktorer är att måltidspersonal mäter och registrerar matsvinnet dagligen. En dialog mellan mottagande kök och tillagande kök görs dagligen samt att inköpen planeras noggrant samt att matsvinnet lyfts på matråden.

I år har matsvinnet mätts i förskola, skola och gymnasium, under vecka 46.

Resultatet för skolans matsvinn är 7 procent vilket innebär att verksamheten inte når målet som servicenämnden satt för 2023 på 6,9%.

Under 2021 gjordes en första mätning av matsvinnet i förskolorna och resultatet var då 28 procent. I mätningen 2022 hade matsvinnet i förskolorna minskat med 10 procentenheter och var då 18 procent. I mätningen 2023 hade svinnet i förskolorna ökat till 21,8%

Matsvinnet i verksamhetens gymnasieskola var 8,7% vid mätningen 2023.

Beslutsförslag

Serviceförvaltningen föreslår servicenämnden besluta
att godkänna redovisningen av matsvinnsmätningen för 2023

Charlotta Nielsen Nylander
Verksamhetschef

Pär Svensson
Förvaltningschef

Utredning

Bakgrund

En tredjedel av all mat som produceras i världen slängs. Matsvinn är den mat som slängs i onödan, som hade kunnat ätas om den hanterats på ett annat sätt. Regeringen har antagit FN:s mål om att halvera matsvinnet till 2030. Offentliga kök är en viktig länk i kedjan för att nå det målet.

Det finns flera anledningar till att det är viktigt att minska matsvinnet:

- **För miljöns skull**

Att producera mat som sedan slängs är inte hållbart. Då har all den energi, vatten och mark som behövts för att framställa maten använts i onödan.

- **För att maten ska kunna göra nytta**

Att minska matsvinnet i offentliga måltider handlar oftast inte om att laga mindre mat, utan om att mer mat behöver ätas upp.

- **För att inte slösa med begränsade resurser**

Pengarna som frigörs genom att minska matsvinnet kan användas till att höja kvaliteten på måltiderna och att köpa in livsmedel av högre kvalitet.

En trivsamt måltidsmiljö är en förutsättning för att minska matsvinnet enligt Bra måltider i skola (2021). En stressig miljö och för lite tid att äta leder både till matsvinn i serveringen, då eleverna inte hinner ta om, och matsvinn från tallriken om eleven inte har tid och ro att äta upp maten.

Kommunala styrdokument

I Policy för mat och måltider i Värnamo kommun och i åtgärdsplanen för Värnamo kommuns miljöarbete ska aktivt arbete göras för att minska svinnet i verksamhetens alla led och i alla nämnder, som hanterar måltider i Värnamo kommun.

Serviceförvaltningen

Servicenämnden

Dnr: SN.2024.8

Sedan 2016 har måltidsservice mätt hur mycket mat som slängs i serviceförvaltningens senior och skolrestauranger, enligt beslut från servicenämnden.

Det totala matsvinnet har minskat varje år från 13 procent, 2016 till 7 procent 2022, i grundskolan.

Exempel på framgångsfaktorer är att måltidspersonal mäter och registrerar matsvinnet dagligen. En dialog mellan mottagande kök och tillagande kök görs dagligen samt att inköpen planeras noggrant samt att matsvinnet lyfts på matråden.

I år har matsvinnet mätts i förskola, skola och gymnasium under vecka 46.

Resultatet för skolans matsvinn är 7 procent vilket innebär att verksamheten inte når målet som servicenämnden satt för 2023 på 6,9%.

Under 2021 gjordes en första mätning av matsvinnet i förskolorna och resultatet var då 28 procent. I mätningen 2022 hade matsvinnet i förskolorna minskat med 10 procentenheter och var då 18 procent. I mätningen 2023 hade svinnet i förskolorna ökat till 21,8%

Matsvinnet i verksamhetens gymnasieskola var 8,7% mätningen 2023.

Vad har serviceförvaltningen gjort för att minska matsvinnet under 2023?

Måltidsservice hade i början av året en kickoff för all måltidspersonal där vi i samarbete med Campus Ljungby, anordnade en föreläsning och workshop tillsammans med Carina Brydning. Föreläsningen handlade om hur matsvinn uppstår, hur matsvinnet påverkar miljö och resurser samt vad vi kan göra för att förhindra matsvinnet samt vad vi kan använda eventuellt matsvinn till.

Verksamheten fick också ett medborgainitiativ skickat där en medborgare föreslog att verksamhetens matsvinn skulle kunna användas till att skänka till välgörenhet. Ett pilotprojekt under sex månader startades tillsammans med Svenska kyrkan och deras verksamhet *Hela människan*. Apladalsskolan i Värnamo skänkte under pilotprojektet mat de dagar de hade ett sådant.

Serviceförvaltningen

Servicenämnden

Dnr: SN.2024.8

Piloten föll väl ut och verksamheten har därför permanentat denna aktivitet. Något som uppskattas av både måltidspersonalen som de som får ta del av maten på *Hela människan*.

Tillgång till skolans frånvarosystem (sedan oktober 2023) kommer förhoppningsvis hjälpa köken att planera sin produktion ännu bättre.

Precis som vid förra mätningen pågår en del renoveringar och ombyggnationer vilket också påverkar kökens möjligheter att hålla nere matsvinnet.

I Hantera Enhet registreras matsvinnet och sammanställningar skickas 1 gång/ år till Livsmedelsverket. På så sätt kommer Värnamo kommun att kunna jämföra sig med övriga kommuner i landet.

I Hantera Enhet kommer verksamheten löpande att kunna ta ut rapporter på hur matsvinnet ser ut, under önskade perioder då matsvinnet mäts och rapporteras varje dag.

Under 2022 anställde verksamheten en måltidsinspiratör som skulle ansvara för arbetet med att minska matsvinnet. Då måltidsinspiratören avslutade sin anställning i en tid då verksamhetens budget var ansträngd och en ersättare inte rekryterades har arbetet med att minska matsvinnet avstannat.

Under 2024 kommer ansvaret för arbetet med att minska matsvinnet läggas på en av verksamhetens stödfunktioner. Etablerade arbeten fortskrider i avvaktan på nya aktiviteter och insatser kopplat till arbetet med att fortsatt minska matsvinnet i samtliga verksamheter påbörjas.

Resultat förskola

Matsvinnsmätningen pågick under vecka 46 i 22 förskolor. Mätningar har gjorts i kök där måltidsservice har personal på plats. Köken har registrerat antal serverade portioner samt tallriksvinn och serveringssvinn. Matsvinnet mäts i kilo och priset regleras utifrån energinivå för respektive målgrupp.

Antal beställda portioner	Antal ätande	Serveringsvinn, kg	Tallriksvinn, kg	Andel svinn, %	Belopp/år
4973	4870	238	117	21,8	360 498 kr

Resultat grundskola

Matsvinnsmätningen pågick under vecka 46 i 17 skolor. Köken har registrerat antal serverade portioner samt tallrikssvinn och serveringssvinn. Matsvinnet mäts i kilo och priset regleras utifrån energinivå för respektive målgrupp.

Antal beställda portioner	Antal ätande	Serverings svinn, kg	Tallriks- svinn, kg	Andel svinn, %	Belopp/år
18249	18080	323	296	7	393 623 kr

Resultat gymnasium

Mätningen på gymnasiet har gjorts enligt samma princip som för förskola och grundskola.

Antal beställda portioner	Antal ätande	Serverings svinn, kg	Tallriks- svinn, kg	Andel svinn, %	Belopp/år
5005	3343	62	110	8,7	100 776 kr

Slutsats

Då redovisningarna historiskt har varit svåra att göra likvärdiga har resultatet för matsvinnet enbart redovisats genom grundskolans resultat, de senaste åren. I de nya indikatorerna kommer matsvinnet att mätas per område, dvs förskola, grundskola, gymnasium och äldreomsorg, samt mätas i gram per portion. Historiskt sett har gymnasium ibland redovisats under grundskola och ibland inte alls på grund av renoveringar.

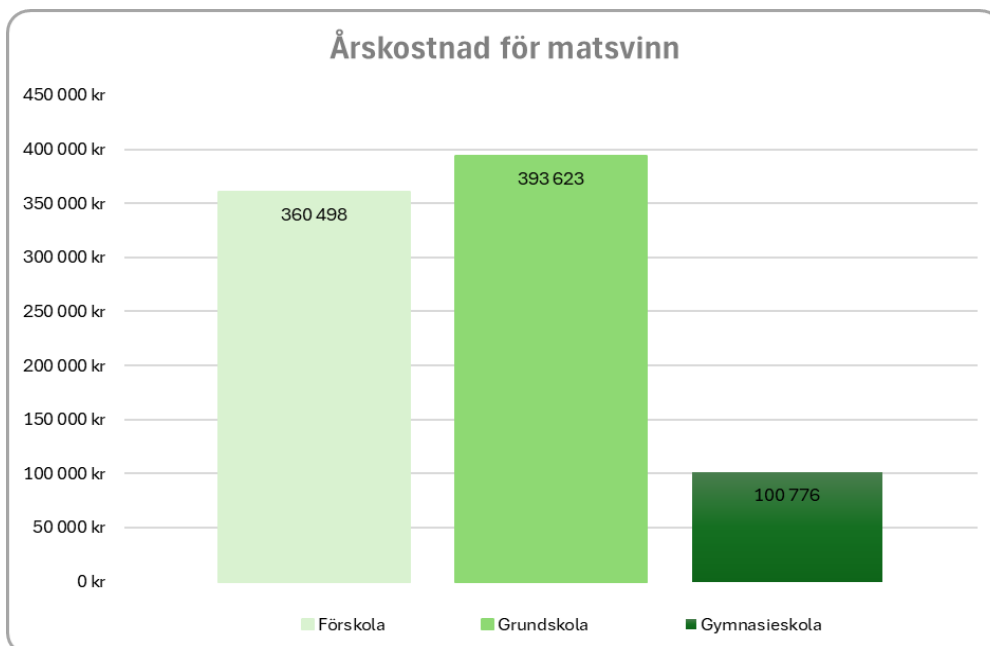
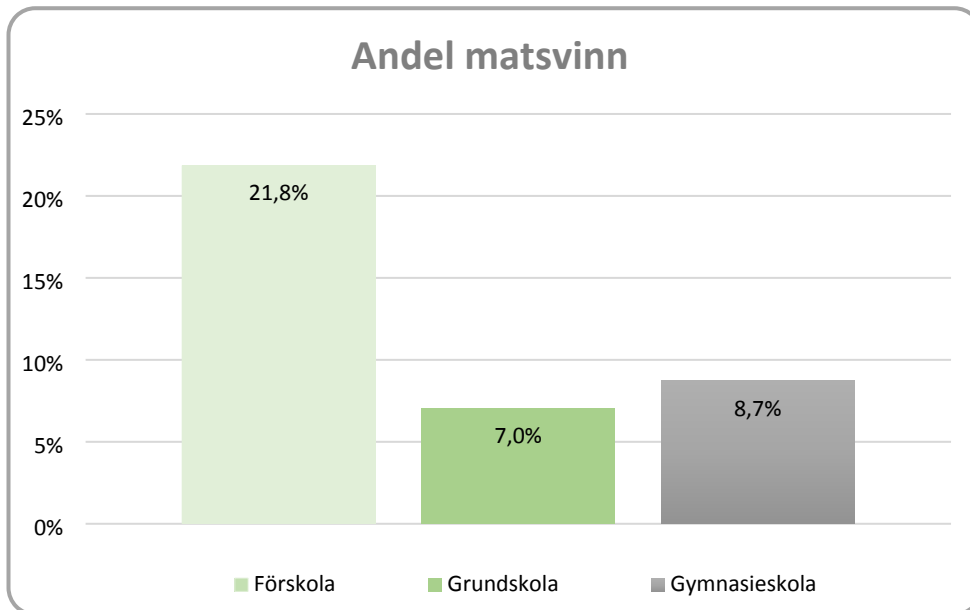
Årets mätning i äldreomsorgen är så pass bristfällig att verksamheten valt att inte redovisa mätningen.

Fördelen med att köken rapporterar via Hantera är att verksamheten när som helst kan ta ut rapporter. I kommande mätning kanske verksamheten inte i förväg meddelar vilken vecka som redovisningen utgår från. Detta för att få en än mer bättre bild av hur matsvinnet ser ut.

Matsvinnet är fortsatt högt och arbetet har under 2023 varit lidande på grund av förändringar i organisationen. Omtag tas under 2024 med förhoppningen om att matsvinnet ska kunna minska ytterligare. Det är svårt att beräkna mängder när osäkerheten är hög och det kräver ett djupare samarbete mellan måltidsverksamheten och de köpande förvaltningarna. Verksamheten ser att utmaningarna finns främst i förskolorna

där mat skickas från annat kök. Här behöver lösningar hittas för att minska på svinnet. Uppdraget hamnar hos verksamhetens matsvinnsgrupp.

Nedan visar tabellerna hur det ser ut övergripande:

Verksamhetsberättelse servicenämnden

1. Nämndens uppdrag enligt reglemente

Servicenämnden ansvarar för och - skall i enlighet med de riktlinjer kommunfullmäktige anger, delvis till självkostnadspris, tillhandahålla tjänster till kommunens förvaltningar avseende:

- kommunens samlade måltidsservice även omfattande personal- och lokalansvar
- kommunens övergripande ansvar för drift, förvaltning och utveckling av digital infrastruktur, digital arbetsplats och IT säkerhet
- kommunens GIS verksamhet
- kommunens bemanningsenhet för vikariehantering för förskola, äldreomsorg, funktionshinderomsorg och måltidsservice tillika kommunens resurspoolspersonal för måltidsservice, omsorg och förskola (till och med september 2023).
- kommunens logistikplanering, administration och skötsel av kommunens fordon samt kommunens centrala tryckeri, posthantering och turbilsservice
- kommunens kontaktcenter
- kommunens tolkservice

2. Verksamhetsåret 2023

Under året har det skett flera organisatoriska förändringar i kommunen som haft en direkt påverkan på servicenämnden. Från den 1 januari 2023 har servicenämnden ansvar för kommunens tolkservice, ett uppdrag som tidigare låg under medborgarnämnden. Under inledningen av året togs beslut att avveckla bemanningsenheten och enheten upphörde den 1 oktober. Bemanningsfunktionen för måltidsservice ligger fortfarande kvar under servicenämnden, men för skola och omsorg har den flyttat till barn- och utbildningsnämnden respektive omsorgsnämnden. Under våren togs det även beslut att servicenämnden ska ta över lokalvårdsenheten från 2024. Omorganisationerna har medfört ett intensivt arbete med att se över arbetssätt och skapa rätt förutsättningar. Samtidigt har förvaltningen arbetat med sjukfrånvaron, effektiviseringar och att ta fram åtgärdsplaner för att hålla budget i balans. Serviceförvaltningen fick dessutom en ny förvaltningschef i april.

IT-center

Flera åtgärder har genomförts för att säkerställa och modernisera kommunens IT-infrastruktur. Kritiska åtgärder inom driftmiljön har prioriterats enligt framtagna åtgärdsplan och flera investeringar i IT-säkerheten har genomförts för att minska risken för betydliga verksamhetsstörningar. Plan för digital förnyelse blev antagen i kommunfullmäktige under våren. Den fastställer en tydlig inriktning för verksamhetsutveckling med hjälp av ny teknologi och digitalisering. IT-center har under året arbetat med säkra inloggningar, infört en ny lösenordsportal samt stöttat kommunens verksamheter med införande av nya verksamhetssystem. Verksamheten har också arbetat med analyser av ny teknologi och digitala tjänster. Exempelvis analys av tjänster för säker digital kommunikation, väldfärdsteknik, mobilt arbetssätt och automationsverktyg för effektivisering. Det har genomförts en analys avseende införande av Microsoft 365 i kommunens verksamheter.

Under 2023 tilldelades projektmedel för införandet av hållbar förvaltning av Internet of Things (IoT), vilket är centralt för datainsamling, förnyelse och utveckling. Kommunfullmäktige beslutade i juni att från och med år 2024 ska servicenämnden ha ett samlat ansvar för IoT. Under junimötet beslutades även att servicenämnden under 2023 ska utreda möjligheten att centralisera och samordna kommunens inköp av IT-utrustning och IT-tillbehör. Utredningen är klar och återrapporteras till kommunstyrelsen i januari 2024.

Under september 2023 tillträdde en ny enhetschef för IT-drift. Ett halvår utan driftschef har medfört bristande kapaciteten att driva strategiskt förändringsarbete. Gällande drift och support finns det fortfarande utmaningar med att hantera mängden ärenden och krav på lösningstider. Anledningen är den snabbt ökande mängden enheter samt komplexitet i verksamhetskritiska system.

Under året har det dessutom genomförts en revision av IT-relaterade kostnader i kommunen. Bedömningen är att det finns en god organisatorisk struktur för IT-verksamheten och god kontroll över kostnader. Däremot bör det utifrån granskningen ske en översyn av fördelningsprinciperna i IT-schablonen och ett tydliggörande vad som inkluderas i den. Översyn av fördelningsprinciper är påbörjad och IT-centerchef har konkretiserat vad som ingår i IT-schablonen, vilket också är presenterat för kommunledningsgruppen.

Servicecenter

Under inledningen av året skapades verksamheten servicecenter. Där ingår kontaktcenter, intern service, tolkservice samt logistik- och tryckerienheten.

Kontaktcenters främsta uppdrag är att lösa medborgarnas ärenden direkt vid första kontakten och underlätta för övriga verksamheter. Under 2023 har omkring 23 000 ärenden lösts vid första kontakten. Ytterligare en kommunvägledare har anställts för att öka tillgängligheten och minska svarstiden gentemot medborgarna. Personalen har gått utbildningar kring hot och våld i arbetet samt hur man hanterar rättshaveristiskt beteende. Utöver utbildningarna genomförs coaching på individnivå och kompetensutveckling för att höja kvalitén hos kommunvägledarna.

E-tjänsteutvecklarna har under 2023 levererat 23 nya e-tjänster och reviderat 70 befintliga. Totalt finns det 148 publicerade e-tjänster som är tillgängliga för medborgare eller kommunanställda. E-tjänsterna har använts cirka 13 900 gånger under året och efterfrågan på dem ökar stadigt för varje år. Leverantören av kommunens tjänsteID har under året genomfört ett stort projekt som krävt flera anpassningar hos kommunen. Det innefattar både nya tekniska lösningar samt förändring av rutiner och processer kring SITHS-hanteringen. Servicecenter har under året även stöttat de nya bemanningsfunktionerna att hitta bra lösningar kring deras ärendehantering. En dialog med fastighetsavdelningen har också påbörjats för att samarbeta mer och centralisera den interna passagehanteringen.

I januari tillträdde en ny enhetschef för logistik- och tryckerienheten. I dialog med övriga förvaltningar har enheten tagit fram förslag på ny fordonspolicy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton. I november 2022 tog regeringen ett hastigt beslut att ta bort klimatbonusen vilket medförde en justering av utbytesplanen 2023. Omkring 20 elbilar byttes med hänsyn till det ut under årets inledning. Utbyggnad av laddinfrastrukturen pågår. Under hösten implementerades ett nytt system för att kunna se, styra och låsa kommunens laddstolpar. En ny e-tjänst har skapats för att uppnå en effektivare hantering av kommunens fordonsskador. Skadeanmälan kan nu göras digitalt och det är enklare att sammanställa och leverera skadestatistik. Under året har enheten även upphandlat och bytt ut frankeringsmaskinen och produktionsskrivaren i det centrala tryckeriet.

Tolkservice gick över till servicenämnden den 1 januari 2023 och fick samtidigt ett nytt verksamhetssystem som är mer anpassat för nuvarande behov. I det nya systemet så är det exempelvis enklare för kunderna att göra sina bokningar digitalt på egen hand. Tolkservice har arbetat aktivt med att få kunderna att göra sina beställningar via självservice i stället för att ringa in. Bokningar via självservice har ökat från 60 procent 2022 till 70 procent 2023.

Måltidsservice

Uppstart av en ny bemanningsfunktion inom måltidsservice har krävt resurser under året. Nya arbetssätt har tagits fram och bemanningsprocesser har setts över. En person från den tidigare bemanningsenheten anslöt den 1 oktober. För att göra funktionen mindre sårbar har fler medarbetare inom måltidsservice introducerats i arbetet med rekrytering, bemanning och tillhörande administration

som funktionen hanterar. Verksamhetsutveckling har prioriterats ner då det samtidigt har genomförts flera omfattande livsmedelsupphandlingar. Att hålla budget har också varit i fokus då livsmedelspriserna fortsatt uppåt under 2023. Måltidsservice har styrt livsmedelsköpen och anpassat matsedlarna utifrån rådande prisläge, men ändå kunnat upprätthålla goda och näringsriktiga måltider. Totalt har 2,4 miljoner portioner levererats.

Tillgång till skolans frånvarosystem har skapat bättre förutsättningar att anpassa antalet portioner och hålla nere matsvinnet. Det matsvinn som ändå uppstår ska hanteras på bästa sätt. Efter ett medborgaralternativ så inleddes ett pilotprojekt där matsvinnet på Apladalsskolan skänktes till Hela människan. Projektet föll väl ut och arbetet med att skänka överbliven mat har permanentats. I mars 2023 infördes en helvegetarisk dag per vecka i kommunens förskolor och skolor. Det är fördelaktigt ur ekonomisk synpunkt då den vegetariska rätten är billigare. Det ligger dessutom i linje med de nya nordiska näringsrekommendationerna som presenterades av Livsmedelsverket under 2023.

Under våren deltog delar av ledningsgruppen i ett program som avser strategiskt ledarskap för en modern och hållbar måltidsorganisation. Det handlar om att driva en måltidsorganisation på hållbara principer med fokus på hälsa, hållbar matproduktion, klimat och miljö. Programmet inkluderar också andra strategiska frågor såsom komplexiteten att kompetensförsörja måltidsverksamheten, beredskap och nya krav på de offentliga måltiderna.

Det pågår flera renoveringar och byggnationer som påverkar måltidsverksamheten. Renovering av köket på Finnvedens gymnasium blev klart under hösten och i skolrestaurangen har eleverna påverkat valet av möbler för att få en trivsamt miljö. På Trälleborgsskolan pågår renovering som förväntas vara klar under 2024. Dessutom byggs tre nya förskolor med tillagningskök. Under december 2023 har inflyttning påbörjats på Rönnbackens förskola i Bredaryd. I mars respektive maj kommer Skogens förskola och Ekenhaga förskola vara klara.

2.1 Hur har ett förändrat omvärldsläge påverkat verksamheten?

Servicekommitténs verksamheter har påverkats av stigande priser på livsmedel, transporter, licenser och leasingkostnader. Flera anpassningar och prioriteringar har gjorts för att hålla budget. Fortfarande råder långa leveranstider på fordon och viss utrustning, men det har verksamheterna tagit lärdom av och har bättre framförhållning. Borttagen klimatbonus för miljöfordon kommer påverka fordonskostnaderna framåt. Osäkerheten i omvärlden har medfört en ökad hotbild mot allmän infrastruktur, vilket ökat behovet av säker IT-infrastruktur och vidare arbete med beredskap.

3. Sammanfattning av nämndens mål, ekonomi, HR och övriga nyckeltal

Serviceförvaltningen har fortfarande svårt att rekrytera personal med rätt kompetens. Vakanta tjänster är också den största orsaken till nämndens budgetöverskott under 2023. Sjukfrånvaron har gått ner samtidigt som arbetet med kompetensutveckling, delaktighet och ett tydligt ledarskap har gett effekt. Medarbetarundersökningen visar väldigt goda resultat där samtliga områden uppvisar både en stigande trend och bättre resultat än kommunen som helhet. Samtliga mål har en hög måluppfyllelsen och genomförda åtgärder har både medfört högre kvalitet och minskad klimatpåverkan. Flera utvecklingsarbeten har initierats för att skapa hållbara lösningar och effektiv resursanvändning.

4. Nämndens mål

	= helt uppfyllt		= i hög grad uppfyllt		= delvis uppfyllt		= ej uppfyllt		= ej utvärderat
	100 %		75-99%		25-74%		0-24%		
	= ökad		= oförändrad		= minskad		= inget värde angivet		

4.1 Grunduppdrag av god kvalitet för den vi är till för (Kvalitet)

4.1.1 Måluppfyllnad

Nämndmål: Servicenämndens tjänster ger övriga förvaltningar förutsättningar till effektiv resursanvändning genom en god leveranssäkerhet och kvalitet.				Helhetsbedömning	
Indikatorer	2022	2023	Målnivå 2023	Bedömning	
Andelen genomförda bokningar av bemanningsenheten*	86%	90%	90 %		
Kontaktcenter andel lösta ärenden – medborgare	48%	50,2%	60%		
Kontaktcenter, andel lösta ärenden – medborgare + förvaltningar	83%	86,2%	85%		
Engagemang – Kontaktcenter	4,46	4,45	4,5		
Kundnöjdheten inom måltidsservice seniorrestauranger**	86,9%		92,5%		
Kundnöjdheten inom måltidsservice skolrestauranger	69,5%	77,8%	77,2%		
IT-avdelningens kundbemötande***	98,2%	97,6%	98%		

* Bemanningsenheten finns inte kvar sedan den 1 oktober 2023. Utfallet avser sista mätningen som gjordes i september 2023.

** Ingen mätning av kundnöjdheten i seniorrestaurangerna har gjorts under 2023.

*** Avser kundbemötandet på IT-service

4.1.2 Aktiviteter under året

Kommunen har sett över bemanningsprocesserna i respektive förvaltning med syfte att minska vikariebehovet och öka lösningsgraden på de beställningar som görs. Till och med september hade bemanningsenheten en lösningsgrad på 90 procent. Måltidsservice som nu hanterar bemanningsfunktionen för köken har arbetat fram nya rutiner för vikarietillsättning och sett över vilka kök som har haft störst behov av vikarier för att göra riktade åtgärder.

För att uppnå en hög lösningsgrad i kontaktcenter så har en dialog påbörjats med de verksamheter där det finns störst behov av stöd och där kontaktcenter har bäst förutsättningar att lösa fler ärenden. Utifrån statistik avseende medborgarnas vanligaste frågor så avser det förskola, bibliotek, överförmynderi, biståndshandläggning och felanmälningar (gata/park).

Kundnöjdheten inom skolrestaurangerna ligger strax över målnivån. Inga riktade aktiviteter har genomförts, däremot pågår ett ständigt utvecklingsarbete för att utforma trevliga måltidsmiljöer och servera rätter som uppskattas av matgästerna. Inom seniorrestaurangerna så har ingen mätning gjorts. Ett utvecklingsarbete har påbörjats tillsammans med omsorgsförvaltningen för att se över gemensamma rutiner och arbetssätt. Detta för att kunna leverera säkra, trygga och goda måltider till de boende på särskilt boende och för de med matdistribution.

IT-avdelningens kundbemötande ligger nära målnivån på 98 procent. En lösenordsportal med självservice har införts med positiv effekt på service och leverans kvalitet för användare. Frågor kring användarvänlighet, tillgänglighet och servicenivå är något samtliga verksamheter inom förvaltningen arbetar med att förbättra.

4.1.3 Analys

Måltidsverksamheten arbetar för att hålla nere vikarietillsättningen och se över grundbemanningen ute i köken. Svårigheten att tillsätta vakanta tjänster gör det i många fall svårt att hålla nere vikarietimmarna som totalt sett har ökat med över 2200 timmar under 2023.

Lösningsgraden i kontaktcenter fortsätter stadigt uppåt men inte i den takt som förväntades när målnivåerna sattes. 2019 låg lösningsgraden på 17 procent och det är en tydlig ökning till 50 procent 2023. Enklare ärenden löses i många fall via webben eller via de e-tjänster som servicecenter har skapat. Det finns fortfarande fler ärenden som kan lösas i första kontakten i kontakcenter och för att det ska bli möjligt krävs ett högre engagemang och samarbete tillsammans med övriga verksamheter.

Omvärldens krav och önskemål på de offentliga måltiderna förändras. Det kräver anpassning för att upprätthålla en hög kundnöjdhet och samtidigt producera hållbara, näringsriktiga och goda måltider. Måltidsverksamheten utmanas både nationellt och lokalt med hänsyn till stigande livsmedelspriser, tillgång till livsmedel och ökade krav på hållbar produktion med låg klimatpåverkan.

4.1.4 Åtgärder för att nå målet

Förvaltningen avser att fokusera mer på effektivt resursutnyttjande och prioritera de åtgärder som får bäst effekt för kommunen som helhet. Tillgänglighet och enkelhet är viktigt för att uppnå en hög kundnöjdhet och servicenivå. Att utöka arbetet med uppföljningar och nyttohemtagningar är också avgörande för att se till att de åtgärder som genomförs faktiskt får effekt.

För att lösa fler ärenden direkt i kontaktcenter är dialogen och samarbetet med verksamheterna avgörande. Medborgare som ringer in till kontakcenter har möjlighet att delta i en kundnöjdhetsmätning som numera kan fyllas i både via telefon och via sms. Det skapar ett större underlag för att se hur nöjda medborgarna varit med hanteringen av deras ärende. Den individuella coachningen som genomförs av teamledaren ska fortsätta då det både stärker kompetensnivån och skapar en större delaktighet. För att förbättra kundnöjdheten i måltidsservice restauranger är det viktigt att fortsätta utbilda kring de offentliga måltiderna och ha en tät dialog med skola och omsorg.

4.2 Klimatsmarta val underlättas (Klimat)

4.2.1 Måluppfyllnad

Nämndmål: Servicenämnden ska minska sin klimatpåverkan				Helhetsbedömning	
Indikatorer	2022	2023	Målnivå 2023	Bedömning	
Andelen matsvinn ska minska i måltidsservice restauranger*	7%	7%	6,9%		
Andel personbilar och lätta lastbilar som drivs med förnybara drivmedel**	48%	71%	70%		
Antal biogas/elhybrid/elbilar	120	123	125		

* Avser matsvinn i grundskola

** Från 2023 ändras mätmetoden att innefatta samtliga personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton inom Värnamo kommun, det vill säga även teknik- och fritidsförvaltningens fordon som i flera fall drivs med HVO100.

4.2.2 Aktiviteter under året

Samtliga verksamheter inom serviceförvaltningen arbetar för att minska klimatpåverkan. Dels ställs det krav på leverantörers klimatarbete i de upphandlingar som görs, men det genomförs också andra åtgärder för att återanvända och återvinna produkter. Kommunen fortsätter att bygga ut laddinfrastrukturen för att göra det möjligt att övergå till en mer fossilfri fordonsflotta. Enhetschefen på logistikenheten har en dialog med verksamheterna för att anpassa fordonsvalet med hänsyn till verksamheternas behov, miljöperspektivet och ekonomin.

Under hösten har måltidsverksamheten fått tillgång till skolans system för frånvarorapportering. Varje kök kan nu se hur många elever som inte är närvarande och har större möjlighet att anpassa antalet

tillagade portioner. Grundskolan rapporterar även dagligen det matsvinn som uppstår i ett verksamhetssystem, vilket ökar möjligheten att följa upp matsvinnet och anpassa tillagningen. Under inledningen av året gick dessutom all måltidspersonal en utbildning som handlade om att undvika matsvinn och omvandla matsvinnet till något användbart.

4.2.3 Analys

Att minska matsvinnet är en självklarhet, men det finns saker som måltidspersonalen har svårt att påverka. Beställningsrutiner, mat som ska levereras från ett kök till ett annat eller frånvaro som köken inte känner till är några utmaningar som finns. Det är viktigt att ha en god dialog mellan köken, men också med köpande förvaltningar. På sikt kommer tillgång till skolans frånvarorapportering öka möjligheten att minska matsvinnet och samtidigt medföra ett bättre resursutnyttjande bland kökspersonalen.

Trenden är positiv när det gäller inköp av fordon som drivs av förnybart bränsle. Vid behov av nya fordon följs prioriteringsordningen; el/elhybrid, gas och i sista hand diesel utifrån den fordonspolicy som är framtagen under 2023. Huruvida målnivåerna kommer nås framåt beror på vilka inriktningar verksamheterna tar. Fordonspolicyen är utformad för att främja miljövänliga fordon, men det är också en kostnadsfråga då de fordonen är dyrare. Det är viktigt att fordonsenheten har kontinuerliga uppföljningsmöten med verksamheterna för att hitta den bästa lösningen avseende fordonsstyp, men även om det går att placera fordonen strategiskt bättre eller minska fordonsparken.

4.2.4 Åtgärder för att nå målet

Utbyggnad av laddinfrastrukturen behövs på vissa platser för att möjliggöra utbyte mot elbilar och laddhybrider. Kommunen har just nu 63 laddstolpar med totalt 113 laddpunkter. Ett nära och kontinuerligt samarbete med kommunens verksamheter är avgörande för att tillsammans hitta det bästa tänkbara fordonet.

Framåt har nya nämndsmål utformats för att tydliggöra uppföljningen av matsvinn per verksamhetsområde, då äldreomsorgen och förskolornas serveringskök har högre matsvinn. Att fler förskolor blir tillagningskök och att mindre mat skickas på vägarna kommer sannolikt få en positiv effekt. Djupare analyser av matsvinnet per enhet och vilka måltider som genererar mest matsvinn gör att tillagningen kan anpassas på ett bättre sätt. Att aktivt gå in och se frånvaron i skolan och anpassa tillagningen utifrån det förväntas också få ner matsvinnet.

4.3 Medborgare och medarbetare är delaktiga i kommunens utveckling (Delaktighet)

4.3.1 Måluppfyllnad

Nämndmål: Medborgare och förvaltningens medarbetare upplever att verksamheten präglas av dialog, tydlighet, delaktighet och med möjlighet att påverka.				Helhetsbedömning	
Indikatorer	2022	2023	Målnivå 2023	Bedömning	
Generell nöjdhet – Kontaktcenter	4,20	4,19	4,32		
Medarbetarundersökning, kvalitetsområde Mål och uppföljning*	4,3		4,4		
Medarbetarundersökning HME (Hållbart medarbetarengagemang) Styrning*	83	86	84		
Medarbetarundersökning, kvalitetsområde Arbetsplatsträffar*	4,2		4,3		

* 2022 års värde avser medarbetarundersökningen som gjordes under 2021.

4.3.2 Aktiviteter under året

Nya mål och indikatorer har tagits fram och där har cheferna varit delaktiga i att ta fram indikatorer som är förankrade ute i verksamheterna. Inom måltidsservice har flera medarbetare varit delaktiga i att utforma och skapa bra förutsättningar för en ny bemanningsfunktion i samband med avvecklingen av bemanningsenheten. Samarbetet över förvaltningsgränserna har fungerat bra och detta är ett område som samtliga har prioriterat för att underlätta övergången. Delar av måltidsservice ledningsgrupp har även gått ett program för strategiskt ledarskap för att skapa en modern och hållbar måltidsorganisation.

IT-center har utbildat sina projektledare i tjänstedesign vilket är ett arbetssätt för att utforma tjänster som ger bästa möjliga användarupplevelse tillsammans med användaren. Verksamheten har även börjat följa ett mer strukturerat arbetssätt som gör medarbetare mer delaktiga i utvecklingsarbete, vilket har genererat mer arbetsglädje och större möjlighet att påverka.

För att uppnå ökad service och tillgängligheten mot medborgarna görs detaljerade analyser av de ärenden som kommer in till kontakcenter. Servicecenter har täta dialoger med verksamheterna kring vilka åtgärder som kan genomföras. Under året har en utvecklingsplan tagits fram utifrån medborgarnas vanligaste ärenden. E-tjänster och andra lösningar utvecklas utifrån ett helhetsperspektiv för att underlätta för såväl medarbetaren som medborgaren.

4.3.3 Analys

I medarbetarundersökningen mäts mål och uppföljning på ett annat sätt under 2023, vilket gör att det inte går jämföra mot målnivån. Arbetsplatsträffar mäts inte längre. Värdet för hur insatta verksamheterna är i målen har stigit från 86 till 90 och uppföljningen har stigit från 74 till 78, båda två är högre än kommunen som helhet. Utifrån undersökningen är styrningen i förvaltningen väldigt bra. Medarbetare vet vad som förväntas av dem och chefen är tydlig med vilka arbetsuppgifter som ska prioriteras. Även om betyget för mål och uppföljning är högt så är det en utmaning att nå ut med det i hela organisationen. Att kontinuerligt hinna med att träffa alla arbetslag i köken är en utmaning, och under de träffarna finns det oftast väldigt lite utrymme för kvalitetsutvecklande arbete och dialoger.

Kontaktcenters prestation är en viktig del för att uppnå en hög nöjdhet kring ärenden som kommer in från medborgarna, men nöjdheten påverkas även av andra faktorer. Det påverkas av samarbetet med andra verksamheter, om det finns digitala alternativ samt hur lång tid och smidigt det har varit att få sitt ärende löst. För att kunna höja medborgarnas generella nöjdhet är det viktigt att servicecenter och verksamheterna har ett nära samarbete och att det finns en öppenhet för förändring.

4.3.4 Åtgärder för att nå målet

För att uppnå en effektiv resursförbrukning så avser förvaltningen att arbeta mer med uppföljning och effekthemtagning av de åtgärder som genomförs. Utvecklingsmöten tillsammans med verksamheter från andra förvaltningar har varit en framgångsfaktor för att skapa förståelse och bra helhetslösningar. Servicecenter avser att fortsätta med strategiska service- och kommunikationsmöten med respektive förvaltning och IT-center avser fortsätta med avstämningsmöten för att fånga de utvecklingsbehov som finns ute i kommunens verksamheter. För att kunna arbeta mer strategiskt med mål, uppföljning och kvalitet är det viktigt med ytterligare en chef till måltidsservice. Det är viktigt att det finns utrymme för utvecklande åtgärder och att de åtgärderna sker genom dialog.

4.4 Arbetsgivare kan anställa de medarbetare de behöver (Kompetensförsörjning)

4.4.1 Måluppfyllnad

Nämndmål: Servicenämndens medarbetare är nöjda med sin upplevda arbetssituation i frågor som ledarskap, motivation och personlig utveckling.				Helhetsbedömning	
Indikatorer	2022	2023	Målnivå 2023	Bedömning	
Medarbetarundersökning: Hållbart medarbetarengagemang HME, Ledarskap*	82	86	83		
Medarbetarundersökning: Hållbart medarbetarengagemang HME, Motivation*	77	79	79		

* 2022 års värde avser medarbetarundersökningen som gjordes under 2021.

4.4.2 Aktiviteter under året

Det är fortfarande svårt att rekrytera personal med rätt kompetens, vilket ställt högre krav på intern kompetensöverföring och prioritering av uppgifter. Med anledning av svårigheten med kompetensförsörjning så deltog måltidsservice under årets Jobb GPS i Gummifabriken. Programmet kring strategiskt ledarskap som måltidsservice deltagit i handlar om att lösa många av de utmaningar som måltidsorganisationer står inför.

Cheferna inom serviceförvaltningen arbetar tillsammans med sina medarbetare för att bibehålla en bra arbetsmiljö. I kontakcenter så genomför teamledaren medlyssning och coaching på individnivå för att främja den personliga utvecklingen. Det har inte bara höjt kompetensen utan det har också medfört ett ökat engagemang och en vilja att hela tiden utvecklas i sitt arbete och uppnå ökad service.

4.4.3 Analys

Även om kraven är högt satta så visar cheferna stort förtroende för sina medarbetare och skapar goda förutsättningar för såväl verksamhetsutveckling som personlig utveckling. Medarbetarna upplever en hög uppskattning och tydlig styrning från sina chefer. Svårigheter att tillsätta vakanta tjänster och bemanna vid frånvaro begränsar i vissa fall utvecklingen. Det är sannolikt en bidragande orsak till att motivationen har gått ner något inom måltidsservice som dessutom har fått arbeta med att skapa en ny bemanningsfunktion, anpassa produktionen i de kök som renoveras och samtidigt anpassa sina livsmedelsinköp.

4.4.4 Åtgärder för att nå målet

Att tillsätta vakanta tjänster och skapa trivsamma arbetsmiljöer som håller nere frånvaron är viktigt för att skapa stabilitet och tid för utveckling. Det är många nya chefer inom serviceförvaltningen som bidragit med ny energi. Det är viktigt att cheferna upprätthåller samma engagemang och ständigt ha en vilja att utveckla såväl verksamheterna som medarbetarna. Att skapa förutsättningar för cheferna att vara närvarande i verksamheterna är viktigt för både ledarskapet och motivationen. Intern kompetensutveckling och utökat samarbete inom kommunen, med GGVV, regionalt och nationellt förväntas bidra till att skapa bättre förutsättningar.

5. Nämndens Ekonomi

5.1 Driftsredovisning

Servicekommitténs driftbudget för 2023 är 50,4 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett överskott på 2,4 miljoner kronor. Försäljning av tjänster har uppgått till 174 miljoner kronor och totala bruttokostnader är 222 miljoner kronor.

Förvaltningen har arbetat för att varje verksamhet ska hålla budget. Verksamheterna har parerat prisuppgångarna bra och det prognostiserade underskottet från våren har successivt vänts mot ett positivt resultat. Det överskott som servicekommittén uppvisar beror huvudsakligen på svårigheter att rekrytera personal till nya- och vakanta tjänster. Verksamheterna har arbetat tätt ihop med inköpsavdelningen för att uppnå lägre inköpspriser. Bemanningseenheten som avvecklades under hösten har återbetalt den outnyttjade avgiften för bemanningstjänster till respektive förvaltning och uppvisar därför ingen avvikelse för 2023.

Staben och nämnden har ett överskott på 500 tusen kronor vilket beror på att inköp av konsulttjänster och övriga tjänster har begränsats.

IT-center

IT-center visar ett överskott på 700 tusen kronor. Verksamheten har haft svårt att tillsätta vakanta tjänster, vilket medfört att personalkostnaderna är 2,6 miljoner kronor lägre än budgeterat. Under första halvåret har konsulter inom säkerhetstjänster och projektledning använts för att hantera uppdraget. Kostnaden för konsulttjänster överstiger budget med omkring 1,6 miljoner kronor. IT-center som betalar kommunövergripande licenser har under året haft stigande licenskostnader till följd av svagare valutakurs och stigande inflation. Kostnaderna för licenser är omkring 300 tusen kronor högre än budgeterat, vilket till stor del beror på förlängning av support och underhåll för brandväggar, digital identifiering samt licenser för hantering av enheter i IT-miljön.

Servicecenter

Totalt har servicecenter ett överskott på 800 tusen kronor under 2023. Inför 2023 fick kontakcenter en utökad budgetram med 600 tusen kronor för att förstärka med en till kommunvägledare. Tjänsten tillsattes ett par månader in i året vilket tillsammans med att inga vikarier användes under sommaren har medfört ett överskott på närmare 400 tusen kronor. Tolkservice som är en ny enhet för servicekommittén har under 2023 haft betydligt fler tolkupdrag. Intäktsöverskottet har tillsammans med något lägre personalkostnader medfört ett positivt resultat på omkring 400 tusen kronor. Logistik- och tryckerienheten uppvisar kostnader i linje med budget. Enheten har under året haft stigande kostnader för fordonsleasing samt reparationer och underhåll. Flera åtgärder har gjorts för att minska kostnaderna och dialoger förs kontinuerligt med kommunens verksamheter för att anpassa fordonsparken. Skadestatistiken följs även upp på ett mer systematiskt sätt då kommunens kostnader för självrisk, försäkringar och inhyrda fordon stiger. Enhetens frankeringsmaskin gick sönder kring årsskiftet 2022/2023 och därför har frankeringstjänst köps in innan den nya frankeringsmaskinen var på plats efter sommaren. Det har tillsammans med stigande portopriser gjort att enheten har haft högre kostnader under 2023.

Måltidsservice

Måltidsservice redovisar en positiv avvikelse mot budget som uppgår till 400 tusen kronor. Under året har verksamheten lagat över 2,4 miljoner måltider, 80 procent till barn- och utbildningsförvaltningen och 20 procent till omsorgsförvaltningen. De totala kostnaderna har uppgått till 124 miljoner kronor. Den största kostnadsposten efter personalkostnader utgör livsmedelskostnaden. Det är viktigt och samtidigt en stor utmaning att hålla livsmedelskostnader inom befintlig budgetram. Storköksprisindex (SPI) gick upp 26 procent 2022 och har fortsatt upp ytterligare 5 procent under 2023. Under våren beslutade nämnden om anpassningsåtgärder i syfte att hålla livsmedelskostnaderna inom budget. Köken har noga följt prislister och anpassat livsmedelsinköpen efter rådande prisläge. Matsedlar har

anpassats och mer mat lagas från grunden för att hålla nere kostnaderna för halvfabrikat. Under mars infördes dessutom en helvegetarisk dag i skolan som har bidragit till att kunna hålla livsmedelskostnader i balans. Flera stora livsmedelsupphandlingar har genomförts i tät dialog med inköpsavdelningen. Effekterna av bland annat grossistupphandlingen förväntas synas först under 2024. Transportkostnaderna för distribution av varor och färdigmat överstiger budget med omkring 400 tusen kronor, detta till följd av högre indexuppräkningspriser för transporttjänster. Verksamheten har försökt minimera transportkostnaderna genom att optimera matleveranser. Måltidsservice överskott förklaras till stor del av ett tillfälligt budgetramtillskott till tjänsten som måltidsinspiratör som inte återtillsattes efter att den blev vakant i början av året. Kostnaderna för förbrukningsinventarier och administrativa tjänster för bemanning är också något lägre än budgeterat.

5.2 Investeringsredovisning

Serviceenämndens investeringsbudget för 2023 är 24,9 miljoner kronor. Helåret 2023 visar ett överskott på 7,4 miljoner kronor, vilket innebär att 70 procent av planerade investeringar har genomförts.

Serviceförvaltningen har varit restriktiva avseende inköp av inventarier och IT-utrustning. Totalt har inköp för 320 tusen kronor gjorts, vilket är omkring 500 tusen kronor lägre än budgeterat. 150 tusen kronor av det överskottet kommer från planerat utbyte av bilpoolens nyckelskåp som senareläggs till 2024. Utbyte av skrivare går enligt plan och av budgeterade 750 tusen kronor har 90 procent använts under 2023, några mindre utbyten senareläggs till inledningen av 2024.

Under året har det genomförts flera stora investeringar i IT-säkerhet och infrastruktur. Totalt har IT-center gjort investeringar som motsvarar 13 miljoner kronor. Det innefattar framför allt utbyte av lagringsnät (SAN), nätverksutrustning och säkerhetsåtgärder. Utbyte av brandväggar senareläggs, vilket medför ett överskott på 3,8 miljoner kronor under 2023.

Laddinfrastruktur för 650 tusen kronor har bytts ut under året. Ytterligare utbyten senareläggs till 2024-2025, vilket medfört ett överskott på omkring 750 tusen kronor 2023. En ny frankeringsmaskin och produktionsskrivare har köpts in till det centrala tryckeriet för strax över 700 tusen kronor. Inköpen är 200 tusen kronor lägre än budgeterat. 700 tusen kronor i investeringsbudget för en snabbbladdare till bilpoolen har inte utnyttjats, troligtvis kommer ingen snabbbladdare att köpas in och anslaget återlämnas.

Investeringsanslaget till upprustning av köken inom måltidsservice uppgår till 2,4 miljoner kronor och inköp har gjorts för 2,2 miljoner kronor. Anslaget har bland annat använts till inköp av utrustning till gymnasieskolans kök och nya matsalsmöbler efter en större renovering. Modulerna på Jannelunds förskola ersattes av den nybyggda förskolan Rönbacken med nytt tillagningskök som utrustades och togs i bruk i slutet av 2023.

5.3 Ekonomiska effekter av ett förändrat omvärldsläge

Den svaga kronan, hög inflation och stigande räntor gör att investeringar blir dyrare och indexuppräkningspriser för licenser blir högre. Leasingavgiften för fordon har gått upp till följd av högre ränteläge samt ett högre pris på nya fordon. Initialt högre bränslepriser, men beslut om sänkt reduktionsplikt kommer få ner priserna på bensin och diesel från 2024. Livsmedelspriserna fortsatte upp under januari-februari för att sedan ha stabiliserats. Total uppgång 2023 är omkring 5 procent vilket ska adderas till uppgången 2022 som var omkring 26 procent.

5.4 Ekonomi i sammandrag

Driftredovisning

Belopp i miljoner kronor	Budget 2023	Bokslut 2023	Avvikelse	Bokslut 2022
Intäkter	-168,0	-171,0	3,0	-150,4
Kostnader	218,4	219,0	-0,6	195,1
Nettokostnad	50,4	48,0	2,4	44,7

Resultat per verksamhetsblock	Budget 2023	Bokslut 2023	Avvikelse	Bokslut 2022
Servicenämnd	0,6	0,5	0,1	0,5
Serviceförvaltning, Stab	5,2	4,8	0,4	4,1
IT-center	29,4	28,7	0,7	23,8
Måltidsservice	3,2	2,8	0,4	5,8
Bemanningsenhet	0,5	0,5	0,0	-0,2
Kontaktcenter och tolkservice*	8,1	7,3	0,8	7,7
Logistik och tryckeri	3,4	3,4	0,0	3,0
Nettokostnad	50,4	48,0	2,4	44,7

* Tolkservice, from 1 januari 2023

Investeringsredovisning

Belopp i miljoner kronor	Budget 2023	Bokslut 2023	Avvikelse	Bokslut 2022
Inkomster	0,0	-0,1	0,1	-0,1
Utgifter	24,9	17,5	7,3	10,2
Nettoinvesteringar	24,9	17,4	7,4	10,1

Största investeringar

IT Stabil lev system/tjänster	9,6	9,5	0,1	0,0
Nätverksinfrastruktur	2,4	2,4	0,0	2,8
Inventarier Måltidsservice	2,4	2,2	0,2	1,1

6. Nämndens HR

6.1 Analys

Organisatoriska förändringar är den största förklaringen till minskat anställda under 2023. När bemanningsenheten avvecklades den 1 oktober lämnade närmare 30 tillsvidareanställda. De flesta gick till andra förvaltningar inom kommunen, men några valde också att avsluta sin anställning. Även under 2023 har det varit svårt att kompetensförsörja vissa verksamheter vilket syns i antalet vikarietimmar som ökat med 2 200 timmar. Framför allt syns det inom måltidsservice som har svårt att täcka upp med befintlig personal vid frånvaro, men även IT-center har ökat antalet vikarietimmar på grund av vakanser som varit svåra att tillsätta. Förvaltningen har arbetat mycket med att få ner sjukfrånvaron. Under årets inledande tre månader låg sjukfrånvaron på strax över 10 procent, därefter har det varit successiva nedgångar i de flesta verksamheterna. En del av nedgången under hösten beror på den höga sjukfrånvaron inom bemanningsenhet som inte längre går mot servicenämnden.

6.2 Åtgärder

Kompetensförsörjningen är fortfarande en utmaning som kräver extra insatser. Nämnden arbetar med kompetensutveckling och att skapa trivsamma arbetsmiljöer där personalen är nöjda med sin arbetssituation och utveckling. Förvaltningen avser att arbeta mer med förebyggande insatser och att varje chef ska följa upp sina personalsiffror på ett mer systematiskt sätt. Arbeta med att se över bemanningsprocessen i köken pågår.

6.3 HR i sammandrag

	2022-12-31	2023-12-31	Förändring
Tillsvidareanställda, antal	195	168	-27
Tillsvidareanställda, årsarbetare	187	160	-27
Tidsbegränsat månadsanställda, antal	10	3	-7
Tidsbegränsat månadsanställda, årsarbetare	7	2	-5
Andel kvinnor, %	81,0	80,4	-0,6 procentenheter
Sysselsättningsgrad, %	96,1	95,4	-0,7 procentenheter

	2022-12-31	2023-12-31	Förändring
Övertid exklusive PO, tkr*	138	107	-31
Övertid, timmar**	395	257	-138
Fyllnadstid exklusive PO, tkr*	219	256	+37
Fyllnadstid, timmar**	1 157	1 318	+161
Timlön exklusive PO, tkr*	2 380	2 806	+426
Timlön, timmar**	19 047	21 250	+2 203
Personalkostnader inklusive PO, exklusive pension och övriga lönejusteringar, tkr	88 064	99 517	+11 453
Kostnader för inhyrd personal, tkr	0	0	Oförändrat

*Kostnader enligt bokföringen 2023-12-31 som avser timmar utförda december 2022 - november 2023 (12 månader). Inklusive deltidsbrandmän. I personalomkostnadspålägget (PO) ingår lagstadgade arbetsgivaravgifter samt avgifter till avtalspensioner och försäkringar.

**Timmar utförda december 2022 - november 2023 (12 månader). Exklusive deltidsbrandmän.

	2022-12-31	2023-12-31	Förändring
Sjukfrånvaro, % *	9,9	8,22	-1,68 procentenheter
Andel sjukfrånvaro längre än 60 dagar, % *	37,47	43,28	+5,81 procentenheter
Sjuklön exklusive PO (månadsavlönade, timavlönade), tkr **	2 027	1 553	-474

*Sjukfrånvarotid januari - november 2023 (11 månader). I förvaltningsberättelsen finns information om sjukfrånvarotid januari - december 2023 (12 månader).

**Kostnader enligt bokföringen 2023-12-31. I personalomkostnadspålägget (PO) ingår lagstadgade arbetsgivaravgifter samt avgifter till avtalspensioner och försäkringar.

	2022-12-31	2023-12-31	Förändring
Personalomsättning, % *	13,2	12,3	-0,9 procentenheter
Personalomsättning exkl. pensionsavgångar, % *	8,5	9,2	+0,7 procentenheter
Pensionsavgångar, antal faktiska *	9	5	-4

*Avser tillsvidareanställda.

Pensionsavgångar prognos (beräknat vid 65 års ålder) *	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026	Prognos 2027	Prognos 2028
Antal	3	3	8	3	11

*Avser tillsvidareanställda.

7. Utmaningar och framtida utveckling

Det är en utmaning att säkerställa kompetensförsörjningen. Åtgärder för att stärka arbetsmiljön och kompetensutveckling är viktigt både för att bli en attraktiv arbetsgivare och behålla personal med rätt kompetens. Det handlar om att skapa moderna arbetsplatser med rätt utrustning, men också att skapa trivsamma miljöer och teamkänsla. Den digitala omställningen förväntas ge bättre resursutnyttjande, men då behöver verksamheterna ta hem nyttan med den utveckling som görs. De digitala hjälpmedlen behöver utformas på ett enkelt och användarvänligt sätt så de faktiskt hjälper. Oavsett hur ekonomin och demografin ser ut så ska välfärdstjänster levereras till invånarna. Innovation och digitalisering är en förutsättning för att offentlig sektor ska klara sitt uppdrag. Serviceförvaltningen ska underlätta för övriga förvaltningar att bedriva sin kärnverksamhet och har en central roll i att utforma processer och arbetssätt för kommunens bästa. Koncerntänkandet behöver utvecklas för att prioritera rätt åtgärder. Dessutom behöver dialogen mellan tjänstepersonal och politik stärkas för att säkerställa välgrundade satsningar och effektiv resursfördelning. Kommunen behöver också öka samverkan med andra aktörer som GGVV, näringslivet, regionen, kommunal utveckling och SKR.

IT-center

Digitalisering är en strategisk utvecklingsfråga som behöver ägas och drivas från högsta ledningsnivå. Arbetssätt och förmågor behöver anpassas för att möjliggöra innovation och verksamhetsutveckling. Införande och förvaltning av nya tjänster kommer i flera fall medföra högre kostnader eller belastning för IT. Att skapa säkra lösningar, integrationer, livscykelhantering, tillräckligt användarstöd och samordning är resurskrävande. Exempel på tjänster som får effekt i kommunen men som är krävande för IT är arbetet med robotisering, Internet of Things (IoT), Artificiell Intelligens (AI), mobilt arbetssätt, säkra inloggnings, införande av Microsoft 365 och central hantering av IT-utrustning. Omfördelning av resurser kommer troligtvis behövas och effekthemtagning i verksamheterna behöver säkerställas. Primärfokus behöver vara införande och användning av de gemensamma satsningarna som bestäms på högsta ledningsnivå.

Det är en balansgång mellan verksamhetsutveckling och att upprätthålla en hög service av befintliga tjänster. Antalet enheter ökar i kommunen, så också komplexiteten i verksamhetssystemen och behovet av säkra lösningar. Det är en utmaning att hantera den mängden ärenden som kommer in. Från 2024 ska IT-center förvalta IoT, men att göra det inom befintlig budgetram stöttar enbart en minimumslösning och kräver omprioritering av andra utvecklingsinsatser.

Servicecenter

Servicecenter har en central roll med kontinuerlig kontakt med kommunens verksamheter och medborgarna. Verksamheten har därför en bra helhetssyn och potential att driva utveckling som både effektiviserar interna processer och ger mervärde för medborgarna. Anpassningar behöver göras för att följa med i samhällets digitala utveckling. Troligtvis kommer en del av kontakterna via telefon att minska och gå över till digitala kommunikationskanaler. Det medför extra satsningar på exempelvis chattfunktioner, kommunens webbplats, sociala medier och e-tjänster. Fler börjar se fördelarna med e-tjänster, men att hinna med att både utveckla och förvalta dem är svårt då det totalt bara finns en tjänst som arbetar med uppdraget i kommunen. Andra lösningar genom robotisering och AI förväntas få genomslag under de närmaste åren. Dialog med övriga verksamheter är avgörande för att effektivisera och öka servicenivån mot medborgarna.

För logistik- och tryckerienheten är den största utmaningen att hitta en balans mellan verksamheternas behov, ekonomi och miljökrav. Det behövs en tydlig politisk riktning om prioriteringsordningen som ska följas. Fossilfria fordon är generellt dyrare, särskilt med den borttagna klimatbonusen. Att bara ha eldrivna fordon medför dessutom en risk vid begränsad elförsörjning. Viss fördelning mot laddhybrider, gasbilar, diesel eller bensin kommer behövas i kommunens fordonsflotta, men hur stor den fördelningen ska vara behöver förtydligas. I takt med digitaliseringen förväntas dessutom vissa av enhetens tjänster att succesivt minska i omfattning. Under 2023 så har antalet utskrifter i det centrala

tryckeriet ökat med 14 procent, men på sikt förväntas efterfrågan på de tjänsterna minska, så också körningarna med postbilen.

Måltidsservice

Omvärldens krav och önskemål på de offentliga måltiderna förändras. Åsikterna är många och över lag finns en högre medvetenhet kring vilken mat som är bra och nyttigt. Att utbilda och skapa förståelse för helheten kring den offentliga måltiden är en utmaning. Måltidsverksamheten ska inte bara laga god och näringsriktig mat utan anpassningar behöver göras med hänsyn till beredskap, stigande livsmedelspriser, tillgång på livsmedel, trivsamma miljöer, hållbar produktion samt påverkan på klimat och miljö. Utformningen av de nya nordiska näringsrekommendationerna och Livsmedelsverkets riktlinjer för de offentliga måltiderna påverkar också måltidsservice arbete.

Kompetensförsörjningen är en utmaning som medför behov av anpassningar, framför allt då antalet tillverkningskök ökar i kommunen. Arbetet med att vidareutveckla bemanningsfunktionen är ett viktigt komplement. Verksamheten är i behov av effektiv användning av digitala verktyg och system som frigör tid för kärnuppgifterna och möjliggör uppföljning på ett enkelt sätt. Tidskrävande moment avseende hantering av interna specier behöver också ses över.

Projektnamn Inventarier SF	Projektblad nr KF:	SN 001
	Projektblad nr Förv.:	SN 001 29
	Upprättad den:	20190101
	Upprättad av:	Pär Svensson
	Reviderad den:	240201
	Projektnr i Ek.system:	140000
Förvaltning/nämnd:	Serviceförvaltningen/ Servicenämnden	

Beskrivning

Underlaget ligger till grund för inköp av inventarier under planperioden:

	2025	2026	2027	2028	2029
1. Staben	20	20	20	20	20
2. Servicecenter	30	30	30	30	30
3. IT-center	20	30	30	30	30
4. Lokalvården	10	10	10	10	10

	2025	2026	2027	2028	2029
Möbler mm	80	90	90	90	90
SUMMA	80	90	90	90	90

.

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m 2024
(gäller ej årligen återkommande ex.
inventarie)

År:	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:	80	90	90	90	90

Projektnamn IT-utrustning SF Staben	Projektblad nr KF:	SN 002
	Projektblad nr Förv.:	SN 002 30
	Upprättad den:	
	Upprättad av:	Pär Svensson
	Reviderad den:	240201
Förvaltnings/nämnd:		Serviceförvaltningen/ Servicenämnden
		Projektnr i Ek.system: 140001

Beskrivning

Underlaget ligger till grund för inköp av IT-utrustning under planperioden.

	2025	2026	2027	2028	2029
1. Staben	50	30	70	50	80
2. Servicecenter	230	120	190	160	180
3. IT- center	130	250	110	150	200
4. Lokalvården	10	10	10	10	20

	2025	2026	2027	2028	2029
Dator med tillbehör	420	410	380	370	480
SUMMA	420	410	380	370	480

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m 2024
(gäller ej årligen återkommande ex.
inventarier)

År:	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:	420	410	380	370	480

Bra digital arbetsplats	Projektblad nr KF:	SN 017	31
	Projektblad nr Förv.:	SN 017	
	Upprättad den:		
	Upprättad av:	Niclas Dahl	
	Reviderad den:	240201	
	Projektnr i Ek.system:	141002/ 141010	
Förvaltning/nämnd:	Servicenämnden		

Beskrivning

Bra digital arbetsplats	Säker identitet och åtkomst.	Stabil leverans av system	Hjälp som man är nöjd med	Tillräcklig uppkoppling
--------------------------------	------------------------------	---------------------------	---------------------------	-------------------------

En av de fem förutsättningar för digitalisering är att vi kan erbjuda en arbetsplats med utrustning som är stabil, säker och kostnadseffektiv för våra användare. Ingår i förvaltningsobjektet "Digital arbetsplats"

Framtidens IT arbetsplats

För att skapa en automatiserad hantering av datorer, skrivare och mobila enheter finns det behov av standardisering och en utformad strategi och riktlinjer för plattformar. Kommunen har runt 200 verksamhetssystem där många har egen programvara som ska installeras på enheterna. Målet är att kommunen ska ha standardiserade, säkra och hållbara digitala enheter där användarna kan få bra stöd i supporthantering och felsökning. Det måste etableras ett arbetssätt och miljöer för att användare snabbt ska komma igång med sin digitala enhet.

IT-utrustning sammanträdesrum

IT-utrustningen i sammanträdesrummen i Stadshuset, Tingshuset och Polishuset ska vara likvärdig och det hanteras centralt. Standardutrustningen i ett rum kostar omkring 40 000 kronor per paket, vilket innefattar stor skärm, whiteboard, kamera och mikrofon.

IT-utrustning till utbildningslokaler

Kontinuerligt utbyte av datorer och teknik i utbildningssalarna.

	2025	2026	2027	2028	2029
Framtidens IT arbetsplats	250	250	250	250	250
IT-utrustning sammanträdesrum	150	150	150	150	150
Datorer till utbildningslokalerna	100			100	100
SUMMA	500	400	400	500	500

Beskriv investeringens ev. påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m 2024

(gäller ej årligen återkommande ex. inventarie)

	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:	500	400	400	500	500

Stabil och pålitlig leverans av system och tjänster	Projektblad nr KF:	SN 018
	Projektblad nr Förv.:	SN 018 32
	Upprättad den:	
	Upprättad av:	Niclas Dahl
	Reviderad den:	240201
	Projektnr i Ek.system:	141020
Förvaltning/nämnd:	Servicenämnden	

Beskrivning

Bra digital arbetsplats	Säker identitet och åtkomst.	Stabil leverans av system	Hjälp som man är nöjd med	Tillräcklig uppkoppling
-------------------------	------------------------------	---------------------------	---------------------------	-------------------------

Utbyte och utbyggnad av SAN

- Med en ekonomisk livslängd på 5 år behöver utbyte av hela lösningen göras under 2028. Kostnaden uppgår till 5 600 tkr.

Utbyte och utbyggnad av backup

- Med en ekonomisk livslängd på 5 år ska utrymme finnas i budget för utbyte under 2028. Kostnaden uppgår till 1 800 tkr.

Aktiviteter för att möta de krav som NIS-direktivet ställer avseende skyddsnivå för säkert nätverk och informationssystem. Reglerna omfattar leverantörer av samhällsviktiga tjänster exempelvis VA.

Kontinuerligt utbyte av central hårdvara för att trygga stabil och pålitlig leverans

- Lastbalansering.
- Centrala VM servrar och SQL Servrar – Planerat utbyte minst vart 5:e år. Beloppet ökar då räddningstjänsten samt teknik- och fritidsförvaltningen har ytterliga servrar som lyfts in under IT:s driftansvar från 2023.

	2025	2026	2027	2028	2029
Utbyte och utbyggnad av SAN				5 600	
Utbyte och utbyggnad av backup				1 800	
NIS Direktivet		1 450			1 500
Utbyte av Lastbalansering			500		
Utbyte av SQL servrar			450		
Utbyte av VM servrar				1 350	1 350
SUMMA		1 450	950	8 750	2 850

Beskriv investeringens ev. påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Det arbete som pågår med analys av säkerhetsaktiviteter kan snabbt förändra investeringsbehovet och förväntade driftkostnader för att skapa en stabil leverans av system och tjänster. Det inkluderar bland annat backup för molntjänster, vilket kan påverka både investeringsbehovet och förväntade driftkostnader.

Budget t.o.m 2024

(gäller ej årligen återkommande ex. inventarie)

	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:		1 450	950	8 750	2 850

Säker digital identitet och åtkomst	Projektblad nr KF:	SN 026
	Projektblad nr Förv.:	SN 026 33
	Upprättad den:	
	Upprättad av:	Niclas Dahl
	Reviderad den:	240201
	Projektnr i Ek.system:	141016
Förvaltning/nämnd:	Servicenämnden	

Beskrivning

Bra digital arbetsplats	Säker identitet och åtkomst	Stabil leverans av system	Hjälp som man är nöjd med	Tillräcklig uppkoppling
-------------------------	------------------------------------	---------------------------	---------------------------	-------------------------

System för åtkomstkontroll i nätverket (NAC)

Det finns krav på kontroll av vilka enheter som kan ansluta mot kommunens nätverk via bland annat NIS direktivet. Genom att säkerställa att endast godkända enheter kan ansluta till nätverket minskar risken för cyberattacker. NAC ses över i samband med det övergripande arbetet som pågår under 2023.

IT-Säkerhetsaktiviteter

Det ökande säkerhetshotet från omvärlden ställer högre krav på en god IT säkerhet. Primärt rör det sig om både fysisk säkerhet och mjukvarulösningar för att skydda informationen. Utredningar pågår kring spamfilter, systemövervakning, säkra inloggningar, Endpoint Detection and Response (EDR) samt krypterad e-post och kommunikation. Det kan ändra investeringsbehovet för kommande år.

- Planerat utbyte av brandväggar 2029.

	2025	2026	2027	2028	2029
System för åtkomstkontroll i nätverket (NAC)				300	550
Brandväggar					4 000
SUMMA				300	4 550

Beskriv investeringens ev. påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Vid investering av brandväggar i 2024 finns det en option om att öka säkerheten ytterligare genom inköp av XDR (Extended Detection and Response). Vid inköp av XDR-licens tillkommer en driftkostnad med omkring 1 miljon kronor per år.

Budget t.o.m 2024

(gäller ej årligen återkommande ex. inventarie)

	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:				300	4 550

Tillräcklig uppkoppling	Projektblad nr KF:	SN 028
	Projektblad nr Förv.:	SN 028 34
	Upprättad den:	
	Upprättad av:	Niclas Dahl
	Reviderad den:	240201
	Projektnr i Ek.system:	141018
Förvaltning/nämnd:	Serviceförvaltningen/ Servicenämnden	

Beskrivning

Bra digital arbetsplats	Säker identitet och åtkomst.	Stabil leverans av system	Hjälp som man är nöjd med	Tillräcklig uppkoppling
-------------------------	------------------------------	---------------------------	---------------------------	--------------------------------

Fasta och trådlösa nät är en förutsättning för samtliga digitaliseringsprojekt och för möjligheten att säkert kommunicera. Planen är att centralisera utbyggnad och underhåll av infrastruktur för fasta och trådlösa nät. Det görs för att skapa en större överblick samt se till att nätet håller en överenskommen kapacitet och standard.

Nytablering av större trådlösa nät betalas av respektive förvaltning, men kontinuerligt utbyte hanteras löpande av IT-avdelningen. Utrustningens livslängd beräknas till omkring 5 år och 1/5 av utrustningen byts ut varje år över tid.

	2025	2026	2027	2028	2029
Nätverksinfrastruktur	3 650	3 000	3 830	4 000	6 030

Beskriv investeringens ev. påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m 2024
(gäller ej årligen återkommande ex. inventarie)

	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:	3 650	3 000	3830	4 000	6 030

Innovation och verksamhetsutveckling	Projektblad nr KF:	SN 038
	Projektblad nr Förv.:	SN 038 35
	Upprättad den:	
	Upprättad av:	Anne-Mette Rönning
	Reviderad den:	240201
	Projektnr i Ek.system:	141017, 141021
Förvaltning/nämnd:	Serviceförvaltningen/ Servicenämnden	

Beskrivning

En succesiv transformering av IT-avdelningen till ett IT-center har börjat. Kommunövergripande områden kommer att behöva utvecklas och stöd i form av system och konsultinsatser kommer att behövas till införanden. Exempel på dessa områden är pilot inom RPA (Robot Process Automation), AI (Artificiell Intelligens), öppna data och automatisering.

* Investeringsmedel från MBF föreslås flyttat till SF från och med 2024. Även säkerställa investeringsbehov kopplat till genomförande av nationell handlingsplan för kommungemensam satsning kring digitalisering och förnyelse.

Framtidens digitala enheter

Internet of things (IoT), sakernas internet, är en företeelse som mer och mer präglar både samhället och kommunernas verksamheter. Fler enheter har möjlighet att kommunicera självständigt via nätverk. Det innefattar enheter som är mer autonoma, switchar, skrivare, samt utrustning för exempelvis välfärdsteknik. Pilotprojekt i länet genomförs tillsammans med VEAB för införande av IoT. Det är fortfarande oklart vad som förväntas av Värnamo kommun, vilket är avgörande för investeringsbehovet som efter införandet (överlämning från projekt till förvaltning) behöver flyttas till respektive verksamhet. I 2024 börjar IoT-projektet få gensvar hos verksamheterna så det är förväntan om ökande pilotinsatser.

	2025	2026	2027	2028	2029
RPA, AI, Automatisering etc.		500	500	250	250
*Överföring från MBN - robotisering	500				
Framtidens digitala enheter	500	500	500	250	250
SUMMA	1000	1000	1000	500	500

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Eventuella driftkostnader kan tillkomma beroende på vald lösning. Analys för hur IoT kommer påverka driftkostnaderna görs, men det behöver fastställas hur Värnamo kommun ska arbeta med det.

Budget t.o.m 2024

(gäller ej årligen återkommande ex. inventarie)

	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:	1000	1000	1000	500	500

Projektnamn Utbyte av skrivare	Projektblad nr KF:	SN 039
	Projektblad nr Förv.:	SN 039 36
	Upprättad den:	
	Upprättad av:	Niclas Dahl
	Reviderad den:	240201
Projekt nr i Ek.system:		140003
Förvaltning/nämnd:	Serviceförvaltningen/ Servicenämnden	

Beskrivning

Under kvartal fyra 2020 genomfördes en analys av Värnamo kommuns maskinpark gällande skrivare och kopiatorer. Analysen skapade en överblick av kommunens nuvarande maskinpark och dess kostnader.

Beslut har fattats att utifrån presenterad analys, genomföra de förslag till förändringar som analysen visat. Det är även beslutat att centralisera all hantering av skrivare till serviceförvaltningen. Underlaget ligger till grund för inköp av skrivare under planperioden med revidering av tillkommande behov.

	2025	2026	2027	2028	2029
Utbyte av skrivare	100	600	100	100	500
SUMMA	100	100	600	100	500

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m 2024

År:	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:	100	600	100	100	500

Städ- och tvättmaskiner	Projektblad nr KF:	SN 041
	Projektblad nr Förv.:	SN 041 37
	Upprättad den:	2024-02-01
	Upprättad av:	Katarina Wilstorp
	Reviderad den:	
	Projektnr i Ek.system:	
Förvaltning/nämnd:	Serviceförvaltningen/ Servicenämnden	

Beskrivning

Moderna städmetoder innebär ett minimalt användande av kemikalier. Så kallad moppstädning är den överlägset mest skonsamma metoden både för enskild medarbetare och golvens ytskikt. Det innebär att man regelbundet tvättar och återfuktar mopparna. Det finns inte alltid tillgång till tvättmaskiner som klarar de krav som ställs, ibland saknas tvättmaskin helt och hållet och den maskin som används av verksamheten kan inte användas för mopptvätt. Vi nyanskaffar årligen ett antal proffstvättmaskiner för ändamålet.

Ett komplement till moppning är behandling och skötsel med städmaskiner. Även denna metod bygger på ett minimalt användande av kemikalier. I stället används vatten och speciella poleringsskivor. Ett årligt nyanskaffnings- och utbytesbehov föreligger av dessa maskiner. Vi ser dessa investeringar som förutsättning för fortsatt kostnadseffektiv och miljövänlig lokalvård vilket samtidigt innebär en god arbetsmiljö för våra medarbetare.

	2025	2026	2027	2028	2029
Städ- och tvättmaskiner	150	150	150	150	150
SUMMA	150	150	150	150	150

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m 2024
(gäller ej årligen återkommande ex.
inventarie)

	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:	150	150	150	150	150

Projektnamn Inventarier och storköksutrustning	Projektblad nr KF:	SN 011
	Projektblad nr Förv.:	SN 011 38
	Upprättad den:	150210
	Upprättad av:	Charlotta Nylander
	Reviderad den:	240201
Förvaltning/nämnd: Serviceförvaltningen/Service-nämnd		Projektnr i Ek.system: 144000

Beskrivning, Inventarier

Planeringen avser inköp av möbler och inventarier till kök, matsalar och restauranger inom måltidsservice. Såsom serveringsartiklar, varmhållningsutrustning och diverse storköksutrustning samt övrig IT-utrustning. I takt med att renoveringar sker av befintliga kök, matsalar och restauranger planeras inköp av inventarier till dessa samt till kök där behov av nya inventarier finns. Behovet ser olika ut över åren då investeringarna baseras på den tidplan som finns för kommande ombyggnationer.

Beskrivning	År 2025	Beräknad kostnad i kkr
Löpande Inventarier, IT-utrustning och storköksutrustning samt utrustning till		700
nybyggd Västhorja grundskola		900
Beloppet justeras efter avstämning med teknik- och fritidsförvaltningen	Total:	1600

Beskrivning	År 2026	Beräknad kostnad i kkr
Inventarier, IT-utrustning och storköksutrustning		540
	Total:	540

Beskrivning	År 2027	Beräknad kostnad i kkr
Inventarier, IT-utrustning och storköksutrustning		600
	Total:	600

Beskrivning	År 2028	Beräknad kostnad i kkr
Inventarier, IT-utrustning och storköksutrustning		700
Beloppet justeras efter avstämning med teknik- och fritidsförvaltningen, Preliminärt planeras en eventuell renovering av Enehagsskolan som tidigast påbörjas under år 2028.		900
	Total:	1600

Beskrivning	År 2029	Beräknad kostnad i kkr
Inventarier, IT-utrustning och storköksutrustning		600
	Total:	0

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m år 2024 (gäller ej årligen återkommande ex. inventarier)	
---	--

År:	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i kkr:	1600	540	600	1600	600

Utbyggnad laddinfrastruktur	Projektblad nr KF:	SN 035
	Projektblad nr Förv.:	SN 035 39
	Upprättad den:	
	Upprättad av:	Josefin Ohlsson
	Reviderad den:	240201
	Projektnr i Ek.system:	145002
Förvaltning/nämnd:	Servicenämnden	

Beskrivning

För att övergå till en fordonspark som drivs med förnybara drivmedel behöver laddinfrastrukturen byggas ut. I första hand kommer fordon bytas ut mot elbilar och laddhybrider, vilket gör att fler laddplatser behöver placeras ut i kommunen.

	2025	2026	2027	2028	2029
Utbyggnad av laddinfrastruktur	500	500	150	150	150

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

En utbyggd laddinfrastruktur medför ökade driftkostnader i form av serviceavtal, reparationer av befintliga laddplatser samt utbyte av laddkablar. Driftkostnaderna ligger omkring 150 tkr om året.

Budget t.o.m 2024
(gäller ej årligen återkommande ex. inventarie)

	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:	500	500	150	150	150

Produktionsskrivare till Internttryckeri inkl. serviceavtal	Projektblad nr KF:	SN 037
	Projektblad nr Förv.:	SN 037
	Upprättad den:	20240201 40
	Upprättad av:	Josefin Ohlsson
	Reviderad den:	
	Projektnr i Ek.system:	145005
Förvaltning/nämnd:	Servicenämnden	

Beskrivning

Produktionsskrivare med tillhörande serviceavtal är inköpt till det centrala tryckeriet under 2023. Utifrån planerad utbytesplan så behöver en ny produktionsskrivare köpas in under 2029.

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m 2024

(gäller ej årligen återkommande ex.
inventarie)

0 tkr

	2025	2026	2027	2028	2029
Begärd investering i tkr:					400

INVESTERINGSBUDGET 2025 samt Skattefinansierad verksamhet						Beslutad av kf (kommunfullmäktige) 230621 samt fastställd av kf 231130										Kommentar er	Servicesnämndens förslag										Kommentarer	Påverkan driftredovis ning (tkr/år)	Påverkan drift- redovisning engångsöf ekt (tkr)
Belopp i tkr						Investeringsbudget 2024, investeringsplan 2025-2028											Investeringsbudget 2025, investeringsplan 2026-2029												
Objekt	Nämnd	jmf med	blad	Kalkyl	ek.syst	total	budget	2024	2025	2026	2027	2028	Framtid	total	budget		2025	2026	2027	2028	2029	Framtid							
Servicesnämnd																													
	SN		SN 001		140000			80	80	90	90	90					80	90	90	90	90								
IT utrustning	SN		SN 002		140001			390	420	410	380	370					420	410	380	370	480								
Skrivare/kopiatorer efter skrivar-	SN		SN 039		140003			100	100	600	100	100					100	600	100	100	0								
Måltidservice																													
Inventarier kök, Serviceförvaltningen	SN		SN 011		144000			1 710	1 600	540	600	700					1 600	540	600	700	600								
Logistik																													
Lösen av förvaltningars			SN 032		145000		-207	0	0	0					-207	0	0												
Fordon understigande 3,5 ton			SN 033		145001			0																					
Utbyggnad laddinfrastruktur	SN		SN 035		145002			500	500	500	150	150					500	500	150	150	150								
Snabbladdare till bilpoolen	SN		SN 040		145006																								
Produktionsskrivare till interntryckeri	SN		SN 037		145005																								
IT-avdelningen																													
	SN		SN 017		141010,			450	500	400	400	500					500	400	400	500	500								
Stabil och pålitlig leverans av system	SN		SN 018		141020			2 800		1 450	950	8 750						1 450	950	8 750	2 850								
Säker digital identitet och åtkomst	SN		SN 026		141007,			500																					
	SN		SN 028		141018			3 880	3 650	3 000	3 830	4 000					3 650	3 000	3 830	4 000	3 380								
Innovation och verksamhetsutveckling	SN		SN 038		141021			590																					
Lokaivård																													
Städ- och tvättmaskiner	SN		SN 041					150	150	150	150	150					150	150	150	150	150								
SUMMA SN								11 150	7 000	7 140	6 650	14 810					7 000	7 140	6 650	14 810	8 200								

231130 samt framräkning av

7 000	7 140	6 650	14 810	8 200
0	0	0	0	0

Investeringsbehov som inte ryms inom ram

Objekt	Nämnd	jmf med	löpnr KF	ek.syst	total	2025	2026	2027	2028	2029	Framtid	driftredovis	drift-
Produktionsskrivare till interntryckeri	SN		SN 037	145 005						400		enligt utbytesplanen	
Skrivare/kopiatorer efter skrivare-kartläggning överflyttade från n	SN		SN 039	140003						500		enligt utbytesplanen	
Innovation och verksamhetsutveckling	SN		SN038	141017, 141021		500	1 000	1 000	500	500		IT-center har fått uppdraget kring IoT från 2024.	
Robotisering medborgarnämnden (18000	SN					500						Överför från MBN 2023	1200 tkr
Tillräcklig uppkoppling	SN		SN028	141018						2 650		Prio 1 Underhåll av befintligt nätverk, utbyte Comenät	
Säker digital identitet och åtkomst	SN		SN 026	141007,					300	4 550		Prio 1 Utbyte av brandväggar 4 miljoner kr och 550 tkr för NAC	
Inventarier kök, Serviceförvaltningen	SN		SN 011	144000					900			ev. Enehagsskolan	
						1 000	1 000	1 000	1 700	8 600			

Begäran om hyreskompensation för ny lokalhyra för kök på Skogens förskola**Ärendebeskrivning**

Beslut i kommunfullmäktige gällande projekt för nybyggnation eller renovering av kök, kan generera ökade hyreskostnader. Dessa kostnader ska enligt Plan för ekonomisk styrning – måltidsservice, räknas in i portionspriset. De ökade kostnaderna för år ett (1) läggs på servicenämnden för att sen flyttas över till berörd kund/nämnd år två (2).

Under januari 2024 har byggnationen av ny förskola avslutats. Teknik och fritidsförvaltningen har via ett nytt hyresavtal uppgett en ny preliminär hyra för kök på nybyggda Skogens förskola från 1 februari 2024.

Servicenämnden begär 472 207 kronor i kompensation för ökad hyreskostnad för måltidsservice för kök på Skogens förskola för perioden 1 februari 2024 till 31 december 2024.

För intern kunds räkning (barn- och utbildningsförvaltning) årligen 515 136 kr kronor i kompensation för ökad hyreskostnad för kök på Skogens förskola från och med 1 januari 2025.

Då hyrorna är preliminära kan servicenämnden efter byggprojektets slutreglering, återkomma med ytterligare begäran om kompensation.

Serviceförvaltningen

Servicenämnden

Dnr: SN. 2024.10

Beslutsförslag

Serviceförvaltningen föreslår servicenämnden besluta

att begära kompensation för ökad hyreskostnad för måltidsservice motsvarande 472 207 kronor för år 2024

att begära kompensation för ökad hyreskostnad för intern kund - barn- och utbildningsförvaltningen motsvarande 515 136 kronor för år 2025 och årligen

att överlämna ärendet till kommunstyrelsen för beslut.

Beata Olsson
Förvaltningsekonom

Pär Svensson
Förvaltningschef

Ansökan om medel från kommunstyrelsens pott för ökade hyreskostnader till följd av ny- och ombyggnader i egna lokaler och externt förhyrda lokaler:

Nämnd: Servicenämnden
Lokal/Objekt: Kök Skogens förskola
Ärendebeskrivning: Begäran om hyreskompensation för ny lokalhyra
Datum för ny hyra: 2023-02-01
Ny hyreskostnad/år(inkl. ev hyresintäkter): 515136 kronor/år
Avdrag för tidigare hyreskostnad/år(inkl. ev hyresintäkter): - kronor/år
Summa årsbasis (ny hyreskostnad/år minus avdrag för tidigare hyreskostnad/år): kronor/år
Innevarande år: att begära kompensation för ökade hyreskostnader för Kök Skogens förskola för tiden 2024-02-01– 2024-12-31 med 472 207 kronor
Kommande åren: att begära kompensation för ökade hyreskostnader för internkunds räkning barn- och utbildningsförvaltningen från och med 2025-01-01 årligen med 515 136 kronor

Datum: 2024-02-13
Namn: förvaltningschef Pär Svensson

Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Reglemente

Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ågardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy

Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan

Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan

Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje

Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Servicenämnden

Datum: 20xx-xx-xx, § xxx

Dokumentet gäller från: 20xx-xx-xx

Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott

Dokumentansvarig: Verksamhetschef servicecenter, Serviceförvaltningen

Inledning

Denna policy omfattar samtliga personbilar och lätta lastbilar under 3,5 ton inom Värnamo kommun. Policyn gäller vid nytecknande av leasingkontrakt och köp av fordon till samtliga förvaltningar.

Syfte

Värnamo kommun ska ha en fordonsflotta väl anpassad efter verksamheternas behov som gör minsta möjliga miljöpåverkan. Policyn ska styra mot en miljöanpassad, trafiksäker och resurseffektiv fordonsflotta. Genom att kraven i policyn följs är kommunen dessutom en god förebild för medborgare och företag i kommunen.

Värnamo kommuns vision

Policyn ska bidra till att uppfylla Värnamo kommuns vision ”Värnamo den mänskliga tillväxtkommunen” där trygghet, miljöpåverkan och säker arbetsmiljö skapas av en verksamhetsanpassad fordonsflotta.

Strategi

Hanteringen av fordonen ska genomsyras av en effektiv hantering och användning av fordonen. Alla bilar i kommunen som leasas eller köps ska uppfylla miljö- och säkerhetskrav. Ambitionen är att ha fordon som är både säkra och mindre miljöbelastande och drivs med fossilfria bränslen.

Organisation och ansvar

Anskaffning av personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton sker av logistikenheten i dialog med berörd förvaltning.

Logistikenheten ansvarar för administrationen för kommunens personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton. Logistikenheten ansvarar också för skötsel av kommunens fordon, såsom tvätt, service, besiktning och reparation. Teknik och fritidsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar själva för skötseln av sina fordon.

Logistikenheten ansvarar för att följa upp så att besiktning, skatt, service och skadeanmälningar genomförs av samtliga förvaltningar.

Praktisk hantering vid införskaffande av nya fordon

Leasing av fordon

I första hand ska verksamheter som är i behov av ett fordon, med eller utan verksamhetsanpassad utrustning, välja att leasa fordonet med en leasingtid på 60 månader med möjlighet till förlängning. Service ska ingå i leasingavtalet.

Avyttring av ett fordon ska ske mellan 2-10 år, eller när fordonet har uppnått en körsträcka på max 15000 mil.

Köp av fordon

I de fall en verksamhet är i behov av ett fordon som kräver en större ombyggnation, kan verksamheten välja att köpa in fordonet med förvaltningens investeringsmedel. Serviceavtalet ska ingå i köpet.

Avyttring av ett fordon ska ske mellan 2-10 år, eller när fordonet har uppnått en körsträcka på max 15000 mil. Undantag gäller för vissa blåljusfordon, övningsbilar och mekbilar som används i utbildningssyfte.

Nyttjandegrad

Om nyttjandegraden är ovanligt låg eller hög på ett fordon ska logistikenheten föreslå verksamheten om att fordonet ska avyttras eller omfördelas.

Beslut

Beslut om nyanskaffning av fordon fattas av förvaltningschef, eller den chef som förvaltningschefen utser, i dialog med enhetschefen för logistikenheten. Leasingavtal och köpeavtal för fordon tecknas av enhetschef för logistikenheten.

Val av fordon

Verksamheternas behov och minsta möjliga miljöpåverkan ska styra val av fordon. Prioriteringsordning enligt nedan:

1. elbil eller plugin hybrid
2. gasbil
3. diesebil

Vid val av fordon som drivs med diesel ska dessa, utifrån ett miljöperspektiv, tankas med HVO100 för att uppfylla kravet om fossilfria bränslen. Undantag för de fordon som ej är godkända för att tankas med HVO100.

Fordon med automatisk växellåda ska i första hand väljas. Frågor som hur många sittplatser, tid som tillbringas i fordonet, väglag som fordonet färdas på eller behov av att dra släp blir avgörande vid val av fordonsmodell.

Specialkrav som fyrhjulsdraft, dubbade vinterdäck, samt dragkrok införskaffas i dialog med enhetschef på logistikenheten.

Förteckning över fordon som är leasade/inköpta ska finnas på logistikenheten. Vid val av fordonsmodell ska alltid upphandlade avtal följas.

Fordonsmodeller

Klass	Typ
A	Personbil (liten eller mellanstor personbil, 5-7 säten)
B	Lätt lastbil (till exempel caddy, 2 säten)
C	Buss (under 3,5 ton)

Säkerhetskrav motsvarande 6 Euro NCAP (www.euroncap.com) ställs på alla personbilar. Krockkuddar, whiplash-skydd, bältespåminnare, fotgängarskydd, antisladdsystem ska vara standard.

Elektronisk körjournal

Elektroniska körjournaler ska finnas monterade i alla fordon.

Ekonomiska konsekvenser

Finansiell leasing omfattas av respektive förvaltnings driftbudget. Vid inköp av fordon ligger ansvaret för investeringsbudgeten på den egna förvaltningen. Logistikenheten tar ut en kostnad för hanteringen av fordonsadministrationen samt för skötseln av fordonen. Denna avgift revideras årligen.

Dokumentansvarig

Kommunfullmäktige ansvarar för Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton i Värnamo kommun. Ansvarig tjänsteman är verksamhetschef servicecenter.

Uppföljning

Policyn för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton följs upp årligen. Ansvarig tjänsteman är verksamhetschef servicecenter.

Revidering

Uppföljning sker minst en gång per mandatperiod, dock senast 2027-12-31.

Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Ärendebeskrivning

Policyn för personbilar och lätta lastbilar ska revideras minst en gång per mandatperiod, senaste revidering skedde 2021. Policyn gäller vid nytecknande av leasingkontrakt och köp av fordon till samtliga förvaltningar i Värnamo kommun.

Hanteringen och användningen av fordonen ska vara effektiv. Ambitionen är att ha fordon som tar hänsyn till förvaltningarnas behov, är säkra och mindre miljöbelastande för att bidra till att uppnå kommunens vision.

Beslutsförslag

Serviceförvaltningen föreslår servicenämnden besluta

att godkänna revideringen av Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton.

att överlämna ärendet till kommunfullmäktige för beslut.

Pär Svensson
Förvaltningschef

Folkhälsa och social hållbarhet

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen beslutade den 17 januari 2023, § 2 att tillsätta en projektresurs för att under 2023 arbeta fram en nulägesbild kopplad till folkhälsa och social hållbarhet, att utifrån nulägesbilden skapa ett strategiskt perspektiv under 2024 samt att ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och social hållbarhet.

Kommunledningsförvaltningen har i december 2023 inkommit med utredningen ”Social hållbarhet och folkhälsa Värnamo kommun 2023 – Vems behov styr?”

Den 19 december 2023, § 414 beslutade kommunstyrelsen att godkänna utredningen som redovisning på uppdraget och uppdrar också åt kommunledningsförvaltningen att ta fram *förslag på fortsatt arbete inom folkhälsa och social hållbarhet samt föreslå omfattning, finansiering och målsättning för eventuell fortsatt projektanställning till kommunstyrelsens sammanträden den 16 januari 2024.*

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att tillsätta en central resurs med omfattning 50% på kommunledningsförvaltningen med målsättning att samordna och följa upp dimensionen social hållbarhet,

att tilldela kommunledningsförvaltningen 450 000 kronor ur potten för folkhälsa och social hållbarhet för att finansiera resursen, samt

att uppdra åt en sådan resurs att sätta samman en strategisk grupp för folkhälsa och social hållbarhet.

Heidi Skov Ragnar
Kanslichef

Ulf Svensson
Kommundirektör

Utredning

Utifrån godkänd utredning samt nytt uppdrag den 19 december 2023 gällande att ta fram förslag på fortsatt arbete inom folkhälsa och social hållbarhet samt föreslå omfattning, finansiering och målsättning för eventuell fortsatt projektanställning till kommunstyrelsens sammanträden den 16 januari 2024 föreslås följande:

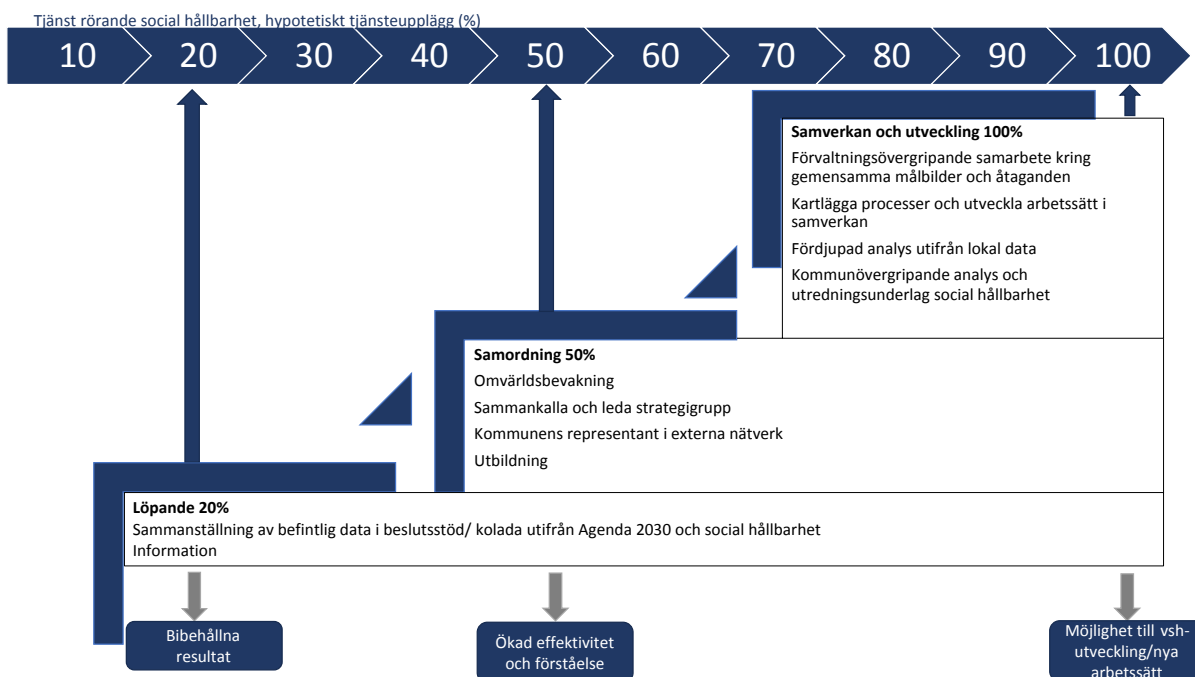
- Kommunövergripande projektresurs tillsätts för att samordna och följa upp dimensionen social hållbarhet.

Målsättning:

Vidare arbete med att implementera tvärsektoriella arbetsmetoder och analyser samt samordning och uppföljning.

Kommunledningsförvaltningen ser inte att ett uppdrag gällande social hållbarhet är tillfälligt utifrån beslut om analysgrund i kommunens målstyrningsmodell. Behov som framkommer i rapporten gör gällande att den uppskattade omfattningen är att kommunen behöver en resurs som arbetar heltid med social hållbarhet.

Utifrån givet uppdrag presenteras i modellen nedan olika ambitionsnivåer utifrån olika procentsatser gällande tillsatt resurs:

Förslag omfattning och finansiering:

Då tjänsteorganisationen har fattat beslut om projektsamordning gällande Nära vård med omfattning 50% för 2024 ser kommunledningsförvaltningen att fortsatt arbete med att förändra arbetssätt och verksamhetsutveckling kan ske inom ramen för detta.

Därför föreslås projekttjänst med omfattning 50% avseende social hållbarhet och folkhälsa under 2024 och att detta finansieras med medel ur potten för folkhälsa och social hållbarhet med omfattning 450 000 kr.

Riskbedömning

1. Vid uteblivet beslut finns risk att folkhälsoarbetet inte målsätts och följs upp utifrån att utredningen är godkänd men att ansvar och resurs för social hållbarhet inte har fastslagits.

2. Vid uteblivet beslut gällande fortsatt kommunövergripande funktion/samordning gällande folkhälsa och social hållbarhet identifieras följande risker:

- Kommungemensam analys uteblir och därmed också prioriteringar utifrån samsyn och eller målsättning med kommunens folkhälsoarbete. Detta riskerar att leda till att den som skriker högst eller argumenterar bäst är den som får.
- Intern samordning uteblir.
- Servicen till våra kommuninvånare riskerar att försämrats då vi som kommun inte säkerställer att våra insatser håller ihop, i värsta fall kan insatser gå parallellt eller motverka varandra.
- Fortsatt popcornstrategi där kommunen kommer ha framgång i enskilda frågor men inte gällande en helhetsförflyttning.
- Samverkan inom folkhälsofrågor fortsätter vara relationell och inte funktionell, både internt och externt.
- Kommunen kan inte samverka med andra aktörer utifrån ett kommunövergripande perspektiv.
- Kommunen har ingen samlad uppföljning gällande regionala och nationella strategier.
- Kommunen har ingen representant för samverkan i regionala nätverk gällande social hållbarhet och folkhälsa.
- Risk att servicen till kommuninvånare försämrats då kommunen inte säkerställer att insatser håller ihop, i värsta fall kan insatser gå parallellt eller motverka varandra.
- Fortsatt ottydlighet kring ansvar i vissa frågor/uppdrag.

Kommunledningsförvaltningen

Kommunstyrelsen

Dnr:2022:374

- Nulägesbilden blir inaktuell
- Satsningar eller prioriteringar utifrån omvärldsbevakning kommer ske splittrat och på varje förvaltnings enskilda initiativ
- Kommunstyrelsen motverkar det egna beslutet om att arbeta med agenda 2030, där social hållbarhet är en av tre dimensioner, som grundläggande analysverktyg i målstyrningen.
- Avsaknad av politiskt beslut i frågan riskerar att minska förtroendet mellan politik och tjänsteorganisation.

Nuläge folkhälsa och social hållbarhet- kopplat till de 8 nationella folkhälsomålen

Nationella Folkhälsomål

2. Identifiera styrkor och svagheter

Fokusområden

Målområde 1 innehåller följande fokusområden:

- En jämlik mödra- och barnhälsovård
- En likvärdig förskola av hög kvalitet
- Metoder och medel som sätter barnens främsta i fokus

Att ge varje barn en bra start i livet är av stor betydelse för att minska ojämlikhet i hälsa över livsförloppet. Både faktorer under fosterlivet och under barndomen kan påverka hälsan tidigt såväl som senare i livet (1, 2). Fokus för målområdet är åldrarna 0–5 år, men det är viktigt att följa barns hälsa även under skolgåldern.

Skolan är en arena som når alla barn och unga och har därmed en grundläggande roll i arbetet för en god och jämlik hälsa.

Målområde 2 innehåller följande fokusområden:

- En god lärandemiljö i skolan
- Ett likvärdigt utbildningssystem
- Att motverka skolmisslyckanden genom tidig identifiering och insats

Det finns ett starkt samband mellan utbildningsnivå och hälsa.

Lärande är en viktig faktor för hälsa, samtidigt som hälsa är en viktig faktor för lärande.

Kunskaper och kompetenser förvärvade genom utbildning ger bättre möjligheter till arbete och inkomst, men också till att stärka psykologiska och sociala resurser (1)

För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors egna möjligheter till sysselsättning. Att sakna ett arbete, men även dåliga arbetsförhållanden och brister i arbetsmiljön är faktorer som bidrar till ojämlikhet i hälsa.

Målområde 3 innehåller följande fokusområden:

- Att ha ett arbete
- Goda förutsättningar för ökad anställningsbarhet
- Goda anställnings- och arbetsförhållanden
- En hållbar arbetsmiljö

Styrkor:

HAL Hälsocenter

Familjecentral

Filial i Rydaholm

Kommande skärpning i skollagen gällande uppföljning av barn i förskoleålder (3-6 år)

Barnhälsostrukturen, barnhälsoteam, BHT Område, BHT förskola, BHT samverkan (regional och intern samverkan)

Utmaningar:

Tillgänglighet (t.ex fysisk, kulturell), jämlikhet

Styrkor:

Hög andel inskrivna barn i förskolan

Låg arbetslöshet

Campus (yrkesutbildningar), Teknikcenter, Smålands teknikcollege

Bidrag till studieförbunden

Samverkansforum

Utmaningar:

Likvärdighet inom våra skolor

Svårrekryterat till skolor i ytterområden – saknar gemensam strategi

Styrkor:

Lokal överenskommelse

Samverkansteamet

Sommarsysselsättning

Samverkan Ekonomiskt bistånd- AME: snabbare ut i sysselsättning.

Utmaningar:

Höga sjukskrivningstal internt Värnamo kommun
Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd

Systematik kring praktik och arbetsträning i kommunen

1: Tidiga livets villkor

2: Kunskaper, kompetenser och utbildning

3: Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö

För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors möjligheter till egen försörjning, men också att stödja människor när deras egna ekonomiska resurser inte räcker till. Målområde 4 innehåller följande fokusområden:

- Fördelning av inkomster i befolkningen
- Ekonomiska resurser för de med knappa ekonomiska marginaler och minskad långvarig ekonomisk utsatthet

Inkomst är ett vanligt mått när ojämlikhet i hälsa beskrivs, men sambandet är samtidigt komplext och kan ha flera olika förklaringar. Ohälsa och sjukdom påverkar inkomsten då individer med sämre hälsa har svårare att arbeta. Ekonomiska resurser sätter samtidigt ramarna för människors materiella standard och handlingsutrymme. Det kan till exempel handla om att ha råd med ett bra boende, möjligheter till hälsosamma levnadsvanor och deltagande i samhällslivet. Även barn och unga som växer upp i ekonomisk utsatthet drabbas.

4: Inkomster och försörjningsmöjligheter

Styrkor:

Låg andel invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll
Låg arbetslöshet jämfört med rikets snitt.

Utmaningar:

Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd

Tillgång till ett bra boende och en god närmiljö är viktiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Storlek och kvalitet på bostaden, samt sociala och fysiska faktorer i närmiljön är faktorer som har betydelse.

Målområde 5 innehåller följande fokusområden:

- Tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad
- Bostadsområden som är socialt hållbara
- Sunda boendemiljöer på jämlika villkor

Våra levnadsvanor har betydelse för hälsan. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors handlingsutrymme och möjligheter till hälsosamma levnadsvanor.

Målområde 6 innehåller följande fokusområden:

- Begränsad tillgänglighet till hälsoskadliga produkter
- Ökad tillgänglighet till hälsofrämjande produkter, miljöer och aktiviteter
- Stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbetet med levnadsvanor i välfärdens organisationer

Styrkor:

Trygghetsvandringar
Plan för bostadsförsörjning
- särskilt verka för behovet av boende för den växande gruppen äldre som inte kräver omsorg men trygghet och viss service.
Lägre andel trångboddhet i flerbostadshus jfr länet och riket

Utmaningar:

Sunda boendemiljöer på jämlika villkor

Styrkor:

Hälsocenter (FaR, KuR, satsningar mödravård, gravidhälsa, gruppträning/föreläsning)
EFG- en friskare generation
Föreningsbidrag
En väg in- hjälpa ungdomar att hitta rätt aktivitet.
Kultur Crew- Nationellt koncept
Samarbete kring grön fritid/friluftsliv (t.ex. Borgen, Sörsjö, MTB, Apladalen, Bor, Rydaholm)
Familjecentralen
Fritidsgård, Kulturskolan, Dansa för hälsa
Dagläger för unga
Föreningsbidrag
Föreningsvandring
HASP (elevhälsan)
Ungdomscoach
TSI
Mötesplatser omsorgsförvaltningen

Utmaningar:

Budgetfördelning och budgetuppföljning
Samsyn kring vilka satsningar som ska prioriteras och vilka som ska prioriteras bort
Siäluskattad hälsa lägre än ifr riket och länet

5. Boende och närmiljö

6. Levnadsvanor

7: Kontroll, inflytande och delaktighet

Målområde 7 innehåller följande fokusområden:

- Ett jämlikt deltagande i demokratin
- Ett jämlikt deltagande i det civila samhället
- Arbetet för de mänskliga rättigheterna
- Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
- Ökad kontroll inflytande och delaktighet för vissa individer och grupper

Att vara del av ett socialt sammanhang, ha inflytande och kontroll över sitt liv är viktigt för människors hälsa. Sambanden är komplexa och kan ha flera förklaringsringar. Brist på inflytande och delaktighet kan påverka hälsan negativt, men sämre hälsa kan också påverka upplevelsen av kontroll, inflytande och delaktighet.

Styrkor

God beredskap gällande migration
Ungdomscoach
Föreningsbidrag
Medborgarinitiativ
Medborgardialoger och hearings
Hovslagargatan Rydaholm

Utmaningar:

Tillgänglighet och information internt och externt
Jämlikhet
Integration
Låg tillit till andra jfr länet och riket

8: En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Målområde 8 innehåller följande fokusområden:

- Tillgänglighet för att möta olika behov
- Vårdmöten som är hälsofrämjande och skapar förutsättningar för jämlika insatser och resultat
- Hälso- och sjukvårdens hälsofrämjande och förebyggande arbete

En god, tillgänglig och jämlik tandvård
Att hälso- och sjukvården leder, styr och organiserar sin verksamhet i syfte att ge förutsättningar för en jämlik vård
Jämlik vård handlar inte om att ge samma vård till alla utan om att erbjuda alla hälso- och sjukvård utifrån behov och på lika villkor. De med störst behov ska ges företräde och hälso- och sjukvården ska arbeta för att förebygga ohälsa.

Styrkor:

Hög andel kariesfria 3-åringar

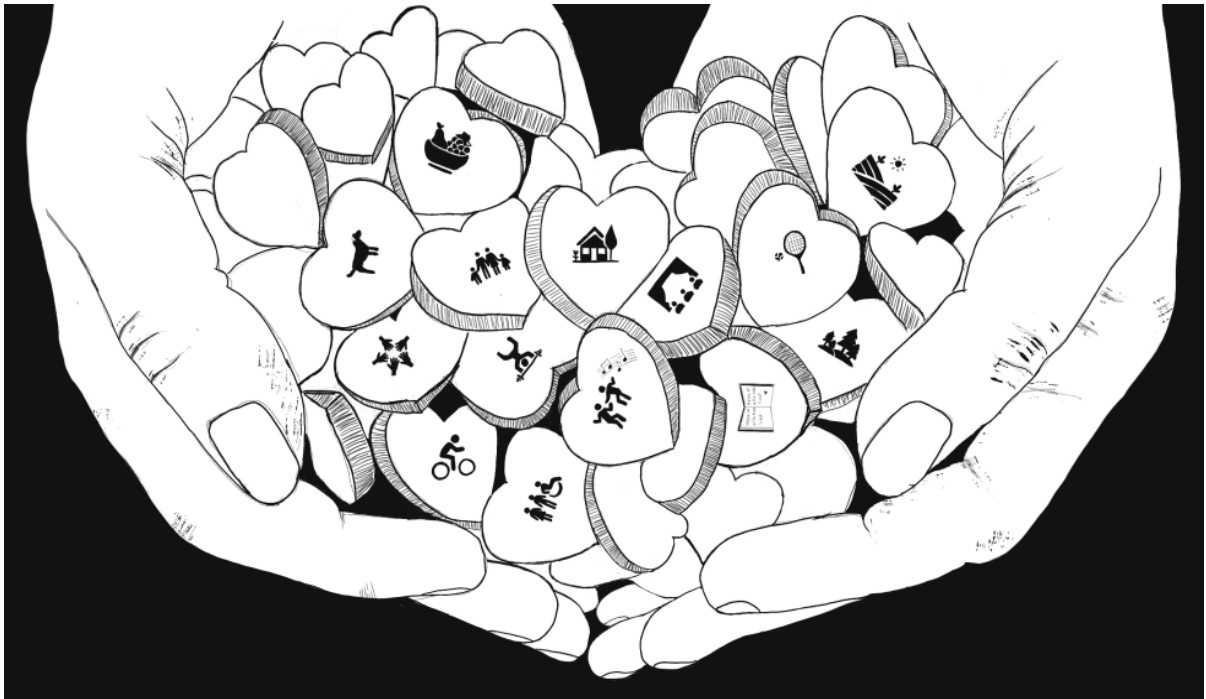
Utmaningar:

Avstått från tandläkarvård av ekonomiska skäl, högre andel än riket och länet
Hitta fungerande samverkansstrukturer med regionens verksamheter avseende förebyggande och främjande arbete.

Social hållbarhet och folkhälsa

Värnamo kommun 2023

Vems behov styr?

Sammanfattning

Kommunen har i uppdrag att medverka till att det nationella folkhälsomålet nås; Att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.¹ Kommunen har möjlighet att påverka ett antal faktorer för hälsa; till exempel utbildning, försörjningsmöjligheter, närmiljö, levnadsvanor och delaktighet. Det krävs uppföljning och analys för att hitta de förändringar som får störst utväxling. Det är inte bara en fråga om livskvalitet, utan också om kostnadseffektivitet ur ett samhällsperspektiv. Att satsa på förebyggande arbete för en bättre folkhälsa, att planera arbetet och följa upp de insatser som ges. En orsak till utredningen är att få veta hur Värnamo ligger till utifrån det övergripande nationella folkhälsomålet samt hur kommunen står sig i fråga om de åtta nationella folkhälsområdena.

För att få fram ett underlag till kommunstyrelsen har utredningens frågeställningar handlat om att kartlägga vilka verksamheter som finns inom Värnamo kommun som arbetar med insatser som kan relateras till folkhälsa idag, hur samverkan fungerar i förhållande till dessa insatser samt hur kommunen ligger till i fråga om de indikatorer som följs kopplat till de 8 nationella folkhälsomålen. Detta för att i nästa led komma med ett förslag på hur frågorna kan samordnas.

Information har i huvudsak inhämtats från styrdokument, aktuella rapporter och forskning inom området, regionala nätverksgrupper samt genom samtal och träffar med representanter från förvaltningarna.

Resultatet visar sammanfattningsvis att Värnamo kommun har förhållandevis många insatser som kan relateras till folkhälsa. Det framkommer dock stor förbättringspotential när det kommer till att förflytta insatser som rör hälsa till att systematiskt erbjudas på gruppnivå för att på så sätt ha en mer främjande, preventiv riktning. I andra kommuner finns många goda exempel på hur man arbetar från vilka Värnamo kan hämta inspiration i det fortsatta utvecklingsarbetet. Slutsatserna blir följande:

- Kommunen har mycket att erbjuda men brister i systemtänk och analys vilket bidrar till ineffektivitet, både för den enskilde, ekonomiskt och organisatoriskt för kommunen.
- Politisk styrning behövs i form av en tydligt formulerad riktning och ett mål gällande folkhälsa om kommunen vill åstadkomma en förflyttning/förändring gällande det.
- Styrning, samordning och säkerställd uppföljning utifrån en sådan politisk riktning behövs på tjänsteorganisationsnivå
- Modell för systematisk tvärspektoriell analys och uppföljning behövs
- Folkhälsa och social hållbarhet kräver långsiktighet, det handlar om 10–20 års perspektiv. För detta krävs kollektiv resiliens, förändrade förutsättningar i kommunens system, samt att kommunen arbetar på ett annat sätt med tvärspektoriella frågor. Detta givet att kommunen vill ha andra resultat såsom möjliggöra trygga, positiva mötesplatser för olika målgrupper, äldre som håller sig friska längre, barn som klarar sin skolgång eller föräldrar som får stöd i sitt föräldrauppdrag.

Värnamo ligger bra till på en del av de nationella indikatorerna just nu. Detta kan göra att det känns oangeläget att förändra något i arbetet. Kommunstyrelsen har dock fattat beslut om att tidiga samordnade insatser är ett prioriterat perspektiv. Perspektivet kommer att kräva mycket arbete vad gäller förankring och samordning för att det ska nå ut i alla led. Att börja eller komma in tidigt är i sig att arbeta mer hållbart.

¹ [Nationella folkhälsomål och målområden — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](http://folkhalsomyndigheten.se)

Inledning

"I det goda livet har människor en bostad, hälsa och är friska. De har ett arbete så att de kan försörja sig. De har en aktiv och levande fritid med kulturella inslag. De känner trygghet och ser att livet har en mening. Det handlar inte enbart om jobb, om bostad, om skolresultat, hälsa eller frånvaro av våld i vardagen. Allt detta hänger samman i en helhet som är större än summan av de ingående delarna. " (Ingvar Nilsson, 2022)

Folkhälsa är allas fråga. Med alla åsyftas här alla verksamheter i kommunkoncernen. Den är det för att det inte kan vara på något annat sätt. Detta då hälsa och ohälsa har många påverkansfaktorer och i grunden är komplext. När olika aktörer med uppgift att rekreera, samhällsbygga, utbilda, behandla eller ge insatser med utgångspunkt från olika grunduppgifter behöver det göras med ett gemensamt mål i sikte. Det behöver göras utifrån en kultur som innebär att varje medarbetare tar ansvar för sitt uppdrag men också för steget innan och efter i "kedjan" och där detta sker utifrån en förståelse för att allt som levereras ska levereras med människan i fokus

Mycket i kommunens verksamheter är inbyggt och gratis, till exempel klarar sig de flesta barn i en skolklass ganska bra i livet, har ett stort och sunt nätverk, en stimulerande fritid osv... Många äldre har anhöriga som vårdar, besöker och främjar den äldres hälsa på olika sätt. En stor andel av kommunens invånare har resurser att delta i samhällslivet och hålla sunda levnadsvanor. Kommunen har också ett starkt batteri av entusiastiska ideella organisationer och föreningar som är redo att vara en rejäl fog i det sociala hållbarhetspusslet om de så tillåts.

När olika aktörer internt på kommunen eller tillsammans med externa aktörer ska samverka kring en tvärssektoriell fråga, en enskild eller en familj framkommer i samtal med olika förvaltningar en känsla av att systemet och systemförståelsen brister. Står det inte exakt på vår uppdragsbeskrivning eller rymms på en helt egen budgetpost med fetmarkerad stil blir det ofta svårt när vi ska agera tillsammans. Här åsyftas inte enskilda eldsjälar och inte heller samverkan som byggs på det relationella, där någon lyckas skapa kontakt med rätt person och därigenom får något att hända. Utmaningen ligger i att få till systematiken, och i att uppnå en förståelse för att verksamheterna ingår i samma koncern och därmed har samma mål. Vidare finns en utmaning i att mycket är personbundet snarare än funktionsbundet. Med en tydlig riktning för vad:et och styrning kring hur:et skulle kommunens verksamheter och insatser kunna fungera på ett sätt som blir mer effektivt. När kedjan brister på ett eller flera ställen och verksamheterna inte har en gemensam riktning och styrning för att avhjälpa detta tvingas verksamheterna in i akutprioriteringar där slutresultatet ofta landar i reaktiva, hutlöst dyra alternativ eller där kommunen måste skära ned på kultur, främjande insatser, det preventiva.

Den nulägesbild som framträtt under processen gör gällande att kostnader för reaktiva insatser ligger långt högre än kommunens kostnader för det förebyggande och främjande arbetet. Kommunen erbjuder en stor variation av insatser för kommunens invånare, några av dem lagstyrda, några på enskilda verksamheters initiativ och samverkansförmåga. Insatserna planeras eller utvärderas inte på ett systematiskt sätt. De medborgarundersökningar, brukarenkäter, elevenkäter, och medarbetarenkäter som görs analyseras inte samlade och gemensamt med utgångspunkt i gemensamma mål eller långsiktig hållbarhet utan faller på respektive verksamhet/förvaltning att arbeta vidare med. Det ger en känsla av att högerhanden inte alltid vet vad vänsterhanden gör eller som det faktiskt också är; kommunen erbjuder många insatser, ambitionsnivån hög men det sitter inte ihop och kommunen vare sig arbetar eller analyserar på ett sätt som gör att det tydligt framgår vilka målgrupper och åtgärder som bör prioriteras för att vi ska verka proaktivt för hållbarhet och jämlikhet. Det är mer effektivt att samplanera. Det är mer effektivt att främja och förebygga. Det är mer effektivt att fänga det uppenbara tidigt och att bygga för långsiktighet.

Innehåll

Sammanfattning	1
Inledning	3
Uppdrag gällande folkhälsa och social hållbarhet	6
Avgränsningar	7
Social hållbarhet och folkhälsa	7
Vision, värdegrund och övergripande mål	8
Generella utmaningar	8
Styrdokument av vikt	9
Nationella	9
Regionala	9
Relaterade styrdokument Värnamo kommun	9
Nuläge	10
Skolan	11
Kartläggning utifrån de nationella folkhälsomålen	11
Resultat	11
Specifika utmaningar i Värnamo kommun	12
Goda exempel i Värnamo kommun	12
Kulturunderstödd rehabilitering (KuR)	12
Fysisk aktivitet på recept (FaR)	13
Redan i rullning	13
Nära vård	13
Övrigt	17
Yttre faktorer som kan påverka arbetet framöver	17
Ny socialtjänstlag	17
I korthet omfattar förslagen i ny socialtjänstlag följande	17
Strategi för psykisk hälsa	17
Samordningsmodell	18
Finansieringsmodell	19
Popcornstrategi eller långsiktighet?	20
Förslag på framtida arbetssätt	20
Utvecklingspotential	21
Förslag till vidare utredning	21
Slutsatser	23

Uppdrag gällande folkhälsa och social hållbarhet

Kommunstyrelsen beslutade 16 augusti 2023:

- **att** uppdra åt kommunledningsförvaltningen att senast 2022-12-31 redovisa ett underlag för utformning av ett strategiskt uppdrag avseende folkhälsa och social hållbarhet som även omfattar en samordning av nära vård, tidiga samordnade insatser, hälsosam uppväxt i Värnamo och ungdomscoacher
- **att** under 2022 avsätta 190 000 kronor ur medlen för kompetens- och verksamhetsutveckling, för att finansiera framtagandet av underlag.

När tiden för uppdraget löpt ut kvarstod följande frågor varför kommunstyrelsen den 20 december 2022 fattade beslut om ett nytt uppdrag inför 2023:

- **att** arbeta fram en nulägesbild och identifiera kommunens styrkor, utvecklingspotential och vad som behöver förbättras kopplat till folkhälsa och social hållbarhet, samt att förmedla detta till förvaltningarna,
- **att** utifrån framtiden nulägesbild skapa ett strategiskt perspektiv som implementeras under 2024 där tydligt mål och indikatorer framgår,
- **att** ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och socialhållbarhet,
- **att** avsätta 600 000 kronor från medlen för folkhälsa och social hållbarhet och tillsätta en projektresurs under 2023 för att arbeta fram ovanstående.

Avgränsningar

Uppdragsformuleringen och tidsramen för utredningen har inte gett utrymme för någon djupgående studie av relaterade styrdokument. En kort översyn har gjorts för att avgöra kopplingen till folkhälsa och social hållbarhet samt för att kunna konstatera att den delen i styrkedjan skulle behöva samordnas för att etablera en tydligare riktning. Riktlinjer som kan kopplas till ovan perspektiv omnämns inte här.

Uppdragsformuleringen utesluter analys av möjliga strukturförändringar gällande hur kommunen organiserat sig.

Ekonomi eller ekonomiska strukturer har inte varit en primär del i utredningsuppdraget. Därför tas i resultatet endast hänsyn till hur en framtida fördelningsmodell av medel ur potten för folkhälsa och social hållbarhet kan se ut. Dock med vissa kommentarer kring inbyggda utmaningar i de ekonomiska och organisatoriska strukturerna som eventuellt påverkar den kollektiva förmågan att tänka människan i fokus eller tänka koncern i stället för enskild verksamhet. Förslag ges på en organisatorisk samordningsmodell.

Social hållbarhet och folkhälsa

Social hållbarhet är en av tre dimensioner av hållbarhet, där miljömässig och ekonomisk hållbarhet är de andra två dimensionerna.

Ett socialt hållbart samhälle kännetecknas av jämlika levnadsvillkor och en god folkhälsa, det vill säga, en god och jämlik hälsa, utan orättfärdiga skillnader.

Ett socialt hållbart samhälle är också inkluderande och tolerant och kännetecknas av att människor har tillit till varandra och till samhället och att de är delaktiga i samhällsutvecklingen.²

En god folkhälsa innebär att så många som möjligt i samhället har en bra fysisk och psykisk hälsa. Befolkningens hälsa ska också vara jämlikt fördelad mellan olika grupper i samhället. En befolkning som är frisk och mår bra skapar bättre förutsättningar för välbefinnande och ökad tillväxt genom minskad sjukfrånvaro, ökad sysselsättning, högre produktivitet och minskade behov av vård och omsorg.³

Kommunerna har ett ansvar för det lokala folkhälsoarbetet genom att planera, genomföra och följa upp hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. I flertalet kommuner leds och samordnas folkhälsoarbetet i lokala råd eller samverkansforum.

Sammanställningen av råden utgår från varje kommuns egna förutsättningar. Det är viktigt att varje kommun formulerar sina mål och prioriteringar för folkhälsoarbetet.⁴

Vision, värdegrund och övergripande mål

Kommunens vision, Värnamo kommun - den mänskliga tillväxtkommunen, och värdegrund ger goda förutsättningar för arbete utifrån alla tre hållbarhetsdimensioner. Värdegrunden gör gällande att medarbetare oavsett uppdrag, roll eller funktion har som gemensam uppgift att:

- sätta behov och intresse hos de vi är till för i centrum
- ta ett aktivt ansvar för att utveckla verksamheten och oss själva
- respektera varandras åsikter, roller och funktioner
- verka för att alla ska uppleva arbetsglädje, kunna sätta in sitt arbete i ett större sammanhang, trivas och känna yrkesstolthet.
- samverka och ta tillvara varandras kompetenser

De fem värdegrundsmeningarna kan förkortas i fem värdeord.

De blir då i ordning som följer:

M - Människan i fokus

U - Utveckling

R - Respekt

A - Arbetsglädje

S - Samverkan

På det sättet bildas ordet MURAS. En murad värdegrund som bildar den grunden som verksamheten är byggd på. Värdegrunden ger i nästa led väldigt goda förutsättningar för samverkan och för möjligheten att arbeta på ett annorlunda sätt.

Utmaningar

Ledning och styrning i tider av förändring är komplext särskilt med rådande omvärldsläge där det generella och strukturella våldet tycks öka och krypa lägre ner i åldrarna, växande socioekonomiska ojämlikheter och tider av kris och krig. Ojämlikhet kan innebära att vissa människor ges sämre möjligheter än andra att påverka både den egna utvecklingen och samhällsutvecklingen i stort.

² [Social hållbarhet ur ett folkhälsoperspektiv: Jämlikhet i levnadsvillkor och hälsa - Stockholms universitet](#)

³ [Jämlik hälsa | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](#)

⁴ [Kommunsamverkan-Folkhälsa och sjukvård \(rjl.se\)](#)

Ojämlighet uppstår i ett komplext samspel mellan olika former av resurser och människors möjligheter att utnyttja dessa. Skillnader i människors villkor och möjligheter kan och måste, i viss mån, kompenseras av välfärdstjänster.⁵

Det handlar inte bara om att leverera god utbildning, vård, omsorg och inkomstskydd för livets olika skeden, utan att dessutom verka för långsiktig hållbarhet i stort som smått. Värnamo kommun, liksom många andra kommuner, behöver därför prioritera och hushålla med resurser på bästa möjliga sätt. För att fortsätta växa som kommun och samtidigt behålla eller förbättra de värden som skapar en hållbar livsmiljö och god livskvalitet för kommunens invånare såväl som hållbar arbetsmiljö och kvalitet för kommunens medarbetare behöver vi utifrån ovan nämnda utmaningar arbeta på ett annat sätt. Detta kräver, inte minst, att vi bibehåller den höga ambitionsnivån utan att försaka koncernens stora värde, de medarbetare som går till arbetet varje dag för att de vill göra det.

En annan utmaning är att förhålla sig till den ”skuld” kommunen behöver bära även fortsatt. Det kan handla om skillnader i människors villkor och möjligheter där kommunen inte lyckats kompensera, det kan handla om oförutsedda händelser som innebär ett högre tryck på kommunens välfärdstjänster. Det viktiga blir att förhålla sig till det, att räkna med att detta kommer kvarstå över tid, trots varje positiv förändring kommunen åstadkommer.

Styrdokument av vikt

Nationella

En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025. Skr. 2021/22:213⁶

Regionala

- *Ledningssystem för samverkan Region Jönköpings län och kommunerna gällande hälsa, vård och omsorg⁷*
 - *Handlingsplaner strategigrupper Barn och unga, Äldre, Psykiatri och missbruk.”*
- *Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län 2016–2025*
 - *Handlingsplan jämlik hälsa 2022-2023*
- *Nära vård: Tillsammans möter vi framtidens behov inom området främjande, hälsa, stöd, omsorg och vård 2021–2030⁸*
- *Ett jämställt Jönköpings län -Jämställdhetsstrategi för Jönköpings län 2018-2022⁹*

Relaterade styrdokument Värnamo kommun¹⁰

- Policy - Värnamo kommun som arbetsgivare
- Policy för evenemangsstöd och sponsring
- Policy för integrationspolitik

⁵ [Forskning för socialt hållbar utveckling \(forte.se\)](https://www.forte.se/forskningsrapporter/2021/09/forskning-for-socialt-hallbar-utveckling)

⁶ [Regeringen.se 2021/22:213](https://www.regeringen.se/491313/16112213)

⁷ [Ledningssystem för samverkan Region Jönköpings län och kommunerna gällande hälsa, vård och omsorg-Folkhälsa och sjukvård \(rjl.se\)](https://www.regionjonkopings.se/regionen/regionens-omrade/halsa-och-omsorg/folkhalsa-och-sjukvard)

⁸ [Tillsammans möter vi framtidens behov](https://www.regionjonkopings.se/regionen/regionens-omrade/halsa-och-omsorg/tillsammans-moter-vi-framtidens-behov)

⁹ [Ett jämställt Jönköpings län \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/jonkopings/regionen/regionens-omrade/halsa-och-omsorg/ett-jamstallt-jonkopings-lan)

¹⁰ [Styrdokument - Värnamo kommun \(varnamo.se\)](https://www.varnamo.se/styrdokument)

- Policy för kommunikation och information
- Mat- och måltidspolicy
- Plan för trygghet och säker kommun 2019–2022
- Plan för Värnamo kommuns miljöarbete 2023–2035 (ffa hållbarhetsperspektivet)
- Likabehandlingsplan 2019 – 2022
- Plan för bostadsförsörjning Värnamo kommun 2021-2025
- Ej antagen: plan för ungdomspolitik Värnamo

Uppdraget har avgränsats från att kartlägga om och i så fall hur relaterade styrdokument skulle kunna ses över och samordnas på ett sätt som förtydligar riktning och kommunen som concern.

Det kan konstateras att en översyn rekommenderas, både utifrån inaktualitet och möjliga synergier som det skulle kunna innebära. Styrdokument som rör folkhälsa och social hållbarhet saknas. Många kommuner har valt att arbeta med hållbarhetsplaner för att på så sätt samla perspektiv vilket skulle kunna vara en väg att gå.

Nuläge

Lokal bild Värnamo, områden, faktiska och eventuella aktörer

Modellen ovan ska ses som ett bildstöd. I den grå innersta cirkeln finns hälsans grunder, den blå cirkeln motsvarar de åtta nationella målområdena för folkhälsa och i den yttersta cirkeln finns Värnamo kommuns faktiska och eventuella aktörer som samverkar och kan samverka ytterligare gällande folkhälsa.

Kartläggning utifrån de nationella folkhälsomålen

En kartläggning utifrån de 8 nationella folkhälsomålen har gjorts där kommunens insatser har sorterats in. Se bilaga 1.

Resultat

Nedan presenteras ett resultat från folkhälsomyndighetens kärnindikatorer. Resultatet delas in i olika teman där varje tema är knutet till olika indikatorer. Kommunens resultat ställs här i relation till övriga kommuner i länet och jämförs även med riket. För att synliggöra den ojämlika hälsan behöver analys och åtgärder grunda sig på data som är uppdelat på kön. Vid uppföljning av mål är det inte bara angeläget att genomsnittet blir bättre, utan även att skillnaderna mellan olika grupper ska minska. Viktigt att beakta är också att jämförelsen med länet och riket egentligen inte talar om ifall Värnamos resultat är bra eller dåliga även om det kan vara en indikator. En kommun kan ha sämre resultat jämfört med andra trots att resultatet egentligen är ”bra” (och vice versa) på grund av att resultatet är allmänt högt/lågt i landet och skillnaderna mellan kommunerna små.¹¹

Medellivslängd, återstående vid födseln

Tid: 2018-2022

Region	Kvinnor	Män
Riket	84,6	81,1
Jönköpings län	84,9	81,4
Värnamo	85,2	80,7

Förtida dödlighet

Tid: 2018-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	141,1	219,5	181,0
Jönköpings län	136,1	219,8	179,3
Värnamo	119,2	225,9	174,0

Självskattad hälsa

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	71,0	75,8	73,4
Jönköpings län	72,5	76,0	74,3
Värnamo	66,0	74,2	70,2

¹¹ [Kärnindikatorer - kommunnivå \(folkhälsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/karnindikatorer-kommunniva)

Det tidiga livets villkor

Inskrivna i förskola

Tid: 2022

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	94,5	94,6	94,6
Jönköpings län	95,4	95,3	95,3
Värnamo	-	92,9	95,4

Kunskaper, kompetenser och utbildning

Gymnasieexamen

Tid: 2022

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	77,5	70,3	73,7
Jönköpings län	77,4	68,7	72,8
Värnamo	73,7	63,0	67,6

Gymnasiebehörighet

Tid: 2023

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	86,2	85,1	85,6
Jönköpings län	86,6	84,0	85,3
Värnamo	89,0	82,8	86,0

Inkomster och försörjningsmöjligheter

Ekonomisk standard

Tid: 2020

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	290,4	296,4	293,5
Jönköpings län	280,2	283,3	281,8
Värnamo	288,1	290,1	289,3

Varaktigt låg ekonomisk standard

Tid: 2021

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	9,1	7,4	8,4
Jönköpings län	9,4	6,9	8,2
Värnamo	8,1	6,1	7,3

Barn och unga vuxna med varaktigt låg ekonomisk standard

Tid: 2021

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	10,8	10,8	10,8
Jönköpings län	10,7	10,2	10,4
Värnamo	8,7	7,8	8,2

Varaktigt låg inkomststandard

Tid: 2021

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	1,6	1,7	1,7
Jönköpings län	1,3	1,2	1,3
Värnamo	0,9	0,9	0,9

Barn och unga vuxna med varaktigt låg inkomststandard

Tid: 2021

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	3,0	3,0	3,0
Jönköpings län	2,5	2,5	2,5
Värnamo	1,9	1,7	1,8

Boende och närmiljö**Avstått från att gå ut ensam av rädsla**

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	42,6	14,0	28,2
Jönköpings län	40,8	12,6	26,4
Värnamo	34,3	13,7	23,7

Störd sömn av trafikbuller

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	4,8	4,5	4,6
Jönköpings län	3,9	3,8	3,8
Värnamo	5,2	4,1	4,6

Levnadsvanor**Alkohol, riskkonsumtion**

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	12,5	18,5	15,5
Jönköpings län	7,8	14,1	11,0
Värnamo	7,7	11,9	9,8

Tobaksrökning, daglig

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	6,4	6,0	6,2
Jönköpings län	6,4	6,3	6,4
Värnamo	5,7	4,1	4,9

Fysisk aktivitet

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	66,1	67,2	66,6
Jönköpings län	64,8	67,0	66,0
Värnamo	67,9	62,1	64,9

Grönsaks- och rotfruktsintag, dagligt

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	42,1	26,2	34,1
Jönköpings län	37,9	19,9	28,7
Värnamo	31,4	18,8	24,9

Kontroll, inflytande och delaktighet

Tillit till andra, låg

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	27,6	28,7	28,2
Jönköpings län	28,2	29,2	28,7
Värnamo	34,8	35,3	35,0

Utsatt för kränkande behandling eller bemötande

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	22,2	15,1	18,6
Jönköpings län	18,4	14,0	16,2
Värnamo	16,0	11,9	13,9

Utsatt för våld eller hot om våld

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	5,3	5,7	5,5
Jönköpings län	5,1	5,5	5,3
Värnamo	1,8	4,6	3,3

Valdeltagande

Tid: 2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	82,1	79,4	80,8
Jönköpings län	83,1	81,0	82,1
Värnamo	83,3	81,5	82,4

En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

MPR-vaccination, barn efter region

Region	MPR, dos 1 (2-åringar)	MPR, dos 2 (9-åringar)
Riket	92,5	90,6
Jönköpings län	96,7	94,5
Värnamo	97,5	96,8

Avstått tandläkarvård av ekonomiska skäl trots behov

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	8,9	9,6	9,3
Jönköpings län	7,5	8,2	7,9
Värnamo	8,4	9,3	8,9

Utbildningsnivå

Tid: 2022 | Ålder: 25-74 år

Region	Förgymnasial			Gymnasial			Eftergymnasial		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	9,9	13,4	11,7	38,1	45,1	41,7	50,0	38,5	44,2
Jönköpings län	11,7	17,0	14,4	43,1	50,2	46,7	43,5	30,6	36,9
Värnamo	13,1	18,2	15,7	46,2	52,9	49,7	39,4	26,6	32,9

Skolan

Utifrån skolans roll som både möjlig friskfaktor och enskilt största skyddsfaktor vad gäller hälsosam utveckling i en människas liv lyfts skolan som arena särskilt upp i denna utredning. Skolplikten gör att alla barn finns där, i skolan har vi därför samtliga av framtidens medborgare. Undervisningen i sig bidrar till regelbundna och utvecklande aktiviteter. Om kommunen verkligen vill förändra förutsättningar för kommande generationer behöver arbetet påbörjas tidigt i en människas liv.

Skolmaten ska uppmuntra till hälsosam och varierad kost, idrott ska uppmuntra till fysisk aktivitet. Frågor kring psykisk och fysisk hälsa, missbruk och socialt utanförskap tas upp i elevhälsosamtal, utvecklingssamtal, folkhälsoenkät ung och via barn- och utbildningsförvaltningens systematiska elevhälsoarbete HASP.

Kommentarer, resultat och analyser som görs i skolans verksamhet används dock i begränsad omfattning vad gäller övriga kommunens verksamheter. Det görs ingen omfattande, tvärssektoriell analys för att utveckla ett strategiskt förebyggande arbete som berör fler förvaltningar och som, inte minst, rör folkhälsan.

Skolan som skyddsfaktor är något som gång på gång framhålls i både utvecklingsarbeten och forskning, att det starkaste enskilda sambandet mellan kriminalitet, droganvändning, självskadebeteende och arbetslöshet är kopplat till en bruten eller misslyckad skolgång.

”Att ha klarat sig hyggligt i skolan” innebär att elever är behöriga till ett nationellt program, vilket innebär minst åtta godkända betyg varav svenska, matematik och engelska ska vara inkluderade.¹²

Arbetet med att integrera förebyggande, hälsofrämjande strukturer har påbörjats på olika håll med utgångspunkt i olika grunduppdrag vilket har genererat och kommer att generera en förflyttning i både konkret hälsofrämjande arbete och i den interna kulturen på kommunen.

¹² Vinnerljung, Berlin och Hjern (2010)

Det finns dock utvecklingspotential i att verksamhetsutveckla systemiskt, exempelvis med utgångspunkt i ett gemensamt folkhälsomål. Här har skolan ett stort ansvar i att släppa in andra aktörer samt kommunens ledning vad gäller att påvisa vikten av att agera tillsammans och samtidigt.

Goda exempel i Värnamo kommun

Kulturunderstödd rehabilitering (KuR)

Kulturunderstödd rehabilitering erbjuds av kulturförvaltningen och vänder sig till personer som är sjukskrivna för psykisk ohälsa och/eller ospecificerad smärta. Recept förskrivs av vårdcentraler och insatsen innebär rehabilitering utan prestationskrav med konst och kultur i fokus. KUR genomförs i grupp och kan rekommenderas med syfte att bryta social isolering och främja psykisk hälsa. Insatsen har funnits i kommunen sedan 2015 och det genomförs två grupper om året med 6-10 deltagare. Kursen har två delar där kreativt hantverk är en och kulturupplevelser den andra. Forskning visar att kulturupplevelser aktivt kan bidra till hälsa och snabbare rehabilitering. Att delta i eller uppleva kulturaktiviteter stimulerar sinnena, kan bidra till välbefinnande och en känsla av sammanhang och meningsfullhet.¹³

Fysisk aktivitet på recept (FaR)

Förskrivs av vårdcentraler och tas emot samt utförs med hjälp av kommunens hälsocenter. Antal förskrivningar har varierat från år till år sedan starten 2016 men genomsnittet är 233 individer om året.

Hälsosam, aktiv livsstil (HAL)

Hälsosam och aktiv livsstil för småbarnsfamiljer är ett initiativ Värnamo Hälsocenter genomfört sedan 2022 i samverkan med region Jönköping. Genom proaktivt arbete är målet att föra in hälsosamma vanor tidigt i livet och på så vis förebygga ohälsa både hos föräldrar och barn. Initiativen är en riktad insats, där barnhälsovården (BHV) och socialtjänstens kurator på Familjecentral gör ett urval bland de personer och familjer som har en ökad risk att drabbas av framtida sjukdom och ohälsa kopplat till upplevd hälsa och levnadsvanor.

Uppföljning visar att 86% av HAL-deltagarna har gjort beteendeförändring i positiv riktning. Resultatet visar att den självupplevda hälsan är bättre. Under perioden har deltagare gjort beteendeförändringar på olika delar av livet, alltifrån förbättrade matvanor till att få livet att gå ihop.

En frisk generation (EFG)

Sedan 2020 driver Värnamo Hälsocenter initiativet En frisk generation (EFG), riktat till barn i låg-/mellanstadiet och deras familjer i mer socioekonomiskt utsatta områden. Initiativet bygger på nära samverkan mellan såväl kommunala förvaltningar men också med civilsamhälle och näringsliv.

Syftet med EFG - Familjeprogrammet är att skapa aktivitet som främjar den fysiska rörelsen, minskar stillasittandet och skapar en meningsfull fritid med möjlighet att inspirera till fortsatt aktivitet inom föreningslivet eller eget utövande. Aktiviteten är prestationsfri där rörelseglädje är ledordet. Målsättningen är att öka den fysiska aktiviteten, samt stärka både den psykiska och fysiska hälsan. Målet är att skapa en mötesplats där barn och unga får en meningsfull och stimulerande aktivitet efter skoltid.

¹³ [Kultur på recept förbättrar den psykiska hälsan | Jönköping University](#)

Aktiviteten är kostnadsfri och utan krav på egen utrustning. Efter aktiviteterna serveras en hälsosam middag och under måltiden kretsar samtalen kring olika aspekter av fysisk aktivitet, kost och hälsa. Det kan handla om vikten av att göra saker tillsammans i familjen eller hur man klär sig för att vara i skogen.

De öppna hälsofrämjande aktiviteterna ska bidra till ett samhälle där familjen är motorn för en bättre integration, ökad trygghet och en bättre hälsa. I de öppna aktiviteterna är alla välkomna och även barn som saknar stöd från sina föräldrar får ta del av hälsofrämjande aktiviteter och får träffa andra vuxna förebilder. Det ska bidra till att alla barn ska känna sig trygga på de arenor som finns och känna sig bekväma i att nyttja lokala ute- och innemiljöer på samma villkor och genom det minska känslan av utanförskap och ge en ökad trygghet. Genom att skapa lättillgängliga forum och arenor i närmiljö samt ge invånarna verktyg och nätverk kommer det lokalsamhället till gagn, dels genom bättre hälsa, dels genom ökad trygghet

Ungdomscoach

Ungdomscoachen hör i nuläget till kulturförvaltningen och arbetar ute bland ungdomar för att skapa engagemang och delaktighet. Ungdomscoachen uppdrag är att hjälpa ungdomar att hitta rätt i den kommunala organisationen så att de kan påverka och få utlopp för sina intressen och sitt engagemang. Ungdomscoachen är en ”kanal” för ungdomar att påverka i frågor och områden som berör dem.

Exempelvis kan det handla om att ungdomarna, med hjälp av ungdomscoachen, startar upp aktiviteter och evenemang. Ungdomscoachen hjälper ungdomarna att tänka långsiktigt, då tanken är att en ungdomscoach enbart är med i aktiviteterna under den första tiden, för att sedan träda ur eller hjälper ungdomarna med de rätta kontakterna. Arbetet präglas av nära samverkan med ungdomar i de verksamheter de befinner sig i som skola, fritidsverksamheter och föreningsliv. Det präglas också av en förståelse för kommunala processer, demokratiuppdraget, samt att verka i en politiskt styrd organisation och hur vi genom detta kan utveckla samverkan med unga medborgare så att de känner sig delaktiga i frågor.

Utifrån att ungdomscoachen arbetar nära ungdomarna på deras arenor har det under utredningens gång väckts en fråga kring huruvida funktionen är bäst organiserad på kulturförvaltningen. Utifrån att det finns nära kopplingar till TSI och behov av att också kunna prata om direkta ärenden pågår en dialog om att flytta tjänsten så att den organiseras under Förebyggande enheter på medborgarförvaltningen.

Redan i rullning

Under utredningsprocessen framkom det tidigt att tidiga och samordnade insatser (fortsatt TSI) innefattas i folkhälsofrågan och är ett prioriterat perspektiv inom Värnamo kommun. Under processens gång har kommunstyrelsen därför fattat beslut om att tillsätta en TSI-samordnare. Samtal med förvaltningsrepresentanter och kommunledning gör gällande att detta på en slags övergripande nivå likställs med att ”komma in tidigt” i processen, att arbeta främjande och förebyggande och för att kommunen i framtiden ska ha en stark och frisk befolkning handlar det först och främst om barn och unga även om hela livsspannet har beaktats och ska kopplats samman med begreppet TSI. Vidare har ett förtydligande om tidiga och samordnade insatser beslutats av kommunfullmäktige gällande

- **att** barn- och utbildningsnämnden, medborgarnämnden, omsorgsnämnden, kulturnämnden och teknik- och fritidsnämnden ska avsätta resurs inom befintlig verksamhet att arbeta tillsammans med TSI-samordnaren i enskilda ärenden samt

- **att** samtliga nämnder har kännedom om att tidiga samordnade insatser är prioriterat, och därmed ska bidra till detta arbete.

I TSI-samordnarens uppdrag ska det därför ingå att leda och fördela ärenden i ett TSI-team som ska arbeta med att fånga upp och avhjälpa tidiga behov. Teamet är tvärsektoriellt och består av resurser från ovan namngivna nämnder.

En förvaltningsövergripande samverkan mellan medborgarförvaltningens förebyggande enhet och central elevhälsa har påbörjats vad gäller satsningar på brottsförebyggande åtgärder som dels är att se som en utökning av elevhälsans förebyggande arbete dels en satsning på våldsprevention.

Nära vård

"God och nära vård" är en svensk statlig satsning med syfte att förbättra tillgängligheten och kvaliteten inom vården. Lanserad år 2020, omfattar satsningen åtgärder som främjar nära vård, digitalisering av hälso- och sjukvården, stärkande av personalresurser, ökad samverkan mellan olika vårdaktörer, och fokus på trygghet och patientsäkerhet.

Målet är att skapa en mer effektiv och sammanhållen vård, där primärvården spelar en central roll och där olika delar av vården samarbetar för att erbjuda patienter en bättre och mer individanpassad vård.¹⁴

"Vi har bestämt oss som länets kommunorganisationer att arbeta tillsammans och med gemensam viljeinriktning visa vägen till hur vi tillsammans och i stärkt samverkan möter framtidens behov inom området främjande, hälsa, stöd, omsorg och vård"

Styrande enkla regler i arbetet med Nära vård i länet är följande:

- Vad blir bäst för invånaren?
- Ta ansvar för eget arbete, återkoppling till steget före och underlätta för steget efter.
- Vi gör det tillsammans!

I inledningsskedet av detta arbete framgick att olika förvaltningar känner olika stark koppling till Nära vård men det kan konstateras att omsorgsförvaltningen är den förvaltning som har kommit längst vad gäller att strukturera verksamhetens olika delar utifrån de fyra strategierna region Jönköpings län har tagit fram. Nedan tabell visar pågående satsningar 2023 (och tidigare), alla initiativ är inte sprungna ur Nära vård men har ändå en tydlig koppling till det och listas därför nedan.

2023	Omsorgsförvaltningen
Strategi 1 Riktat stöd till att främja och förebygga ohälsa	Proaktiv demensvård med goda förutsättning att bo kvar hemma. Förhindra akut inläggning på korttidsenhet Målet är att personer med demenssjukdom ska kunna bo hemma så länge som möjligt
Strategi 2 Samverkan och kontinuitet för invånare med komplexa behov	Tydliga uppdrag/ avtal för läkaruppdrag och medicinsk samverkan. Tydliggöra vårdnivå och uppdrag • Delprojekt VC Vråen och Hemsjukvård ordinärt boende. • Öka kvaliteten • Samplanera årskontroller • Samverka läkare från vårdcentral och sjuksköterska från hemsjukvården i syfte att få ökad personcentrering och delaktighet samt ökat proaktivt hälsoarbete

¹⁴ [Framtidens behov inom området främjande, hälsa, stöd, omsorg och vård](#)

	Trygg och säker vårdövergång Tydliga mötesformer med syfte att stärka den interna teamsamverkan
Strategi 3 Förändrat arbetssätt	Förändrat arbetssätt/ servicetjänster Utifrån svårigheten att rekrytera utbildade undersköterskor: Se över om arbetsuppgifter på särskilda boende som inte kräver utbildade undersköterskor kan omfördelas på andra professioner.
Strategi 4 Stärkta förutsättningar	• Jämlika förutsättningar för palliativ vård med hög kvalitet och rätt kompetens. • Jämlika förutsättningar för socialpsykiatri med hög kvalitet och rätt kompetens

Strategi 1 Riktat stöd till att främja och förebygga ohälsa	2023
Barn- och utbildningsförvaltningen	• Öppen förskola • Värnamo + Rydaholm • Elevhälsan – HASP: Hälsa, Arbetsmiljö, Självförtroende, Prestation • Dans för hälsa- kulturskolan • Röris/rastaktiviteter- vissa skolor
Kulturförvaltningen	• KuR - kulturunderstödd rehabilitering - Kultur crew
Teknik- och fritidsförvaltningen	• HAL- Hälsosam aktiv livsstil • En friskare generation • Tryggvegympa • Självstärkande kurser • FaR - fysisk aktivitet på recept • Sveriges friluftskommun 2023

Medborgarförvaltningen	• Kurator på familjecentralen, en utökad tjänst 2023 • TSI-samordnare • Utökning fältverksamhet

I skrivande stund pågår planering och kommunövergripande samverkan kopplat till satsningar utifrån medel som finns inom Nära vård. I följande tabell listas de satsningar som är planerade inför 2024.

	Planerade satsningar inför 2024
Strategi 1 Riktat stöd till att främja och förebygga ohälsa	Hälsocenters kursutbud erbjuds: - Omsorgsförvaltningen (mötesplatser, FO, socialpsykiatri) - Medborgarförvaltningen FaR-barn- kostnadsfritt för barn som remitteras via elevhälsan. Kurator på familjecentralen, fortsatt tjänst 2024
Strategi 2 Samverkan och kontinuitet för invånare med komplexa behov	Placeringsansvarig BUF: projektjänst med ansvar för att följa upp samtliga placerade barns skolgång. Arbetet sker i samverkan med MBF och OF
Strategi 3 Förändrat arbetssätt	TSI-TEAM utifrån prioriterad inriktning i kommunen. Tvärsektoriellt team som arbetar med att fånga upp behov och hjälpa vidare. Kommunens –en väg in. TFF, OF, MBF, BUF Skolsocial resurs, främja samverkan mellan förvaltningar, förebyggande och elevhälsa
Strategi 4 Stärkta förutsättningar God och jämlik hälsa	Skolutredning - En likvärdig skola Läxhjälp och En friskare generation Ev. Kommunövergripande strategigrupp folkhälsa och social hållbarhet för sammanhållen, långsiktig planering utifrån gemensam analys.

På övergripande nivå finns det grundläggande samsyn i att prioriteringar och satsningar inom folkhälsa, social hållbarhet och/eller Nära vård behöver göras i samråd och samverkan. Dock har denna samsyn inte trycktestats fullt ut. Anledningarna till detta är troligtvis många. I det stora ges olika uppdrag och verksamheter olika resursmässiga förutsättningar vilket i sig är en prioritering. Chefsansvaret i att leda verksamheten inom ramen för givna resurser ser också olika ut. Det övergripande ansvaret i att följa upp och hålla i detta utifrån gemensamma riktlinjer tycks också variera mellan förvaltningar. I denna utredning kan endast konstateras att det bygger mycket på upplevelser, enskilda eller grupper, där det framkommer att kommunen har en ovana gällande att tänka koncern och gemensamhet på ett sätt som når ut och förankras i alla verksamheter. De systemiska förutsättningarna såsom årsbudget och nämndspecifika ramar utmanar gemensamhetstänkets ytterligare. Besparings- och effektiviseringskrav förläggs till respektive nämnd att reda ut. De svåra och hårda prioriteringarna blir således aldrig gemensamma eftersom det viktigaste är budget i balans, övergripande på totalen förstås, men i synnerhet nämndspecifikt. Detta ska här inte tolkas i negativ mening, ett medel för att uppnå kvalitet är just pengar. Snarare ska detta ses i ljuset av en slags systembrist gällande förståelse för totalen/koncernen. Om kommunen som helhet aldrig har tittat samlat på vad som är lagstadgat, hur det lagstadgade ska levereras och därefter prioriterat med grund i en gemensam analys om riktning, vikt och nästa steg ger det som konsekvens att kommunen inte har någon vana av att rikta och prioritera gemensamt. Snarare uppstår organisatoriska mellanrum, i synnerhet när det kommer till mänskliga behov, som sällan rättar sig efter hur en kommun har organiserat sig. Eller där uppdrag som är allas men inte någons skyfflas omkring.

Detta har i sin tur bäring på den interna kulturen och kan leda till revirtänk eller avgränsningar från uppdragsbeskrivning där tvärsektoriella frågor egentligen kräver flexibilitet, systemsyn och att var och en sträcker sig lite utöver det egna uppdraget för att processerna ska haka i varandra på ett sätt som blir följande för den enskilde.¹⁵

Övrigt

I olika sammanhang har det framkommit att HUV (Hälsosam uppväxt Värnamo), mer eller mindre medvetet från olika håll, har avvecklats som strategiskt perspektiv och ersatts med 2022 och 2023 års utredningsuppdrag gällande folkhälsa och social hållbarhet från kommunstyrelsen där även TSI och Nära vård ingår.

Yttre faktorer påverkar arbetet framöver

Ny socialtjänstlag

I korthet omfattar förslagen i ny socialtjänstlag följande

- Främja jämlika och jämställda levnadsvillkor
- Förebyggande perspektiv och vara lätt tillgänglig
- Samhällsplanering och planering av insatser för enskilda inom alla verksamhetsområden
- Kunskapsbaserad – vetenskap och beprövad erfarenhet
- Möjlighet att tillhandahålla insatser utan behovsprövning
- Barnrättsperspektivet förtydligas.

Gällande det förebyggande arbetet förtydligas i utredningen att samhället har ett stort antal människor som lever i utanförskap vilket i sin tur leder till ohälsa och lidande. Det framhålls att detta dessutom leder till ineffektiv användning av offentliga resurser varför tidiga och förebyggande insatser kan bidra till att tidpunkten för mer ingripande vård- och omsorgsinsatser skjuts fram eller i bästa fall förhindras.

¹⁵ [Policynivåns blinda fläck \(leadinghealthcare.se\)](https://www.leadinghealthcare.se)

Samma perspektiv framhålls i folkhälsoarbete, brottsförebyggande arbete och även inom nära vård. Ju tidigare behov kan uppmärksammas och förebyggas desto mer ökar chanser till god och jämlik hälsa.

Strategi för psykisk hälsa

I september publicerades förslag på en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention av folkhälsomyndigheten. Den nationella strategin ska löpa över 10 år med en vision och en målstruktur bestående av fyra övergripande mål och sju delmål. I takt med att samhället förändras ställs också nya krav på insatser för att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och suicid och ge vård och stöd till de som behöver. Därför behöver många samhällsaktörer agera tillsammans och arbeta långsiktigt.

Strategins vision är ”ett samhälle som främjar en god och jämlik psykisk hälsa i hela befolkningen och där ingen bör hamna i en situation där den enda utvägen upplevs vara suicid”.

Strategin har en tvärsektoriell ansats som ger en gemensam riktning för hela samhället, inte enbart för vissa utpekade aktörer varför den blir intressant att ta upp i denna utredning. Vidare integreras det hälsofrämjande och förebyggande perspektivet med arbetet att ge vård och stöd till personer med psykiska besvär och psykiatriska tillstånd i syfte att förbättra deras livsvillkor.

Förutsatt att strategin beslutas blir nästa steg att ta fram en plan med konkreta insatser som ska genomföras under de kommande tre åren.¹⁶

Nationellt hälsoprogram för barn och unga

Just nu pågår ett arbete med att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga på regeringens uppdrag. Barn och unga har rätt till bästa möjliga hälsa och utveckling. Ett gemensamt nationellt hälsoprogram ska ge större genomslag för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet och stärka förutsättningarna för en sammanhållen barn- och ungdomshälsovård. Det ska också stödja en mer systematisk hälsouppföljning

Målet är att ta fram ett standardiserat och kunskapsbaserat hälsoprogram som är likvärdigt över hela landet. Kärnan i programmet ska vara hälsobesök, hälsosamtal och föräldraskapsstöd. I arbetet ingår bland annat att ta fram kunskapsstöd till de professioner som möter barn och unga och även kartlägga kostnader för dagens insatser. Programmet ska bidra till att förbättra den systematiska uppföljningen av barns och ungas fysiska och psykiska hälsa och göra det enklare att tidigt upptäcka ohälsa.¹⁷

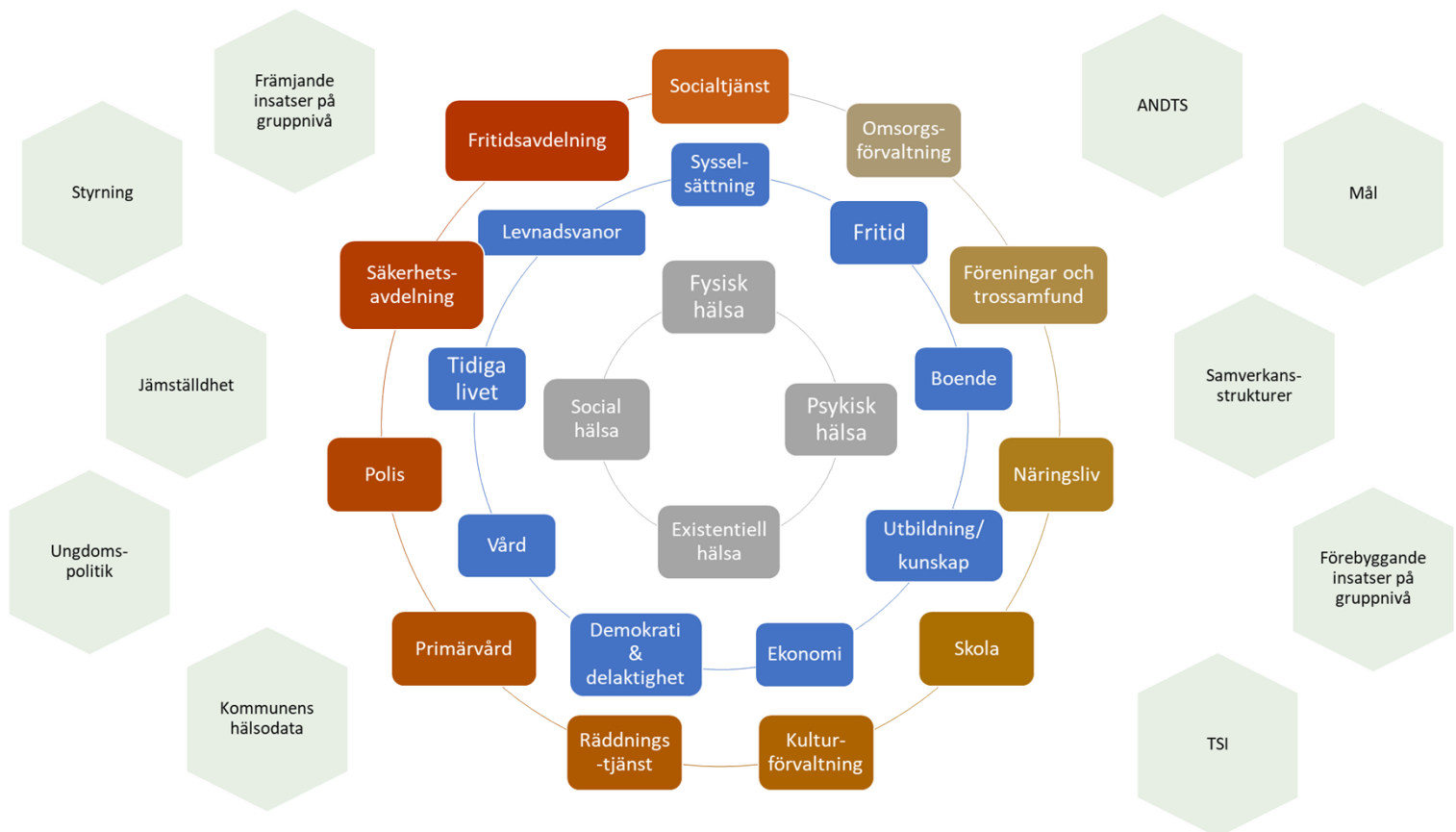
¹⁶ [Underlag till nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention - Slutredovisning av regeringsuppdrag 2023](#)

¹⁷ [Nationellt hälsoprogram för barn och unga ska ge bättre och mer jämlik hälsa - Socialstyrelsen](#)

Samordningsmodell

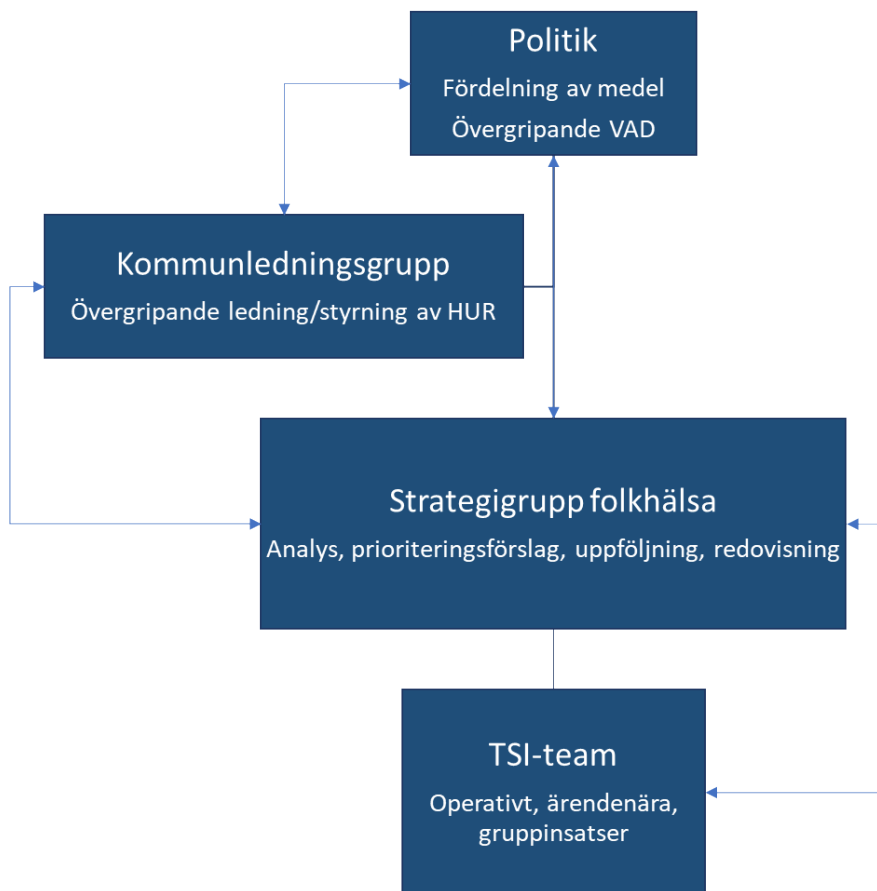
I uppdraget ingår att ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och socialhållbarhet.

Nedan figur är kompletterad med områden inom folkhälsa och social hållbarhet som är i behov av samordning.

Oavsett vilken väg kommunen väljer att ta behövs en samverkansstruktur där en samlad analys görs och där förslag på långsiktiga prioriteringar behandlas såsom exempelvis insatser på gruppnivå både internt och externt.

Ett förslag på intern struktur är följande:

Finansieringsmodell

Kommunstyrelsen önskar behålla potten för social hållbarhet och folkhälsa centralt och därför föreslås kriterier för att ansöka om projektmedel enligt nedan. Att använda begreppet finansieringsmodell blir därför något missvisande.

Ändamål

Syftet är att stödja förvaltningar med verksamheter som arbetar med folkhälsa och/eller social hållbarhet. Med folkhälsa/social hållbarhet avses här verksamhet som har som främsta syfte att stödja människor i behov av samhällets stöd på olika sätt.

Villkor för att söka projektmedel

- verksamheten ska vara kontinuerlig och ha en koppling till de 8 nationella folkhälsomålen.
- Medel beviljas projekt med mål att bedriva främjande, förebyggande eller socialt stödande insatser i syfte att främja hälsa och förebygga ohälsa och/eller suicid,

- Sökande verksamhet tillhandahåller de insatser som bidrag lämnas för utan kostnad för den enskilde,
- bedriver en verksamhet som riktar sig till kommunens invånare och som stödjer den generella riktningen av förebyggande arbete inom ramen för folkhälsa och kommunens uppdrag.
- i sin verksamhet respekterar demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering,
- har upprättat en plan där det beskrivs vad organisationen planerar att genomföra under denna period och hur arbetet kommer att följas upp/införlivas även efter projektets avslut
- utformar sin verksamhet på ett sätt som är kostnadseffektivt och som möjliggör en uppföljning av insatsernas resultat.

Gällande TSI-arbetet finns redan beslut på att detta ska rymmas inom befintlig verksamhet. Samordning kring andra medel, projektbidrag eller liknande föreslås ske på förslag från ovan presenterade strategiska nivå. Strategigruppen föreslås också bereda underlag till beslut avseende ansökningar till folkhälsopotten.

Det går också att utforska vidare om kommunen kan arbeta på ett annat sätt gällande finansiering av projekt som rör social hållbarhet. Ett sätt kan varje förvaltning avsätter en specifik del av sin årliga budget för folkhälsoinitiativ som prioriteras i av en strategigrupp. Detta kan inkludera resurser för program, utbildning, och medarbetare som arbetar direkt med folkhälsofrågor.

Popcornstrategi eller långsiktighet?

Omvärldsspaning, regionala styrdokument och Värnamo kommuns lokala resultat indikerar att perspektiven folkhälsa och social hållbarhet behöver prioriteras samt att kommunen behöver upprätta en långsiktig plan för hur målsättningar inom områdena ska uppnås.

Det primära beslut som behöver fattas är huruvida Värnamo kommun vill förändra hur folkhälsoinsatserna bedrivs eller om det är acceptabelt att fortsätta på samma sätt som tidigare, ovan nämnda nuläge.

Förslag på framtida arbetssätt

För att möjliggöra en evidensbaserad grund för långsiktiga prioriteringar inom ramen för folkhälsa och social hållbarhet föreslås följande alternativ:

- Folkhälsa blir ett strategiskt perspektiv som arbetas med i linje med övergripande mål på samtliga förvaltningar inom ramen för målstyrningen och som därmed berör alla (i detta fall) förvaltningar. Uppföljning av perspektivet sker inom ramen för årsredovisning. Lösningen har både för- och nackdelar. En fördel med denna modell är att de nationella målen väljs utifrån verksamheternas premisser och evidens, det borde finnas systematik i planering, genomförande och uppföljning/analys som sker i samband med uppföljning av övergripande mål. En nackdel är att den tvärsektoriella och samlade analysen uteblir och därmed också en gemensam prioritering med hela kommunens perspektiv som utgångspunkt.
- En central resurs tillsätts med uppdrag att samordna strategigruppen för folkhälsa och social hållbarhet övergripande på kommunen, följa upp TSI och anordna nätverksträffar internt och externt för att förstärka samverkan kring perspektiven.

- Vidare ansvarar resursen för att tillsammans med strategigrupp planera, genomföra, följa upp och prioritera satsningar utifrån nationella mål och indikatorer i kombination med lokal statistik och analyser utifrån detta.
- Folkhälsa, nationella folkhälsomål och social hållbarhet som perspektiv organiseras under kommunens säkerhetsavdelning och strukturen för EST- effektiv samordning för trygghet och för att förebyggande, brottsförebyggande, tidiga insatser och trygghetsarbete är nära förknippat förutsättningar för hälsa samt att synergier kan uppnås.¹⁸
En fördel med detta perspektiv är att strukturen för brottförebyggande arbete är väl utbyggd samt att en trygghetssamordnare redan finns i organisationen.
Frågorna ligger så pass nära trygghetsperspektivet samt det förebyggande att folkhälsa och social hållbarhet skulle kunna organiseras här.
En nackdel med förslaget är att folkhälsa och social hållbarhet, trots möjliga synergier, riskerar att försvinna i det brottsförebyggande samt att kommunen möjligen riskerar att tappa det främjande och friska i folkhälsa genom att organisera det här.

Inget av alternativen som föreslås utesluter förslag på eller behov av en generell samordningsmodell. Ett tvärsankteriet forum som analyserar och ger underlag till beslut kommer att behövas i någon form oavsett vilken väg kommunen väljer för att ta frågorna vidare.

Utöver ovan förslag på hur arbetet kan organiseras vidare föreslås fastställer ett övergripande mål för folkhälsoarbetet samt att beslut fattas om att ta fram en plan för att möjliggöra långsiktighet och uppföljning.

Förslag på folkhälsomål

”Värnamo kommuns folkhälsoarbete utgår från visionen, Värnamo kommun den mänskliga tillväxtkommunen

Värnamo kommun stöttar kommuninvånare så att de med egen kraft, förmåga och förutsättningar kan agera för ett gott liv i livets alla skeden och leva livet hela livet.

Genom hälsofrämjande resurser, helhetssyn, tillgänglighet och med särskilt fokus på lyckad skolgång för varje barn i kommunen ökar möjligheten till hållbar hälsa och välbefinnande för alla.”

Utvecklingspotential

En strategi att överväga vidare är systemisk verksamhetsutveckling. Alla verksamheter är en del av ett större system, och det större systemet behöver utvecklas så att det inte utgår från enheter och gränser utan från det som ska levereras.¹⁹ Värnamo kommun har goda förutsättningar vad gäller initiativ, vilja och resurser i fråga om kunskap. Ett viktigt spår att utforska vidare är att varje förvaltning avsätter specifik resurs, tid och funktion exempelvis utvecklingsledare, för att arbeta tvärsankteriet med prioriterad utveckling och/eller utredning som omfattar hela kommunen oberoende av hållbarhetsdimension eller specifik fråga.

¹⁸ [Betänkande av utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar Kommuner mot brott \(SOU 2021:49\) \(regeringen.se\)](#)

¹⁹ [Forskare om samordning och organisatoriska mellanrum - Kunskapsguiden](#)

Förslag till vidare utredning

- Vilka lokala data behöver samlas och analyseras utifrån social hållbarhet och folkhälsa?
- Samordnad analys och översyn av styrdokument relaterade till folkhälsa och hälsa både internt och externt. Plan för hur dessa ska levandegöras.
- Samordnad analys och översyn av interna och externa samverkansstrukturer avseende hälsa, folkhälsa och social hållbarhet.
- Delaktighet internt och externt, hur ökar kommunen tillit och hur kan möjligheterna till demokratiskt engagemang ökas, i synnerhet hos unga?
- Får vi med nuvarande organisationsstruktur bästa och mest effektiva utväxling (hälsoinvestering) av våra insatser?
- Tillgänglighet och integration- när kommunens information och utbud dem som behöver det?
- En likvärdig skola, hur säkerställs kvalitativa effektiviseringar?
- Systematik kring arbetsträning och praktikplatser kommunövergripande
- Utredda behov av processkartläggning och centralt ledningssystem

Slutsatser

Befolkningens hälsa både påverkas av och påverkar välfärdens verksamheter under hela livet. Att förbättra hälsan hos alla är därför avgörande för att flytta verksamheterna in i framtiden, inte minst utifrån behovet att klara de demografiska utmaningarna, där fler behöver välfärdstjänster samtidigt som den arbetsföra befolkningen och därmed skatteintäkterna minskar.

Viktiga välfärdsverksamheter såsom skola, socialtjänst samt hälso- och sjukvård behöver ledas, styras och samordnas för att främja hälsa och förebygga ohälsa för hela befolkningen. Därför behövs gemensamma mål för detta, arbetsmetoder behöver utvecklas och följas upp och slutligen behöver även resultaten av detta följas upp. Att arbeta hållbart och långsiktigt med folkhälsa innebär en ökad möjlighet att klara välfärdsuppdraget.

- Inom ramen för kommunens verksamheter finns många bra initiativ, insatser och höga ambitioner
- Om beslutet är att kommunen vill förändra eller göra en förflyttning i fråga om folkhälsa behövs ett övergripande mål för folkhälsoarbetet, beslut om vilka indikatorer som ska följas samt att beslut fattas om att ta fram en plan för att möjliggöra långsiktighet och uppföljning.
- Oavsett strategiskt perspektiv eller införlivat i övergripande mål behöver folkhälsoområdet samordnas då problemet är att ingen äger frågan.
- Beroende på vilken typ av samordning som väljs behöver kommunen besluta om, och i så fall vilken resurs som representerar folkhälsa och social hållbarhet i externa nätverk.
- Alla verksamheter är en del av ett större system, och det större systemet behöver utvecklas så att det inte utgår från enheter och gränser utan från det som ska levereras.²⁰

²⁰ [Forskare om samordning och organisatoriska mellanrum - Kunskapsguiden](#)

- Bristen på systemtänk eller systemisk verksamhetsutveckling, hela människan, tillvaron, familjen, livsloppet eller på hur respektive verksamhet faktiskt hänger ihop med nästa gör arbetet ineffektivt.
- Folkhälsa är allas fråga, helhetsgreppet kan inte skjutas ut på enskild förvaltning.

§ 30 Dnr: KS.2022.374

Folkhälsa och social hållbarhet

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att remittera förslaget till samtliga nämnder för yttrande. Av yttrandet ska framgå hur respektive nämnd ser på förslaget att tillsätta en central resurs för samordning och uppföljning av arbetet med social hållbarhet, samt

att yttrandena ska ha inkom till kommunstyrelsen senast den 30 april 2024.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen beslutade den 17 januari 2023, § 2 att tillsätta en projektresurs för att under 2023 arbeta fram en nulägesbild kopplad till folkhälsa och social hållbarhet, att utifrån nulägesbilden skapa ett strategiskt perspektiv under 2024 samt att ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och social hållbarhet.

Kommunledningsförvaltningen har i december 2023 inkommit med utredningen ”Social hållbarhet och folkhälsa Värnamo kommun 2023 – Vems behov styr?”.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 19 december 2023, § 413 och beslutade att godkänna utredningen, samt att uppdra till kommunledningsförvaltningen ta fram förslag på fortsatt arbete inom folkhälsa och social hållbarhet samt föreslå omfattning, finansiering och målsättning för eventuell fortsatt projektanställning till kommunstyrelsens sammanträden den 16 januari 2024.

Kommunledningsförvaltningen har inkommit med tjänsteskrivelse och utredning den 21 december 2023.

Kommunstyrelsen beslutade den 16 januari 2024, § 7 att bordlägga ärendet.

Förslag till beslut

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att tillsätta en central resurs med omfattning 50% på kommunledningsförvaltningen med målsättning att samordna och följa upp dimensionen social hållbarhet,

att tilldela kommunledningsförvaltningen 450 000 kronor ur potten för folkhälsa och social hållbarhet för att finansiera resursen, samt

att uppdra åt en sådan resurs att sätta samman en strategisk grupp för folkhälsa och social hållbarhet.

Forts.

KS § 30 (forts.)

Yrkanden

Ordföranden yrkar, att kommunstyrelsen beslutar

att remittera förslaget till samtliga nämnder för yttrande. Av yttrandet ska framgå hur respektive nämnd ser på förslaget att tillsätta en central resurs för samordning och uppföljning av arbetet med social hållbarhet, samt

att yttrandena ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 30 april 2024.

Beslut skickas till:
Samtliga nämnder

Protokollsutdrag:

Kommunfullmäktige

Sbn § 203

Dnr ALL.2014.140

Policy för trafik

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar

att ställa sig bakom förslaget till Policy för trafik, samt

att föreslå kommunfullmäktige anta den samma.

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i samråd med kommunledningsförvaltningen och teknik- och fritidsförvaltningen tagit fram Policy för trafik. Policyn har tidigare varit ute på remiss.

De tre ställningstagandena i Policy för trafik:

- genom en tydlig samhällsplanering bidra till ett minskat bilberoende
- förbättra och prioritera de hållbara trafikslagens förutsättningar
- arbeta med beteendepåverkande åtgärder ligger i linje med vad som är bäst ur barnens perspektiv

I den nu framtagna policyn finns en konsekvensbeskrivning utifrån barnperspektivet. Sammanfattningsvis verkar policyn för att ge barn bra möjligheter att på ett säkert sätt röra sig i trafikmiljöerna i Värnamo kommuns tätorter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har inkommit med tjänsteskrivelse 14 november 2023.

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslås besluta

att ställa sig bakom förslaget till Policy för trafik, samt

att föreslå kommunfullmäktige anta den samma.

Sida 1 (1)

Policy för trafik

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden föreslår besluta

att ställa sig bakom förslaget till Policy för trafik, samt

att föreslå kommunfullmäktige anta den samma.

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i samråd med kommunledningsförvaltningen och teknik- och fritidsförvaltningen tagit fram Policy för trafik. Policyn har tidigare varit ute på remiss.

De tre ställningstagandena i Policy för trafik:

- genom en tydlig samhällsplanering bidra till ett minskat bilberoende
- förbättra och prioritera de hållbara trafikslagets förutsättningar
- arbeta med beteendepåverkande åtgärder

ligger i linje med vad som är bäst ur barnens perspektiv.

I den nu framtagna policyn finns en konsekvensbeskrivning utifrån barnperspektivet. Sammanfattningsvis verkar policyn för att ge barn bra möjligheter att på ett säkert sätt röra sig i trafikmiljöerna i Värnamo kommuns tätorter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Policy för trafik

Reglemente

Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy

Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan

Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan

Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje

Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Kommunfullmäktige

Datum: 20xx-xx-xx, § xxx

Dokumentet gäller från: 20xx-xx-xx

Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott

Dokumentansvarig: Förvaltningschef Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Inledning

För att en omställning inom resor och transporter ska kunna ske behöver vi planera rätt och arbeta med insatser som påverkar en beteendeförändring. I Värnamo ska det vara lätt att resa hållbart.

Transportsektorn står för nästan en tredjedel av växthusgasutsläppen i Sverige där den dominerande delen kommer från vägtrafiken. För att klara fastställda mål måste vi ändra strategi när vi planerar för hur vi vill att människor ska transportera sig.

Med en tydlig samhällsplanering, som utgår från långsiktig hållbarhet, kan kommunen skapa förutsättningar för att minska transportsektorns negativa miljö- och energipåverkan. Hållbart resande ger även förutsättningar för bättre integration, tryggare och säkrare utemiljöer och ökad jämställdhet. En omställning ökar även möjligheten till centrumutveckling.

Värnamo kommuns övergripande mål

Värnamo kommun har visionen, den mänskliga tillväxtkommunen. Kommunens övergripande mål om attraktivitet, trygghet och en grön kommun har en tydlig koppling till en omställning mot de mer hållbara trafikslagen.

Syfte

Syften med policyn är att få ett politiskt ställningstagande för övergripande trafikfrågor så att det finns en tydlig inriktning och för kommande beslut inom trafikområdet. Policyn tydliggör att en omställning ska ske där de hållbara trafikslagen ska prioriteras inom trafikplaneringen och för att fler ska välja att resa mer hållbart.

Avgränsning

Policy för trafik omfattar hela Värnamo kommun men det är framför allt Värnamo stad och kommunens tätorter som utgör fokus för dokumentets ställningstaganden.

Policyn för trafik omfattar inte flyg- och båttrafik, friluftsliv och digital infrastruktur.

Bakgrund

En god och säker trafikmiljö är en förutsättning för ett hållbart och dynamiskt samhälle. Policy för trafik är en del i Värnamo kommuns arbete med strategisk trafikplanering och innehåller viktiga ställningstaganden för såväl samhällsplanering som teknisk försörjning. Tidigare har bilen utgjort normen i svensk samhällsplanering. Idag behöver vi planera annorlunda och ge de hållbara trafikslag en mer given plats i stadsbilden

Trafik är en följd av att vi vill och behöver transportera människor eller varor. Som trafikslag har bilen blivit en frihetssymbol som gjort det möjligt att välja att förflytta sig när och vart man önskat. En stor utmaning är att minska trafikens negativa påverkan på klimat, hälsa och miljö. Om städer ska lyckas utvecklas med levande stadskärnor, trygghet, integration, jämställdhet och jämlikhet behöver de hållbara trafikslagen gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras högre.

Världens ledare antog 2015 en färdplan ”Agenda 2030 för en hållbar utveckling” och dess 17 globala mål, som knyter samman ambitionerna om en social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling. 2016 trädde det globala klimatavtalet, Parisavtalet, i kraft vilket i grunden handlar om att minska utsläppen av växthusgaser samt att stödja de som drabbas av klimatförändringarnas effekter.

Tillsammans ställer vi om

Helhetssyn och samverkan är en förutsättning för att nå mål. Att vara en aktiv dialogpart, inte minst i samhällsplaneringens alla tidiga skeden, och ha kunskap inom respektive samhällsaktörs planeringsprocess lägger grunden för vårt gemensamma arbete. Planering av bebyggelse och transportsystem behöver gå hand i hand.

Utnyttja befintlig trafikinfrastruktur bättre

För att minska transporternas miljöpåverkan behöver befintlig transportinfrastruktur och transportsystem användas mer yt- och energieffektivt. Att utnyttja den befintliga infrastrukturen effektivare är viktig så att fler får bättre tillgänglighet till samhällets olika funktioner och utbud.

Hållbart resande löser flera samhällsutmaningar

Med hållbart resande menas resandet med gång-, cykel- och kollektivtrafik eller färre resor. Även en effektivare bilanvändning, i form av exempelvis bilpool eller samåkning, och i viss mån också resor med fossilbränslefria och bränslesnåla fordon kan ses som hållbart resande. Hållbart resande ger flera nyttor och omfattar de mest yteffektiva transportslagen. Att prioritera de hållbara trafikslagen är därför en lönsam investering som ger ekonomiska, ekologiska och sociala vinster tillbaka. Dessa vinster visar sig till exempel i ökad jämlikhet, attraktivare miljöer, jämställdhet i transportsystemet och friskare befolkning.

Arbeta med beteendeförändrande åtgärder

Beteendepåverkande åtgärder är en nödvändighet för ett långsiktigt hållbart trafiksystem. Beteendeförändringar uppnås genom information, dialog, samarbete och marknadsföring där människor får kunskap om och möjlighet att pröva nya färd-sätt. Arbetet med beteendepåverkande åtgärder måste genomsyra hela den kommunala samhällsplaneringen. Resurser måste till och nyckelfunktioner måste pekas ut.

Arbeta med att utveckla stråk och noder

Vi behöver arbeta mer med att stärka våra stråk och noder. Det är viktigt att ta vara på den potential som de befintliga noderna har och utveckla dem ytterligare. Det är av stor betydelse att befintliga och nya noder effektivt ansluter till gång- och cykelvägar och kollektivtrafik.

Värnamo ligger ur ett logistiskt perspektiv på en strategisk plats i en knutpunkt mellan både stora vägar och järnvägslinjer. Detta strategiska läge har stor betydelse för kommunens utveckling idag och ytterligare satsningar utmed lokala stråk skulle innebära ökad utvecklingspotential för kommunen.

Stråk

Stråk kan vara både lokala, regionala nationella och internationella. Ett stråk förbinder stora målpunkter, exempelvis mellan handel, arbetsplatser och bostadsområden.

Noder

Stationer och hållplatser utgör strategiska platser för en hållbar utveckling. De är dessutom attraktiva både för näringslivet och boende utifrån tillgänglighet till buss- och tågförbindelser. Det är viktigt att ta vara på den potential som de befintliga noderna har och utveckla dem ytterligare.

Bilden visar stråk i Värnamo kommun. Varje tätort utgör en nod i ett kommunperspektiv.

Tre ställningstaganden för ett mer hållbart trafiksystem

För att policy för trafik ska bli verklighet har tre övergripande ställningstaganden tagits fram. Varje ställningstagande har konkretiserats för att dokumentet ska bli greppbart.

1. Värnamo kommun ska genom en tydlig samhällsplanering bidra till ett minskat bilberoende genom att:

- utgå från ”stråk och nod”- tänk i planerings- och genomförandeprocessen. Särskilt fokus ska sättas på förtätnings- och omvandlingsområden och koppla detta till parkeringstal.
- utgå från begreppen **närhet**, **täthet** och **tillgänglighet** i samhällsplaneringen.
- undvika planering och lovgivning för åtgärder som främjar ökad kapacitet för biltrafik i Värnamo tätort.
- värna om en attraktiv och levande stadskärna genom att prioritera centrala handels-etableringar med undantag för handel som inte lämpar sig för central placering.
- reglera parkeringar i centralorten för att primärt minska bilresorna till och från arbetet för att i stället förbättra tillgängligheten för bilburna besökare och boenden utanför Värnamo centralort.

2. Värnamo kommun ska förbättra och prioritera de hållbara trafikslagens förutsättningar genom att

- införa ny parkeringsnorm som möjliggör ökad stadsförtätning med tillhörande synergieffekter.
- arbeta för att stärka trafiksäkerheten så att de oskyddade trafikanternas trygghet och säkerhet prioriteras inom 40 km/h-områden.
- utgå från de hållbara trafikslagens krav och behov i detaljplaneprocessen för centralort och tätorter.
- följande prioriteringsordning gäller: gång- och cykeltrafik, kollektivtrafik, nytto- trafik och biltrafik.

3. Värnamo kommun ska arbeta med beteendepåverkande åtgärder genom att

- aktivt göra insatser för att påverka till ett förändrat beteende avseende mobilitet. Exempelvis genom att visa goda exempel, premiera, reglera.

Policyns ekonomiska konsekvenser

Policy för trafik medför inga direkta ekonomiska konsekvenser utan handlar mer om att prioritera drifts-, underhålls- och investeringsmedel till förmån för de hållbara trafikslagen. De ekonomiska ställningstagandena kommer att ske i samband med framtagandet av kommande planer och i kommunens budgetprocess.

Policyns sociala konsekvenser

Policy för trafik har potential att medföra nytta för såväl tryggheten som jämlikheten i kommunen, framför allt i Värnamo stad. En ökad andel gång- och cykeltrafikanter innebär fler människor i rörelse i staden, vilket har potential att öka upplevelsen av trygghet på platser som annars kan upplevas otrygga. En ökad andel hållbara trafikslag tillsammans med förtätning av såväl bostäder som verksamheter och tjänster innebär ökad tillgänglighet och en mer levande stadskärna för alla invånare, vilket också stärker integrationen och den sociala hållbarheten.

Policyns konsekvenser utifrån barnperspektivet

De tre ställningstagandena i Policy för trafik ligger i linje med vad som är bäst ur barnens perspektiv.

Det första ställningstagandet handlar om att ”genom en tydlig samhällsplanering bidra till ett minskat bilberoende”. En tydlig och människocentrerad planering möjliggör för större delar av befolkningen att tillägna sig staden och göra den till sin. Detta gynnar bland annat barn genom att staden blir mer tillgänglig, trygg och upplevelserik. Barn kan själva ta del av staden på ett enkelt sätt.

Det andra ställningstagandet ”förbättra och prioritera de hållbara trafikslagens förutsättningar” gynnar barn i stor utsträckning. Barn är beroende av hållbara trafikslag på ett helt annat sätt än vuxna, då de inte har tillgång till bil på samma sätt. Ställningstagandet handlar också om att stärka trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter och prioritera gång- och cykeltrafik vilket är bra ur ett barnperspektiv. Artikel 31 i Barnkonventionen säger att barn ska ha rätt till lek, vila och fritid. För att ta sig till och från aktiviteter och skola är det viktigt att trafiksituationen är trygg och säker att använda för barnen. Det andra ställningstagandet i Policy för trafik handlar om just detta.

Det tredje ställningstagandet handlar om att ”arbeta med beteendepåverkande åtgärder”. Om vi kan få vuxna att köra mindre bil och istället cykla eller gå med sina barn blir trafiksituationen runt till exempel skolor och fritidsaktiviteter säkrare. Det vuxna blir dessutom bra förebilder och barnen får röra på sig. Sammanfattningsvis verkar policyn för att ge barn bra möjligheter att på ett säkert sätt röra sig i trafikmiljöerna i Värnamo kommuns tätorter.

Dokumentansvarig

Kommunfullmäktige

Ansvarig tjänsteperson, Förvaltningschef för samhällsbyggnadsförvaltningen.

Genomförande

För att genomföra ställningstagandena och för arbeta mot visionen ska det tas fram planer och åtgärdsplaner för de olika trafikslagen t.ex. Plan för bil- och cykeltrafik, med tillhörande åtgärdsplan. Planerna skall vara förenliga med policyn och de ställningstagande som finns i kommunens översiktsplaner och de övergripande målen för kommunen.

Policy för trafiks ställningstagande ligger även till grund för arbetet med att ta fram en ny plan för parkering i för Värnamo kommun samt om avgiftsreglering av kommunala parkeringsplatser.

För att säkerställa att ställningstaganden genomförs och får effekt behöver dessa följas upp och utvärderas kontinuerligt. Åtgärdsplanernas åtgärder ska kopplas till den kommunala budgetprocessen. För att få en sammanfattande bild hur arbetet i åtgärdsplanerna fortskrider ska en övergripande uppföljning av åtgärdsplanerna genomföras av samhällsbyggnadsnämnden.

Uppföljning

Uppföljning av policyn ska ske minst en gång per mandatperiod.

Revidering

Revidering senast 2027-12-31.

§ 415 Dnr: KS.2023.1006

Policy för trafik

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta
att remittera Policy för trafik till medborgarnämnden, barn- och utbildningsnämnden, teknik- och fritidsnämnden, servicenämnden, kulturnämnden, omsorgsnämnden och de kommunala bolagen, samt
att synpunkter på policyn ska ha kommit in till kommunstyrelsen senast den 1 mars 2024.

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i tjänsteskrivelse daterad den 14 november 2023 anfört följande. Samhällsbyggnadsförvaltningen har i samråd med kommunledningsförvaltningen och teknik- och fritidsförvaltningen tagit fram Policy för trafik. Policyn har tidigare varit ute på remiss.

De tre ställningstagandena i Policy för trafik:

- genom en tydlig samhällsplanering bidra till ett minskat bilberoende
- förbättra och prioritera de hållbara trafikslagens förutsättningar
- arbeta med beteendepåverkande åtgärder ligger i linje med vad som är bäst ur barnens perspektiv.

I den nu framtagna policyn finns en konsekvensbeskrivning utifrån barnperspektivet. Sammanfattningsvis verkar policyn för att ge barn bra möjligheter att på ett säkert sätt röra sig i trafikmiljöerna i Värnamo kommuns tätorter.

Samhällsbyggnadsnämnden har behandlat ärendet den 22 november 2023, § 203 och då beslutat

att ställa sig bakom förslaget till Policy för trafik, samt
att föreslå kommunfullmäktige anta den samma.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen beslutar
att remittera Policy för trafik till medborgarnämnden, barn- och utbildningsnämnden, teknik- och fritidsnämnden, servicenämnden, kulturnämnden, omsorgsnämnden och de kommunala bolagen, samt
att återrapportering till kommunstyrelsen ska ske senast den 1 mars 2024.

Beslut skickas till:
Berörda nämnder
Kommunfullmäktige

§ 415 Dnr: KS.2023.1006

Policy för trafik

Beslut

Kommunstyrelsen ~~föreslår kommunfullmäktige~~ beslutar
att remittera Policy för trafik till medborgarnämnden, barn- och utbildningsnämnden, teknik- och fritidsnämnden, servicenämnden, kulturnämnden, omsorgsnämnden och de kommunala bolagen, samt
att synpunkter på policyn ska ha kommit in till kommunstyrelsen senast den 1 mars 2024.

Rättelse 2024-01-03

Elin Eby

Ärendebeskrivning

Samhällsbyggnadsförvaltningen har i tjänsteskrivelse daterad den 14 november 2023 anført följande. Samhällsbyggnadsförvaltningen har i samråd med kommunledningsförvaltningen och teknik- och fritidsförvaltningen tagit fram Policy för trafik. Policyn har tidigare varit ute på remiss.

De tre ställningstagandena i Policy för trafik:

- genom en tydlig samhällsplanering bidra till ett minskat bilberoende
- förbättra och prioritera de hållbara trafikslagets förutsättningar
- arbeta med beteendepåverkande åtgärder ligger i linje med vad som är bäst ur barnens perspektiv.

I den nu framtagna policyn finns en konsekvensbeskrivning utifrån barnperspektivet. Sammanfattningsvis verkar policyn för att ge barn bra möjligheter att på ett säkert sätt röra sig i trafikmiljöerna i Värnamo kommuns tätorter.

Samhällsbyggnadsnämnden har behandlat ärendet den 22 november 2023, § 203 och då beslutat

att ställa sig bakom förslaget till Policy för trafik, samt
att föreslå kommunfullmäktige anta den samma.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen beslutar
att remittera Policy för trafik till medborgarnämnden, barn- och utbildningsnämnden, teknik- och fritidsnämnden, servicenämnden, kulturnämnden, omsorgsnämnden och de kommunala bolagen, samt
att återrapportering till kommunstyrelsen ska ske senast den 1 mars 2024.

Beslut skickas till:
Berörda nämnder
Kommunfullmäktige

Det här dokumentet är elektroniskt undertecknat av nedan parter.

Ordförande : Tobias Pettersson

Anette Myrvold

**TILLSAMMANS SKAPAR VI
EN HÅLLBAR FRAMTID**

AVFALLSPLAN 2024-2030

GISLAVEDS KOMMUN GNOSJÖ KOMMUN VAGGERYDS KOMMUN VÄRNAMO KOMMUN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	4
Innehåll och läsanvisning	6
Målområde 1: Förebygga avfall	9
Målområde 2: Öka återanvändningen	12
Målområde 3: Valfungerande återvinning	17
Målområde 4: Minska avfallets farlighet	20
Målområde 5: Människan i fokus	25
Målområde 6: Minska nedskräpningen	28
Styrmedel för att uppnå målen	32
Uppföljning under planperioden	34
Ordlista	35

INLEDNING

Att förebygga, återanvända och återvinna avfall är områden som får allt mer fokus. Merparten av det avfall som idag läggs i soptunnan eller lämnas på återvinningscentralen kan återanvändas eller återvinnas som material eller energi, något som är bra för miljön och bidrar till ett mer hållbart samhälle.

Tillgängliga avfallshanteringssystem behöver vara utformade för att effektivt bidra till mer återanvändning av produkter och en högre materialåtervinningsgrad för det avfall som ändå uppstår. Rätt hanterat avfall är en resurs och kan ersätta uttag av ändliga resurser. Det behövs fler möjligheter och initiativ som har som mål att förebygga avfall. Tänk till exempel på att låna, dela, hyra och öka produkters livslängd genom reparation.

Genom att öka produkters livslängd minskar behovet av nyproduktion och som en följd av detta såväl mängden avfall som nyttjandet av resurser. Alla behöver ta ansvar och göra en omställning till mer hållbara vanor och beteenden.

BAKGRUND OCH SYFTE

I enlighet med rådande lagstiftning (Miljöbalken 15 kapitel 41§), ska alla kommuner ta fram kommunala avfallsplaner. Tillsammans med de kommunala avfallsföreskrifterna är avfallsplanen en del av renhållningsordningen som beskriver regler och strategiska planer för hanteringen av hushållens avfall, så kallat kommunalt avfall. Sedan år 2018 har kommunalförbundet Samverkan Återvinning och Miljö (SÅM) ansvaret för hanteringen

Avfallsplanen är ett viktigt verktyg i SÅM:s och kommunernas strategiska arbete med utveckling av avfallshanteringen mot ett hållbart samhälle.

av kommunalt avfall i medlemskommunerna Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo. I ansvaret ingår strategisk planering och förebyggande arbete, insamling och behandling av avfall samt information om avfallshantering, utarbetande av renhållningsordning och taxor med mera.

Kommunerna har fortfarande ett stort ansvar inom avfallshanteringen, framförallt gällande sitt eget verksamhetsavfall men även när det gäller myndighetsutövning och att implementera avfallsförebyggande åtgärder i samhällsplaneringen.

Avfallshantering är ett komplext område som är under kontinuerlig utveckling. Lagstiftning driver tillsammans med nationella och internationella mål samhällets utveckling mot ett ökat miljöfokus

och en förskjutning från att endast hantera avfall till att även förebygga avfall och arbeta för mer återanvändning och ökad återvinning. Avfallsplanen är ett viktigt verktyg i SÅM:s och kommunernas strategiska arbete med utveckling av avfallshanteringen mot ett hållbart samhälle.

Avfallsplanen beskriver hur kommunerna och SÅM ska driva och utveckla avfallshanteringen under åren 2024 till och med 2030. Planen är uppdelad i målområden som speglar avfallshierarkin och SÅM:s verksamhet. Avfallsplanen ska fungera som ett gemensamt styrdokument för avfallshanteringen och ge parterna förutsättningar att arbeta strategiskt tillsammans för att nå uppsatta mål. Övergripande strävar avfallsplanen mot ett hållbart samhälle där avfall hanteras på bästa sätt ur ett miljömässigt, socialt och ekonomisk perspektiv.

AVFALLSPLANENS OMFATTNING OCH MÅLGRUPP

Innehållet i avfallsplanen regleras i Naturvårdsverkets *Föreskrifter om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall (NFS 2020:6)*. Avfallsplanen ska bland annat omfatta mål och åtgärder för att förebygga och hantera kommunalt avfall. Dessa ska utgå från de nationella miljökvalitetsmålen, etappmålen och andra relevanta mål, strategier och planer samt avfallshierarkin. Avfallsplanen ska även omfatta mål och åtgärder kring minskning av nedskräpning och beskriva styrmedel man planerar att använda.

Utöver detta redogör avfallsplanen i bilagor för uppgifter om anläggningar, uppgifter om nedlagda deponier och en uppföljning av föregående avfallsplan.

Avfallsplanen fastställs av respektive kommuns fullmäktige och riktar sig till de förtroendevalda och anställda inom kommunernas organisationer som arbetar med avfallsfrågor. Avfallsplanen riktar sig även till andra som på något sätt är involverade i avfallshantering, till exempel allmänheten, entreprenörer, privata företag och organisationer.

FRAMTAGANDE AV AVFALLSPLANEN

SÅM har varit projektägare i arbetet med framtagandet av avfallsplanen för år 2024-2030. Arbetet har skett genom en intern projektgrupp inom SÅM tillsammans med en avfallsplanegrupp till vilken respektive medlemskommun utsett en eller två representanter. Kommunrepresentanterna har fått framföra synpunkter och diskutera målformuleringar och möjliga åtgärder kopplade till målen. Kommunrepresentanterna har varit miljöstrateger eller haft liknande roller i respektive kommun. Representanterna har även ansvarat för att säkerställa förankringen av avfallsplanearbetet i respektive kommun.

Då en uppföljning av tidigare avfallsplan 2018-2022 ingår i framtagandet av Avfallsplan 2024-2030, medför detta att den nya planen förväntas kunna antas under andra halvan av 2023.

INNEHÅLL OCH LÄSANVISNING

AVFALLSPLANENS DOKUMENT

AVFALLSPLAN 2024-2030

I Avfallsplan 2024-2030 återfinns sex målområden med målsättningar, strategier för målarbetet och förslag på åtgärder. Här återfinns även styrmedel för att uppnå målen samt ett avsnitt om hur målarbetet ska följas upp under planperioden.

MÄTMETODER AVFALLSPLAN 2024-2030

I dokumentet återfinns utgångsläget för målen, de mätmetoder som används samt hur uppföljningen under planperioden kommer att ske.

BILAGOR AVFALLSPLAN 2024-2030

Bilagor Avfallsplan 2024-2030 återfinns bland annat en nulägesbeskrivning samt miljökonsekvensbeskrivning inför framtagningen av Avfallsplan 2024-2030, en analys av hur avfallshanteringen kan komma att utvecklas och dataunderlag med mera. Här finns även en uppföljning av Avfallsplan 2018-2022.

BESKRIVNING AV MÅL OCH ÅTGÄRDER

MÅLEN

Målen är specifika för SÅM utifrån SÅM:s verksamhetsansvar. De fyra kommunerna har arbetat fram gemensamma övergripande målformuleringar men den specifika ambitionen per mål och kommun anges i dokumentet Mätmetoder Avfallsplan 2024-2030. Även åtgärderna samt hur målen mäts och följs upp under planperioden skiljer sig mellan kommunerna utifrån respektive kommuns förutsättningar.

ÅTGÄRDER

I avfallsplanen anges förslag på åtgärder som motsvarar de aktiviteter som ska utföras för att nå målen. Då planperioden löper över lång tid och omvärldsförutsättningarna ständigt förändras så anges inga definitiva åtgärder i avfallsplanen. SÅM och kommunerna kommer istället inför varje enskilt år att ta fram åtgärder i sitt arbete för att uppnå målen. Respektive part som berörs av ett eller flera mål ansvarar för att utarbeta åtgärder och konkreta aktiviteter i sin årliga verksamhetsplanering.

MÅLOMRÅDE 1: FÖREBYGGA AVFALL

EU:s avfallshierarki är tydlig – avfallsförebyggande är det första viktiga steget för att minska resursanvändningen. Sedan år 2020 är det dessutom ett lagkrav att kommuner ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder för de avfallsslag som hushållen genererar. 1 januari 2024 utökas lagkravet till att även omfatta information kring att förebygga förpackningsavfall. Genom att förändra konsumtionsmönster och göra medvetna val kan hushållens avfallsmängder minska. Förebygga avfall innebär att minimera avfallet genom att undvika onödig konsumtion och till exempel använda produkter under längre tid, reparera, låna och dela saker. För att skapa en hållbar framtid krävs en beteendeförändring till ett mer avfallsförebyggande konsumtionsmönster i GGVV-regionen. Avfallsarbetet berör oss alla, vi måste tillsammans ta ansvar för omställningen till en hållbar framtid.

MÅL SÅM

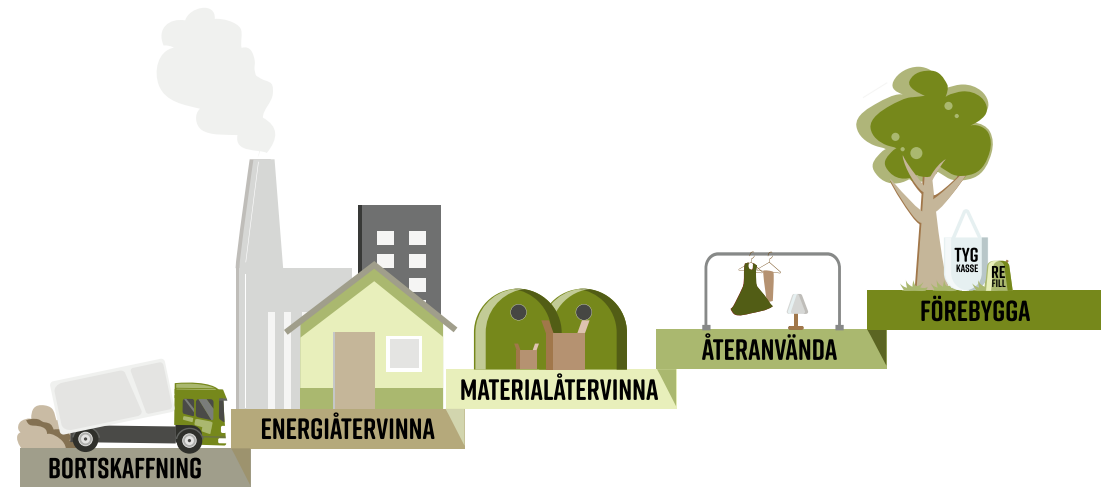
1. Den totala mängden kommunalt avfall ska minska till 369 kg per invånare och år.
2. Andelen onödigt matavfall i matavfallsfraktionen från hushåll ska minska till under 5 %.
3. Andelen invånare som vill ändra levnadssätt för att minimera avfallsmängderna i sitt hushåll ska öka till 70 %.

MÅL KOMMUNER

1. Användandet av engångsartiklar i kommunala verksamheter ska minska.
2. Antal upphandlade avtal med krav på avfallsminimering ska öka.
3. Matsvinnet i kommunala verksamheter ska minska

STRATEGI

Gemensamt med kommunerna ska SÅM engagera människor till beteendeförändring och på så vis fungera som accelerator i detta arbete. En trovärdig och närvarande kommunikation är vårt viktigaste redskap för att inspirera och motivera till förändring. Kommunikationen ska riktas till kommuninvånare likväl som till näringsliv och intresseorganisationer, där SÅM och kommunerna skapar samverkan och nätverkande inom hållbar utveckling. De insatser som genomförs ska vara målgruppsanpassade, effektiva och skapa värde för alla parter. I avfallsplanen är ekologisk hållbarhet ledstängen men den måste även balanseras med social och ekonomisk hållbarhet.

EU:s avfallshierarki kan visualiseras som en trappa i fem steg och kallas även avfallstrappan.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR SÅM

- Informera och engagera näringslivet i GGUV-regionen om den hållbara utvecklingen genom temabaserade träffar.
- Verka för avfallsförebyggande initiativ i samverkan med andra organisationer och lokala aktörer.
- Utredda om ett repaircafe kan fungera i GGUV-regionen i samverkan med ideella organisationer.
- Genomföra kommunikationsinsatser med fokus på låna, dela och reparera.
- Utforma kommunikationsinsatser för pedagogisk verksamhet.
- Föra dialog med lokalt näringsliv med syfte att minska åtgången av förpackningar.
- Kontinuerliga kommunikationsinsatser med fokus på att minska förpackningsavfall och returpapper hos hushållen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR GISLAVEDS KOMMUN

- Ställa krav på förnybart eller återvunnet material i engångsartiklar vid upphandling.
- Pröva att övergå till flergångsartiklar där engångsartiklar används. En analys och lämplighetsbedömning ska göras inför övergång.
- Livsmedelsverkets metod för att mäta och följa upp matsvinn är införd i kommunens alla kök senast 2025.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR GNOSJÖ KOMMUN

- Ställa krav på förnybart eller återvunnet material i engångsartiklar vid upphandling.
- Underlätta för invånare/kunder att betala med digitala fakturor.
- Pröva att övergå till flergångsartiklar där engångsartiklar används. En analys och lämplighetsbedömning ska göras inför övergång.
- Livsmedelsverkets metod för att mäta och följa upp matsvinn är införd i kommunens alla kök senast 2025.

Gnosjö har gemensam upphandling med Gislaved. Det uppsatta kravet idag här att minska transportererna genom att köpa varor lokalt.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR VAGGERYDS KOMMUN

- Förvaltningarna arbetar aktivt med att minska sitt eget avfall med fokus på plastförpackningar och kontorspapper. Fokus ligger också på att minska onödiga engångsprodukter samt att i största möjliga mån återbruka. (Beslutad åtgärd i Vaggeryds kommuns miljöprogram 2022-2025). En analys och lämplighetsbedömning ska göras av vilka engångsprodukter som kan minskas.
- Fortsatt arbete med att minska matsvinnet i kommunens verksamheter enligt det arbete som finns samt fortsatt utåtriktad kommunikation. (Beslutad åtgärd i Vaggeryds kommuns miljöprogram 2022-2025).

- Arbete enligt åtgärden "Upphandling och strategiska inköp" från länsstyrelsens åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan (Beslutad åtgärd i Vaggeryds kommuns miljöprogram 2022-2025). Åtgärden innebär t.ex. att kommunen vid upphandling ska ställa krav på minskad klimatpåverkan, tjänster istället för produkter, återvinna och begagnade produkter samt ökad livslängd.
- Delta i workshops om upphandlingar som länsstyrelsen anordnar i enlighet med åtgärden i länsstyrelsens åtgärdsprogram Minskad klimatpåverkan. (Beslutad åtgärd i Vaggeryds kommuns miljöprogram 2022-2025).

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR VÄRNAMO KOMMUN

- Kommunikationsinsatser riktade till inköpare inom barn- och utbildnings samt serviceförvaltningen.
- Krav ställs i kommande upphandlingar inom lämpliga avtalsområden.
- Inspirationskock jobbar med aspekter som attraktivitet och att tillvarata mat/minska matsvinn samt att säkerställa rutiner vid tillagning och servering.

MÅLOMRÅDE 2: ÖKA ÅTERANVÄNDNINGEN

Ökad återanvändning bidrar till en minskad resursförbrukning. För att nå en ökad återanvändning krävs förändrade konsumtionsmönster och beteenden kring bortskänkning, försäljning samt användning av second hand. Det krävs både miljömedvetna val av alla samt en fungerande infrastruktur för insamling och försäljning av produkter inom second hand. Det behövs även fler initiativ för ökat återbruk, till exempel loppis, klädbytesdagar, bytesbibliotek och Ge och Ta.

MÅL SÅM

- 1. Andelen invånare som styr sin konsumtion mot ökad återanvändning ska öka till 70 %.
- 2. Andelen invånare som vill köpa begagnade produkter ska öka till 70 %.
- 3. Mängden grovavfall ska minska till 92 kg per invånare och år.

MÅL KOMMUNER

- 1. Återanvändningen av möbler och inventarier ska öka.
- 2. Återanvändningen av inerta massor ska öka.

STRATEGI

SÅM har som mål att förändra människors tankesätt kring återanvändning för att öka viljan att återanvända produkter. Det behöver göras genom att SÅM inspirerar och engagerar till förändring med hjälp av kunskap, fakta och goda exempel.

SÅM:s verksamhet ska vara trovärdig och lättillgänglig. För det krävs att SÅM är närvarande med målgruppsanpassade insatser där invånaren finns. Det kan vara kommunikativa insatser till exempel i pedagogisk verksamhet och inom näringslivet likväl som återbruksprojekt inom SÅM:s egen verksamhet. Insatserna ska gynna både ekologisk och social hållbarhet. Ökad samverkan med second hand är ett sätt att även bidra till den sociala hållbarheten.

Utöver detta ska SÅM stimulera till nya återbruksinitiativ och stötta initiativtagare med kunskap.

I det här målområdet är kommunernas arbete främst kopplat till den interna organisationen. Kommunerna ska initiera återbruksinsatser i sina egna verksamheter.

För att nå en ökad återanvändning krävs förändrade konsumtionsmönster och beteenden kring bortskänkning, försäljning samt användning av second hand.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR SÅM

- Aktivt verka för en ökad samverkan med second hand-butiker.
- Stimulera till projekt för ökad återanvändning, till exempel reparation och renovering inför försäljning.
- Utöka och förbättra Ge och Ta-konceptet på återvinningscentralerna.
- Utredda möjligheten att skapa byggåterbruk på SÅM:s anläggningar.
- Erbjuda återbruksrådgivning till exempel gentemot föreningar och ideella organisationer om hur de kan använda återbruk i sitt arbete.
- Inspirera och engagera till återbruksinitiativ, till exempel genom att organisera klädbytdagar, bytesbibliotek eller loppisar.
- Utforma kommunikationsinsatser för pedagogisk verksamhet.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR GISLAVEDS KOMMUN

- Utredda förutsättningarna för en digital tjänst för köp, sälj, bytes, skänkes och delning av inventarier inom kommunorganisationen.
- Vidareutveckla den befintliga verksamheten kommunala möbelförrådet.
- Säkerställa återbruk och materialåtervinning för IT-utrustning.
- Genomföra återbruksinventeringar före verksamhetsförändringar och/eller ombyggnationer/rivningar.
- Inventera dagens processer för masshantering inom bygg- och anläggningsprojekt, som ett led i att skapa förutsättningar och incitament för en resurseffektiv och klimatsmart hantering av massor i kommunen.
- Genomföra utvecklingsprojekt/utredning om förutsättningar för ökad återanvändning och återvinning av grus som använts till halkbekämpning.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR GNOSJÖ KOMMUN

- Utredda förutsättningarna för en digital tjänst för köp, sälj, bytes, skänkes och delning av inventarier inom kommunorganisationen.
- Vidareutveckla den befintliga verksamheten kommunala möbelförrådet.
- Säkerställa återbruk och materialåtervinning för IT-utrustning.
- Genomföra återbruksinventeringar före verksamhetsförändringar och/eller ombyggnationer/rivningar.
- Inventera dagens processer för masshantering inom bygg- och anläggningsprojekt, som ett led i att skapa förutsättningar och incitament för en resurseffektiv och klimatsmart hantering av massor i kommunen.
- Genomföra utvecklingsprojekt/utredning om förutsättningar för ökad återanvändning och återvinning av grus som använts till halkbekämpning.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR VAGGERYDS KOMMUN

- Utredda förutsättningarna för en digital tjänst för köp, sälj, bytes, skänkes och delning av inventarier inom kommunorganisationen.
- Genomföra återbruksinventeringar före verksamhetsförändringar och/eller ombyggnationer/rivningar för att se över möjligheten att återbruka istället för att köpa nytt.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR VÄRNAMO KOMMUN

- Kommunikationsinsatser och marknadsföring av olika lösningar.
- Uppbyggnad av lagerhållning samt förändrade rutiner inom tekniska förvaltningen.

MÅLOMRÅDE 3: VÄLFUNGERANDE ÅTERVINNING

Föregående målområden fokuserar på att minska avfallets mängd. För det avfall som ändå uppstår är materialåtervinning en central del i arbetet utifrån avfallshierarkin. Hög materialåtervinning gynnar den cirkulära ekonomin och samhällets ekonomi i stort. Genom att sträva efter en välfungerande återvinning kan samhällets behov av råvaror och energi minskas till förmån för klimatet. Det krävs fokus på utveckling av förbättrade sätt att samla in avfall och återvinna material samt förbättrad källsortering, så att återvinningen fungerar så optimalt som möjligt.

MÅL SÅM

1. Mängden textil i restavfallet ska minska till under 1 %.
2. Mängden avfall som går till deponi ska minska till 5 kg per invånare och år.
3. Mängden avfall som lämnas till förbränning ska minska till 195 kg per invånare och år.

MÅL KOMMUNER

1. Återvinningen av näringsämnen i slam från avloppsrening ska öka.
2. Andelen kommunalt verksamhetsavfall som återvinns ska öka.
3. Källsorteringsmöjligheter ska finnas på alla kommunala arbetsplatser.

STRATEGI

Kommunerna och SÅM ska utveckla och förbättra återvinningen. Det finns tre fokusområden inom detta målområde: *källsortering, insamling och transport* samt *behandlingsmetoder för återvinning*. För att nå en optimal källsortering behöver SÅM och kommunerna framförallt arbeta för en beteendeförändring hos människor men även med ständiga förbättringar av sorteringsmöjligheterna.

En avgörande del i insamlingen är transporter. SÅM och kommunerna ska eftersträva effektiva transportlösningar till för uppdraget bäst lämpad mottagningsanläggning. Transporter ska genomföras med fossilfria drivmedel där biogas premieras för att visa den cirkulära effekten med matavfallsinsamlingen.

Genom upphandling har SÅM och kommunerna möjlighet att påverka behandlingsmetoderna i återvinningen. För att nå en välfungerande återvinning behöver även kontakt med näringsliv och aktörer inom branschen initieras för att samverka kring optimala lösningar. Effektiviteten i återvinningen påverkas av hela kedjan från produktdesign till återvunnen råvara.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR SÅM

- Införa separat insamling av textilier på samtliga återvinningscentraler.
- Utredda möjligheter för fastighetsnära insamling av textilier.
- Kommunikationskampanjer kring inlämning eller inhämtning av textilier.
- Säkerställa att inert material, till exempel konstruktionsmassor, sorteras ut till återanvändning eller återvinning.
- Utredda möjlighet till materialåtervinning av isoleringsmaterial.
- Införa fastighetsnära insamling av förpackningar, returpapper och matavfall hos alla abonnenter.
- Utredda lösningar för att minska felsortering i den brännbara fraktionen på återvinningscentralerna, till exempel förbättra kundservice, förbättra skyltar och synliggöra felsortering.
- Utredda vilka ytterligare materialslag som kan sorteras ut på samtliga återvinningscentraler, till exempel kommunplast eller böcker.
- Öka återanvändningen och materialåtervinningen av obehandlat trä.
- Föra diskussioner med näringsliv och handel i GGVV-regionen kring cirkulär ekonomi.
- Hitta samverkansformer med aktörer inom avfallsbranschen för att öka effektiviteten i återvinningen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR GISLAVEDS KOMMUN

- Direkt användning av avloppsslam för livsmedelsproduktion i jordbruket är idag begränsad beroende på föroreningar i slammet. För att långsiktigt kunna använda näringen i avloppsslam för produktion av livsmedel bör forskning och teknikutveckling av metoder som skiljer ut och tillvaratar näringsämnen i slammet följas.
- Kommunikationsinsatser till anställda, elever och brukare för att öka utsorteringen av återvinningsmaterial från det avfall som faller inom de kommunala verksamheterna.
- Säkerställa tillgång till avfallssortering hos kommunens verksamheter genom kartläggning av nuläget, införa systematiskt arbetssätt och sätta in relevanta åtgärder inom respektive verksamhetslokal och utrymme för avfallssortering.
- Inrätta en central funktion med ansvar att införa obligatorisk källsortering och utveckla den interna avfallshanteringen såväl som genomförande av och uppföljning av mål och åtgärder i avfallsplanen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR GNOSJÖ KOMMUN

- Följa forskning och utveckling för att tillvarata och kunna använda näringen i avloppsslam för produktion av livsmedel.
- Kommunikationsinsatser till anställda, elever och brukare för att öka utsorteringen av återvinningsmaterial från det avfall som faller inom de kommunala verksamheterna.
- Säkerställa tillgång till avfallssortering hos kommunens verksamheter genom kartläggning av nuläget, införa systematiskt arbetssätt och sätta in relevanta åtgärder inom respektive verksamhetslokal och utrymme för avfallssortering.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR VAGGERYDS KOMMUN

- Följa forskning och utveckling för att tillvarata och kunna använda näringen i avloppsslam för produktion av livsmedel.
- Kommunikationsinsatser till anställda, elever och brukare för att öka utsorteringen av återvinningsmaterial från det avfall som faller inom de kommunala verksamheterna.
- Säkerställa tillgång till avfallssortering hos kommunens verksamheter.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR VÄRNAMO KOMMUN

- Söka efter lämplig avsättning efter att sluttäckning är slutförd.
- Utbyggnad av miljöhus samt kommunikationsinsatser.
- Direkt användning av avloppsslam för livsmedelsproduktion i jordbruket är idag begränsad beroende på föroreningar i slammet. För att långsiktigt kunna använda näringen i avloppsslam för produktion av livsmedel bör forskning och teknikutveckling av metoder som skiljer ut och tillvaratar näringsämnen i slammet följas.

MÅLOMRÅDE 4: MINSKA AVFALLETS FARLIGHET

Giftfria kretslopp är ett prioriterat område i Sveriges strategi för cirkulär ekonomi. Det farliga avfallet ska hållas skilt från annat avfall för att få bort giftiga och farliga ämnen ur kretsloppet. För att minska avfallets farlighet krävs att var och en har kunskap om vad som är farligt avfall och goda möjligheter att sortera det korrekt, det ska vara lätt att göra rätt. En god hantering av farligt avfall är även viktigt för att säkerställa en bra arbetsmiljö.

MÅL SÅM

- 1. Andelen invånare som är nöjda med informationen om hur man ska sortera hushållets farliga avfall ska öka till 90 %.
- 2. Andelen invånare som tycker det är enkelt att lämna sitt farliga avfall ska öka till 90 %.
- 3. Inget farligt avfall ska förekomma i material till energiåtervinning.

MÅL KOMMUNER

- 1. Användning av farliga kemiska produkter i kommunala verksamheter ska minska.
- 2. Farliga ämnen i slam från avloppsrening ska minska.
- 3. Gamla nedlagda kommunala avfallsupplag ska utredas och vid behov åtgärdas.

STRATEGI

För att minska mängden farligt avfall och förbättra sorteringen behöver kommunerna och SÅM ha ett stort fokus på att öka kunskapen. I detta arbete är information och kommunikation viktiga verktyg för att sprida kunskap om alternativa giftfria produkter samt hur farligt avfall som ändå uppstår ska hanteras.

För att allt farligt avfall ska sorteras rätt behöver insamlingssystemet även utvecklas och göras mer lättillgängligt.

För att minska mängden farligt avfall och förbättra sorteringen behöver kommunerna och SÅM ha ett stort fokus på att öka kunskapen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR SÅM

- Genomföra kommunikationsinsatser för att öka kunskapen om farligt avfall och alternativa giftfria produkter samt synliggöra det gömda farliga avfallet.
- Förbättra inlämningsmöjligheterna för farligt avfall på återvinningscentralerna.
- Utredda möjligheten att samla in farligt avfall närmare källan.
- Utredda var de största mängderna felsorterat farligt avfall finns för att prioritera insatserna.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR GISLAVEDS KOMMUN

- Uppströmsarbete för inkommande avlopp till ARV.
- Utredda vad som är relevant att mäta för att säkerställa att giftigheten i slammet minskar (ex. titta på REVAQ m.fl.).
- Undersökning av samtliga deponier som uppföljning till tidigare undersökningar. Prioriteringslista finns för Gislaveds kommun.
- Fokus på föroreningar som inte tidigare har uppmärksammats eller bedömts vara mindre farliga än vad som bedöms idag.
- Identifiera vilka deponier som behöver ha långsiktiga kontrollprogram till följd av urlakning av ämnen.
- Genomföra åtgärder på deponier med hög risk för att minska påverkan på människor och omgivning.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR GNOSJÖ KOMMUN

- Uppströmsarbete för inkommande avlopp till ARV.
- Utredda vad som är relevant att mäta för att säkerställa att giftigheten i slammet minskar (ex. titta på REVAQ m.fl.).
- Undersökning av samtliga deponier som uppföljning till tidigare undersökningar. Prioriteringslista finns för Gnosjö kommun.
- Fokus på föroreningar som inte tidigare har uppmärksammats eller bedömts vara mindre farliga än vad som bedöms idag.
- Identifiera vilka deponier som behöver ha långsiktiga kontrollprogram till följd av urlakning av ämnen.
- Genomföra åtgärder på deponier med hög risk för att minska påverkan på människor och omgivning.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR VAGGERYDS KOMMUN

- Arbete enligt beslutad handlingsplan för gamla nedlagda kommunala avfallsupplag. Handlingsplanen syftar till att utreda deponier samt presentera åtgärdsförslag.
- Fortsatt arbete i kommunens kemikaliehanteringssystem med syfte att riskbedöma och fasa ut farliga kemikalier. (Beslutad åtgärd i Vaggeryds kommuns miljöprogram 2022-2025).

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR VÄRNAMO KOMMUN

- Utbildnings- och kommunikationsinsatser, antagande av riktlinje samt regelbundna möten med kemikaliegrupp.
- Följa nyckeltalen i miljörapporten.
- Prioritera utredningar av de avfallsupplag som klassats med hög riskklass men också hänsyn tagen till den omgivande miljöns känslighet.
- Genomföra åtgärder på deponier med hög risk för att minska påverkan på människor och omgivning.

Samarbete, att vi alla arbetar tillsammans, är nödvändigt för att vi ska nå våra mål. Avfallshanteringen måste utgå från människans behov och vara anpassad både till den som lämnar och den som hämtar avfallet.

MÅLOMRÅDE 5: MÄNNISKAN I FOKUS

Samarbete, att vi alla arbetar tillsammans, är nödvändigt för att vi ska nå våra mål. Avfallshanteringen måste utgå från människans behov och vara anpassad både till den som lämnar och den som hämtar avfallet. Insamlingssystemet ska vara enkelt, lätt att förstå och erbjuda hög service med miljönyttan i fokus. Samtidigt är kunskap en nyckelfaktor och den allmänna kunskapsnivån inom miljö och hållbarhet behöver öka.

MÅL SÅM

1. Andelen invånare som är nöjda med leverantören av tjänster för avfallshantering ska öka till 90 %.
2. Andelen invånare som tycker det är enkelt att lämna grovavfall ska öka till 90 %.
3. Andelen invånare som är nöjda med öppetiderna på återvinningscentralen ska öka till 85 %.
4. Andelen invånare som är nöjda med hur hämtningen av hushållsavfall (i behållare) från sin fastighet sköts ska öka till 92 %.

MÅL KOMMUNER

1. Kommunikationsinsatser för att öka kunskap och kompetens kring avfallsminimering samt hållbar avfallshantering hos medarbetare, barn och ungdomar ska öka.
2. Alla publika kommunala lokaler ska erbjuda möjligheter till källsortering.

STRATEGI

För att skapa ett bra samarbete och en välfungerande avfallshantering sätts människan i fokus. I många fall är kommunerna och SÅM möjliggörare som tillhandahåller lösningar medan varje enskild person väljer hur avfallet hanteras. För att människor ska göra rätt val behöver SÅM och kommunerna aktivt jobba med kunskapsökning och säkerställa att det är lätt att göra rätt för användaren. Därför ska insamlingssystemen ha hög tillgänglighet och utformas utifrån ett användarperspektiv så att kundnöjdheten ökar. Genom kommunikation engageras människor i hållbar utveckling och med en närvarande informativ kundservice ökas deras kunskaper.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER FÖR SÅM

- Utredda invånarnas behov och förväntningar kring service och tjänsteutbud.
- Utveckla verksamheten mot större kundnytta utifrån kundbehovet.
- Öka kunskapen hos medarbetare genom utbildning i kundservice och pedagogisk rådgivning.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER
FÖR GISLAVEDS KOMMUN

- Kommunens interna avfallshantering ska vara utformad så att det blir ”lätt att göra rätt”.
- Byta ut ”papperskorgar/kärl för blandavfall” till källsorteringskärl för relevanta avfallsfraktioner i kommunens publika lokaler såsom idrottsanläggningar, bibliotek med mera.
- Genomföra informations- och utbildningsinsatser för att öka kunskap och kompetens i avfallsminimering samt hållbar avfallshantering hos medarbetare i den kommunala organisationen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER
FÖR GNOSJÖ KOMMUN

- Kommunens interna avfallshantering ska vara utformad så att det blir ”lätt att göra rätt”.
- Byta ut ”papperskorgar/kärl för blandavfall” till källsorteringskärl för relevanta avfallsfraktioner i kommunens publika lokaler såsom idrottsanläggningar, bibliotek med mera.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER
FÖR VAGGERYDS KOMMUN

- Anordna workshop i cirkulär ekonomi för kommunens näringsliv. (Beslutad åtgärd i Vaggeryds kommuns miljöprogram 2022-2025).
- Alla förvaltningar ska arbeta i enlighet med kommunens miljöriktlinjer där förebygga avfall är en riktlinje. (Beslutad åtgärd i Vaggeryds kommuns miljöprogram 2022-2025).
- Byta ut ”papperskorgar/kärl för blandavfall” till källsorteringskärl för relevanta avfallsfraktioner i kommunens publika lokaler såsom idrottsanläggningar, bibliotek, restauranger och kommunhus med mera.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER
FÖR VÄRNAMO KOMMUN

- Kommunikationsinsatser riktade till medarbetare samt barn och ungdomar.
- Byta ut papperskorgar/kärl för blandavfall till källsorteringskärl för relevanta avfallsfraktioner i kommunens publika lokaler, där så är möjligt.
- Anordna workshop i cirkulär ekonomi tillsammans med kommunens näringsliv.

MÅLOMRÅDE 6: MINSKA NEDSKRÄPNINGEN

Ett strategiskt arbete mot nedskräpning innebär många positiva effekter för kommunen och miljön. Det kan handla om kostnadsbesparingar då fokus flyttas från att städa upp nedskräpning i efterhand till ett förebyggande arbete. Minskad nedskräpning bidrar även till en mer positiv upplevelse i samhället samtidigt som människors beteende påverkas till det bättre. I en ren miljö är man mer benägen att hålla ordning och reda. Ökad kunskap om förutsättningar kring nedskräpning gör det enklare att skapa en strategi för att sätta in rätt åtgärder på rätt plats.

MÅL KOMMUNER OCH SÅM

1. Tillgång till källsorteringsmöjligheter i gatu- och parkmiljö, fritidsområden, centrumkärnor och andra frekvent använda platser ska öka.
2. Nedskräpningen ska minska.
3. Tätortsnära dumpning av trädgårdsavfall ska minska.
4. Andelen invånare som upplever att nedskräpningen är ett problem ska minska till under 25 %.

STRATEGI

Kommunerna ska öka sin kunskap när det gäller människors beteendemönster kring nedskräpning och hur beteendet kan påverkas. Utifrån detta kan kommunerna utarbeta en strategi och åtgärder som förebygger nedskräpning. Initialt är informationskampanjer ett viktigt redskap för att synliggöra nedskräpning och förebygga den. Nudging är ett sätt att undermedvetet påverka människor att göra rätt val och det är ett verktyg som kan komplettera informationsinsatser. Infrastrukturen för insamling av avfall i offentlig miljö kan behöva förändras så att det blir lätt att göra rätt.

Långsiktigt behöver kommunerna implementera fler förebyggande insatser kring nedskräpning i pedagogisk verksamhet.

Photo: Daria Dmitriy Postelnyy / iStockphoto

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER
FÖR GISLAVEDS KOMMUN

- Kartlägga ”papperskorgarnas” nytta för att se om de är placerade där de behövs och har rätt funktioner för den specifika platsen (användarvänlighet, storlek, synlighet, smarthet etc.)
- Påbörja införande av sorteringskärl på några centrala punkter där det idag endast finns ”papperskorg”. Detta utvärderas för eventuell utökning.
- Avfallssortering på evenemang; Krav på sortering för att få bidrag till evenemang, vid upphandling av evenemang samt vid egna evenemang.
- Kommunikationsinsatser för att minska nedskräpning från till exempel fimpar, snus och tuggummin.

- Riktade kommunikationsinsatser till målgrupper och situationer som identifierats ge upphov till skräp.
- Kartlägga dumpning inom kommunen (var, hur, vad), definiera relevanta åtgärder samt genomföra dessa.
- Kommunikationsinsatser om vikten av att hantera trädgårdsavfall rätt. Exempelvis att lämna trädgårdsavfall med innehåll av invasiva främmande växter till återvinningscentralen skiljt från annat trädgårdsavfall på återvinningscentralen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER
FÖR GNOSJÖ KOMMUN

- Kartlägga ”papperskorgarnas” nytta för att se om de är placerade där de behövs och har rätt funktioner för den specifika platsen (användarvänlighet, storlek, synlighet, smarthet etc.)
- Påbörja införande av sorteringskärl på några centrala punkter där det idag endast finns ”papperskorg”. Detta utvärderas för eventuell utökning.
- Avfallssortering på evenemang; Krav på sortering för att få bidrag till evenemang, vid upphandling av evenemang samt vid egna evenemang.
- Kommunikationsinsatser för att minska nedskräpning från till exempel fimpar, snus och tuggummin.

- Riktade kommunikationsinsatser till målgrupper och situationer som identifierats ge upphov till skräp.
- Kartlägga dumpning inom kommunen (var, hur, vad), definiera relevanta åtgärder samt genomföra dessa.
- Kommunikationsinsatser om vikten av att hantera trädgårdsavfall rätt. Exempelvis att lämna trädgårdsavfall med innehåll av invasiva främmande växter till återvinningscentralen skiljt från annat trädgårdsavfall på återvinningscentralen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER
FÖR VAGGERYDS KOMMUN

- Kommunen ska aktivt arbeta med att minska problematiken kring nedskräpning, både genom information, egna insatser samt uppmuntrande till skolor, förskolor, föreningar och privatpersoner att plocka skräp. (Beslutad åtgärd i Vaggeryds kommuns miljöprogram 2022-2025).
- Påbörja inventeringen av antalet platser med dumpat trädgårdsavfall. Nästa steg är att hitta ett sätt att hantera dumpningarna så att de upphör.
- Kommunikationsinsatser till medborgare om vikten av att hantera trädgårdsavfall rätt. Exempelvis att lämna trädgårdsavfall med innehåll av invasiva främmande växter till återvinningscentralen skiljt från annat trädgårdsavfall på återvinningscentralen.

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER
FÖR VÄRNAMO KOMMUN

- Placera ut källsorteringsmöbler på förutbestämda platser.
- Optimera placeringen och tömningsintervallerna av soptunnor samt kommunikationsinsatser riktade till lämpliga aktörer/intressenter.
- Kommunikationsinsatser till medborgare.

STYRMEDEL FÖR ATT UPPNÅ MÅLEN

Styrmedel är viktiga verktyg för att påverka människor till att göra mer hållbara val och för att uppnå avfallsplanens mål. Det kan till exempel handla om politiska beslut, interna dokument och riktlinjer, ekonomiska styrmedel så som taxor, avgifter eller föreskrifter och information. Nedan följer en sammanställning av styrmedel som är tillgängliga för SÅM och respektive kommun.

LOKALA AVFALLSFÖRESKRIFTER

Avfallsföreskrifterna är en del av den kommunala renhållningsordningen och reglerar avfallshanteringen inom SÅM:s medlemskommuner genom detaljerade och formella regler. Föreskrifterna omfattar bestämmelser om skyldigheter som fastighetsinnehavare och verksamhetsutövare har och styr hur avfall ska förvaras, hur behållare och avfallsutrymmen ska se ut och skötas samt vilka dispenser som krävs vid uppehåll i avfallshämtning med mera. Föreskrifterna för avfallshantering är gemensamma för SÅM:s medlemskommuner, men beslut om att anta dem fattas av kommunfullmäktige i respektive kommun.

AVFALLSTAXA

För avfallstaxan gäller självkostnadsprincipen vilket betyder att SÅM generellt sett inte får ta ut högre avgift än vad verksamheten kostar. Lagstiftningen ger dock utrymme för att använda ekonomisk styrning inom kollektivet i syfte att främja återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering,

så kallad miljöstyrd taxa. Det vill säga att kostnaden för enskilda tjänster inte behöver följa självkostnadsprincipen. Taxan är därmed ett viktigt ekonomiskt styrmedel för att påverka attityden till att vilja vara en aktiv del i en hållbar utveckling. Avfallstaxan är gemensam för SÅM:s medlemskommuner, men beslut om att anta den fattas av kommunfullmäktige i var och en av kommunerna.

KOMMUNIKATION/INFORMATION

För att uppnå avfallsplanens mål krävs ändringar i attityder, värderingar och beteenden hos invånare. Genom kommunikation och information ska invånarna inspireras och engageras till att minimera sina avfallsmängder och även öka benägenheten att återanvända. Kommunikation är även ett viktigt styrmedel för att återvinningen ska fungera optimalt då det i grunden är kommuninvånarna som källsorterar.

UPPHANDLING OCH INKÖP

Genom offentlig upphandling har kommunerna och SÅM stora möjligheter att påverka inköp och har därmed ett styrmedel för att uppnå målsättningar i denna avfallsplan. Redan vid upphandling inför inköp ska man beakta avfallshierarkin och göra aktiva val för att minimera uppkomsten av avfall. Det kan innebära att redan innan upphandling undersöka om behovet av inköp är nödvändigt eller om det går att återanvända, dela eller reparera befintliga produkter. Det kan även röra sig om specifika hållbarhetskrav vid upphandling, som till exempel krav på en viss mängd återvunnet material i produkten. Policyer och rutiner hos upphandlingsenheterna är viktiga verktyg i detta arbete.

FYSISK PLANERING

I kommunens översiktsplan och detaljplaner bör det säkerställas att det finns utrymme, system och infrastruktur för att möjliggöra avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin. Det ska finnas plats för en ändamålsenlig källsortering

som leder till ökad återvinning och som är anpassad efter de krav som finns i arbetsmiljölagstiftningen och kommunens avfallsföreskrifter. Avfallshanteringen ska även utföras så att risken för brand minimeras. I översiktsplanen bör det säkerställas plats för återbruk och återvinningscentraler. En god dialog mellan SÅM och kommunernas planavdelningar ger bra förutsättningar för att i ett tidigt skede lyfta fram avfallsfrågan i den fysiska planeringen.

TILLSYN

Tillsyn utförs av den nämnd som kommunfullmäktige utser som ansvarig för operativ tillsyn enligt miljöbalken eller annan relevant lagstiftning. Tillsyn har en bred innebörd, det kan till exempel handla om handläggning och uppföljning av dispenser enligt kommunens avfallsföreskrifter eller tillsyn av företagens avfallshantering. Kommunen har genom tillsynen möjlighet att påverka hanteringen av det avfall som inte faller under kommunalt ansvar till exempel bygg- och rivningsavfall.

UPPFÖLJNING UNDER PLANPERIODEN

För att kunna arbeta strategiskt med avfallsplanen behövs en strategi för uppföljning av arbetet med mål och aktiviteter. Genom en regelbunden uppföljning kan SÅM och kommunerna effektivt göra insatser för att uppnå avfallsplanens mål.

SÅM och kommunerna fastställer årsvis aktiviteter i sin verksamhetsplanering och ansvarar var och en för att uppnå målen. Respektive part ansvarar även för att mäta och följa upp sina egna mål. I bilagan Mätmetoder Avfallsplan 2024-2030 redovisas hur mätning och uppföljning kommer att ske. Nedan beskrivs hur SÅM och kommunerna kommer att följa upp arbetet med att genomföra aktiviteter under planperioden för att nå målen.

ARBETET KOMMER ATT FÖLJAS UPP ENLIGT NEDAN:

- Två gånger per år träffas den så kallade avfallsplanegruppen för avstämning. Avfallsplanegruppen består av representanter från SÅM och respektive kommun. Syftet är att följa upp hur arbetet med mål och aktiviteter fortskrider inom organisationerna. Detta är ett forum för både uppföljning, diskussion och inspiration. SÅM sammankallar avfallsplanegruppen.
- Vartannat år senast under maj månad (första gången maj 2025) genomförs en delavstämning med redovisning av aktuell måluppfyllelse samt genomförda aktiviteter. SÅM och kommunerna ansvarar var för sig för att genomföra delavstämningen. Resultatet redovisas av SÅM till förbundsdirektionen och av respektive kommun till kommunstyrelsen.
- Efter fyra år, halvvägs i planperioden, ska en fördjupad avstämning och uppföljning genomföras. Avfallsplanen kan i samband med denna uppföljning revideras med eventuella justeringar av mål och mätmetoder. Lagstiftning och nationella mål förändras ständigt och målen i denna avfallsplan utgår från det regelverk som gällde år 2022. Vid uppföljning och eventuell revidering av avfallsplanen bör även förändringar i omvärlden beaktas. SÅM samordnar avstämningen och en eventuell revidering, men kommunerna behöver bidra med underlag utifrån egna målsättningar. Den reviderade avfallsplanen redovisas av SÅM till förbundsdirektionen och av respektive kommun till kommunstyrelsen.

ORDLISTA

Avfall Sverige Kommunernas branschorganisation för avfallshantering. De representerar kommunmedlemmarna gentemot politiker, beslutsfattare, myndigheter och EU.	Avfallsförbränning Avfallsförbränning är ett sätt att ta till vara den energi som finns i avfallet. Avfallet som går till förbränning får inte innehålla farligt avfall, batterier, elavfall, tidningar eller förpackningar.	Avfallshantering Avser sortering, insamling, transport, återvinning och bortskaffande eller annan fysisk behandling av avfall.	Avfallsplan Kommunal plan för avfallshantering. Avfallsplanen utgör tillsammans med avfallsföreskrifterna kommunens renhållningsordning. Planen innehåller bland annat mål för kommunens avfallshantering samt åtgärder för att nå målen.
Avfall Web Avfall Sveriges statistikverktyg som ger kommunerna möjlighet till jämförelser, benchmarking och uppföljning.	Avfallsföreskrifter Avfallsföreskrifter är bindande juridiska regler inom en kommun, beslutande av kommunfullmäktige och innehåller bestämmelser för hur avfall ska hanteras i kommunen. Avfallsföreskrifterna utgör tillsammans med avfallsplanen kommunens renhållningsordning.	Avfallshierarki Prioriteringsordning som visar i vilken ordning olika behandlingsmetoder för avfall bör användas för att minimera miljöpåverkan.	
Avfallsfraktioner Olika typer av utsorterat avfall till exempel restavfall, matavfall, returpapper och förpackningar.		Avfallsminimering Att minimera mängden avfall som genereras genom att undvika onödig konsumtion och till exempel använda produkter under längre tid, reparera, låna och dela saker istället för att köpa.	Avfallsslag Olika typer av utsorterat avfall till exempel restavfall, matavfall, returpapper och förpackningar.

Avfallstaxa

Kommunens avfallshantering är avgiftsfinansierad. Kommunens avfallstaxa reglerar avgifter och hur avgifter debiteras.

Avfallstrappa

Avfallshierarki kan visualiseras som en trappa och kallas även för avfallstrappan.

Avloppsslam

Med avloppsslam eller slam avses avfall från små avloppsanläggningar, t.ex. slambrunnar och slutna tankar som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter.

Bioavfall

Kort ordform för biologiskt nedbrytbart avfall, innefattande matavfall och trädgårdsavfall.

Biogas

Gas som bildas vid syrefri nedbrytning av biologiskt material, huvudsakligen bestående av metan och koldioxid. Biogas kan användas för energi-produktion eller, efter uppgradering (rening), som fordonsbränsle.

Biologisk behandling

En metod för att behandla organiskt avfall som innebär att man återvinner mullämnen, näringsämnen och/eller energi från biologiskt avfall genom kompostering eller rötning.

Bostadsnära insamling

Bostadsnära insamling innebär insamling från bostadsfastighet, d.v.s. i direkt anslutning till bostadsfastigheten.

Brännbart avfall

Avfall som brinner utan energitillskott efter det att förbränningsprocessen har startat.

Bygg- och rivningsavfall

Avfall som uppstår vid nybyggnad, tillbyggnad, renovering, ombyggnad eller rivning av byggnad.

Cirkulär ekonomi

Ekonomiska modeller som lyfter fram affärsmöjligheter med cirkulära kretslopp och cirkulära system, snarare än linjära processer. Det innebär att resurser behålls i ett kretslopp i stället för att bli avfall, alltså att resurser återskapas eller återanvänds i så hög grad som möjligt och under så lång tid som möjligt.

Deponering

En behandlingsmetod för avfall som inte kan eller ska återvinnas eller behandlas på annat sätt. Deponering innebär att avfallet förvaras på ett långsiktigt och säkert sätt där behandlingsmetoden styrs av ett mycket strängt regelverk.

Deponi

Upplagsplats för avfall som finns på eller i jorden (4 § avfallsförordningen). Avfall läggs på deponi för slutförvaring.

Elektronikavfall/elavfall

Avfall som utgörs av elutrustning, d.v.s. elektriska och elektroniska produkter. Förordning 2014:1075 om producentansvar för elutrustning, § 13. I definitionen ingår även komponenter, utrustningsdelar och förbrukningsvaror som utgör en del av produkten och har haft en elektrisk eller elektronisk funktion.

Energieåtervinning

Energiåtervinning innebär att avfall används som bränsle för produktion av främst fjärrvärme och el. På så sätt tas energiinnehållet i avfallet tillvara. Energieåtervinning är ett fungerande sätt att behandla det avfall som inte kan eller bör behandlas med någon annan metod.

Enskild avloppsanläggning

Med enskild avloppsanläggning avses slamavskiljare, slutna tank, fosforfälla, minireningsverk och andra motsvarande anläggningar för avloppsslam från hushåll.

EU-avfallsdirektiv

Ett EU-direktiv binder en medlemsstat till att införa direktivets mål inom en viss tidsfrist utan att ge detaljer om hur resultatet ska uppnås. Avfallsdirektivet innehåller en artikel om när avfall upphör att vara avfall (end of waste). Bestämmelsen är numera implementerad i svensk rätt genom 15 kap. 9 a § miljöbalken.

Farligt avfall

Avfall som har frätande, toxiska, radioaktiva, brandfarliga eller liknande egenskaper som gör att det måste hanteras särskilt för att inte skada levande organismer eller miljön. Farligt avfall beskrivs i avfallsförordningen (2011:927).

Fastighetsnära insamling, FNI

Insamling vid fastighetsgränsen eller vid överenskommen- eller anvisad plats inom rimligt avstånd från fastigheten.

Fettavskiljare

Anordning för att samla upp slam i form av fettavfall i avloppsvatten från lokaler där livsmedel hanteras yrkesmässigt. Fettet skulle annars avsättas i ledningsnätet och kunna orsaka stopp.

FTI

Förpackningsinsamlingen, ett samarbetsorgan som har i uppgift fram till 2024-01-01 att samordna lokala etableringar för insamling av förpackningar. Fr.o.m. 2024-01-01 tar Sveriges kommuner över detta ansvar.

GGVV-regionen

Kommunerna Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo tillsammans.

Grovavfall

Med grovavfall avses kommunalt avfall som är så tungt eller skrymmande eller har egenskaper som gör det olämpligt att samla in tillsammans med mat- eller restavfall, förpackat i påse, i kärl, säck och bottentömmande behållare. Det kan till exempel vara trasiga möbler, cyklar, leksaker och barnvagnar.

Hushållsavfall

Avfall under kommunalt ansvar som normalt uppkommer i ett hushåll och är ett bredare begrepp än kommunalt avfall.

Hållbarhet

Att system och funktioner består på lång sikt. Hållbarhet brukar delas upp i ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet som, när de samspelar och stödjer varandra, förväntas leda till hållbar utveckling.

Inert avfall

Avfall som inte genomgår några väsentliga fysikaliska, kemiska eller biologiska förändringar i kontakt med andra avfall, exempelvis sten och grus (se Deponeringsförordningen 3 §).

Insamling

Med insamling avses hämta eller ta emot avfall, men också att sortera, lagra eller annat sätt ta befattning med avfall innan det transporteras vidare till den plats där behandlingen ska påbörjas.

Kommunalt avfall

Avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll (enligt Miljöbalken 15 kapitlet 3 §).

Kompostering

Biologisk behandlingsmetod som innebär nedbrytning av biologiskt lättnedbrytbart avfall i närvaro av syre. Humus och näringsämnen återvinns.

Källsortering

Sortering eller separering av avfall på den plats där avfallet uppkommit, till exempel i hushållet eller offentlig miljö.

Magnetfiske

Att med hjälp av kraftfulla magneter söka efter och dra upp magnetiska metallföremål ur hav, sjöar eller andra vattendrag.

Massor

Med massor menas både påverkade och rena massor inklusive schaktmassor. Schaktmassor är massor som grävs upp, till exempel jord och sten.

Matavfall och matsvinn

Matavfall är livsmedel som slängts eller som enligt lag måste slängas eller är tänkt att slängas. Det finns både oundvikligt matavfall och onödigt matavfall. Matsvinn är livsmedel som slängs i onödan och som hade kunnat konsumeras om det hanterats annorlunda.

Material

Produkter och varor består av olika material. Exempelvis innebär återvinning tillvaratagande av material från avfall. Material kan också lämnas till återanvändning eller till förberedelse för återanvändning.

Materialåtervinning

När man återvinner ett material så att det kan användas i nya produkter (till skillnad från energiåtervinning).

Miljö- och klimatpåverkan

Miljöpåverkan är förändringar av naturen som är orsakade av mänskligt beteende, medan klimatförändringar är en form av miljöpåverkan som har med den globala uppvärmningen att göra.

Miljöhus/miljörum

Avfallsutrymme med olika behållare för källsorterat material från hushållen.

Nedlagda deponier

Gamla, avslutade deponier (soptippar).

Nedskräpning

När någon med uppsåt eller av oakt-samhet kastar eller lämnar skräp efter sig utomhus på en plats som andra har tillträde eller insyn till. (Miljöbalken 15 kapitlet 26 §).

Offentlig miljö

De områden som kommunen ansvarar för att hålla rent på. Det kan vara allmänna platser, parker, kommunal fastighetsmark, kuster och stränder, etc.

Plogging

En motionsform som kombinerar jogging med skräpplockning.

Producentansvar

Inom de områden där producentansvar råder ansvarar producenterna för insamling och omhändertagande av uttjänta varor och produkter.

Renhållningsansvar

Den skyldighet kommunen har att behandla följande avfall inom kommunen (15 kap 20 § miljöbalken):

- Kommunalt avfall.
- Avloppsfraktionen exempelvis slammet från små avloppsanläggningar exempelvis slambrunnar, slutna tankar som är dimensionerade för högst 25 person-ekvivalenter samt filtermassor från fosforfällor.
- Hushållsspillvatten eller vatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten.
- Latrin från torrtoaletter exempelvis mulltoaletter, separationstoalletter, förbränningstoalletter eller dylikt.
- Bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet. Exempelvis när fastighetsägaren själv bygger om eller renoverar.

- Kommunen har inte skyldighet att hantera avfall som omfattas av producentansvar, om det har sorterats ut för att lämnas i producenternas insamlingssystem.

Renhållningsordning

Består av två delar. En del med föreskrifter, lokala regler för avfallshantering. En andra del, avfallsplanen, med planering för avfallshanteringen i framtiden. Den ska fastställas av kommunfullmäktige för att gälla. Varje kommun måste ha en renhållningsordning enligt miljöbalken (SFS 1998:808).

Repair café

En plats där människor kan mötas och reparera vardagsföremål såsom elektronik, mekaniska enheter, datorer, cyklar och kläder.

Restavfall

Sådant kommunalt avfall som blir kvar när allt annat avfall har sorterats ut och inte går att återanvända eller återvinna på annat sätt än genom förbränning.

Returpapper

Med returpapper menas tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger och liknande produkter av papper.

Rötning

Biologisk behandlingsmetod som innebär nedbrytning av biologiskt lättnedbrytbart avfall utan närvaro av syre. Humus, näringsämnen och energi i form av rötgas eller biogas återvinns.

Strategi

En åtgärd för att nå uppställda mål. Strategi avser inriktning och övergripande plan av aktiviteter, för att nå uppställda mål.

SÅM

Samverkan Återvinning och Miljö:s huvuduppgift är att ta hand om avfall under kommunalt ansvar från alla ägarkommuner.

Trädgårdsavfall

Trädgårdsavfall är biologiskt avfall som uppstår vid normalt nyttjande av trädgård vid bostadshus. Avfall som uppkommer vid yrkesmässig trädgårdsskötsel räknas som verksamhetsavfall.

Verksamhetsavfall

Avfall som uppstår inom en verksamhet och som inte är hushållsavfall eller därmed jämförligt avfall.

Återanvändning

Återanvändning av föremål, vilket syftar till att föremålet används igen för att fylla samma funktion som det ursprungligen var avsett för.

Återbruk

Återbruk är ett bredare begrepp än återanvändning och omfattar i denna avfallsplan olika typer av insatser och åtgärder för att nå ökad återanvändning och minskad nykonsumtion.

Återvinning

Se materialåtervinning och energiåtervinning.

Återvinningscentral, ÅVC

Med återvinningscentral (ÅVC) avses bemannad anläggning eller självserviceanläggning med inpasseringssystem för mottagning av sorterat grovavfall, konsumentelavfall och farligt avfall från hushåll.

Återvinningsstation, ÅVS

Obemannad mindre anläggning för mottagning av förpackningar och returpapper.

§ 188 Dnr: KS.2023.869

Antagande av avfallsplan 2024-2030

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag att anta föreslagen avfallsplan 2024–2030.

Ärendebeskrivning

SÅM har i skrivelse till kommunstyrelsen anfört följande.

Alla kommuner i Sverige ska enligt 15 kap. Miljöbalken ta fram en plan för avfallsförebyggande och hållbar avfallshantering. En så kallad Avfallsplan. Planen utgör tillsammans med kommunens lokala föreskrifter om avfallshantering kommunens renhållningsordning. Planen och föreskrifterna ska fastställas av kommunfullmäktige i respektive medlemskommun. Syftet med avfallsplanen är att säkerställa ett strategiskt arbete inom SÅM och kommunerna med att förebygga avfall, öka återbruket och nå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering.

Föreslagen avfallsplan för 2024-2030 är samordnad mellan Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner och den har tagits fram i samarbete mellan kommunerna och SÅM. Förslaget har arbetats fram genom en arbetsgrupp, ”avfallsplanegruppen”, bestående av tjänstemän från SÅM och representanter från respektive kommun. Syftet med avfallsplanegruppen är att samordna arbetet med avfallsplanen vad gäller allt från framtagande till genomförande och uppföljning. SÅM ansvarar för att driva arbetet med framtagandet av avfallsplanen och är sammankallande inom avfallsplanegruppen. Det är sedan respektive kommun som säkerställer att planen förankras, implementeras och följs upp inom kommunernas egna verksamheter.

Arbetet med att ta fram en ny gemensam avfallsplan är omfattande och tidskrävande. Tyvärr har tidsplanen inte kunnat hållas och arbetet har försenats. Därav föreslås nu avfallsplanen att gälla för perioden 2024-2030. Förslaget till ny avfallsplan har ställts ut för samråd med allmänheten samt skickats för samråd till särskilt berörda parter. Det har inkommit en del synpunkter på planen och dessa har arbetats igenom samtidigt som vissa mindre justeringar har gjorts. I samrådsredogörelsen framgår inlämnade synpunkter och svar på dessa.

Forts.

KF § 188 (forts)

SÅM har nu färdigställt förslaget till ny avfallsplan för 2024-2030 inklusive bilagor och anser att planen är redo för beslut i respektive medlemskommuns fullmäktige. Förbundsdirektionen för SÅM har beslutat att godkänna avfallsplanen samt att föreslå kommunfullmäktige i respektive medlemskommun att anta föreslagen avfallsplan att gälla för perioden 2024-2030.

Föreskrifterna om avfallshantering som också ingår i kommunernas renhållningsordning är under revidering just nu. På grund av de nya lagändringarna kring matavfallsutsortering och insamling av förpackningsavfall behöver föreskrifterna genomgå en mer omfattande revidering. Det har saknats nationell vägledning kring utformning av föreskrifterna kopplat till de nya lagkraven och därför har dessa inte kunnat färdigställas samtidigt som avfallsplanen. Avfallsföreskrifterna kommer därmed att lämnas över till kommunfullmäktige för antagande i ett senare skede.

Kommunstyrelsen har behandlat ärendet den 7 november 2023, § 343.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta **att** anta föreslagen avfallsplan 2024–2030.

Beslut skickas till:
SÅM

Serviceförvaltningen
Måltidsservice
Telefon: 0370-37 70 00

Barn och utbildningsförvaltningen

Yttrande kring medborgarinitiativ, Alternativ till skolmaten

11 september 2023 inkom medborgarinitiativ till Värnamo kommun gällande ett alternativ till skolmaten. Förslaget lyder:

Flera skolor har testat på att ha en 3:e maträtt vid skollunch då man sett att många barn inte äter mycket av den maten som serveras idag. Detta kan handla om makaroner o köttbullar, spaghetti och köttfärssås eller någon annan rätt man vet att nästan alla barn äter. På många skolor har man sett med detta alternativ att fler barn åtminstone smakar på den maten som serveras och ändå vet att man kan ta från tilläggsmaten. Skolmaten är en viktig del av barnens vardag för att orka med skoldagen så det borde ligga i kommunens intresse att våga testa att tillföra en 3 maträtt på matsedeln.

I skollagen står att barn i grundskolan ska erbjudas näringsriktiga skolmåltider. Det är kommunen som ansvarar för skolmåltiderna, vad som ska serveras och hur.

En bra måltid är inte bara det som ligger på tallriken. Livsmedelsverket lyfter fram sex områden som är viktiga för att eleverna ska må bra av maten och känna matglädje, den ska vara god, trivsamt, näringsriktig, hållbar, säker och integrerad i verksamheten.

Mer om detta kan man läsa i Livsmedelsverkets skrift Nationella riktlinjer för måltider i skolan:

<https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/publikationsdatabas/broschyer-foldrar/riktlinjer-for-maltider-i-skolan.pdf>

Skolmåltider infördes i Sverige för över 100 år sedan och har i dag krav på kostnadsfria och näringsriktiga måltider till alla elever, oavsett föräldrars ekonomiska inkomst. Skolmåltider är därmed än i dag ett viktigt verktyg för att främja hälsa och utjämna socioekonomiska skillnader.

Livsmedelsverkets riktlinjer för måltider i skolan grundas på vetenskap och beprövad erfarenhet. De är avsedda som övergripande vägledning, stöd och

Postadress

Serviceförvaltningen
Värnamo kommun
331 83 Värnamo

Kontaktcenter

Stadshuset, Kyrkorget 1, Värnamo
Telefon: 0370-37 70 00
Telefax: 0370-37 77 11

E-post

kontaktcenter@varnamo.se

Webbplats

www.varnamo.se

Organisationsnummer

212000-0555

Bankgiro

141-7195

förslag till hur man kan arbeta för att skapa matglädje och främja hållbara matvanor.

Skolmatens roll är viktig. I dagens samhälle är det viktigt att säkerställa att barn får i sig mat som främjar barnens rätt till god hälsa. Denna rätt finns också med i barnkonventionen.

Generation pep menar att det finns problem med att barn får i sig en alldeles för kaloririk kost men med sämre näringsinnehåll då mycket av maten som idag konsumeras är genom snabbmat och processad mat. En undersökning som gjordes av Rädda barnen i början av 2023 visar att fler och fler familjer får det svårt att få sin ekonomi att gå ihop och att det påverkar bland annat matinköpen. Då får skollunchen en ännu större betydelse. I Värnamo ser vi att eleverna äter mer, vilket kan vara ett tecken på de ekonomiska konsekvenserna för många familjer.

För att skapa goda relationer till mat behöver skolmaten bestå av en stor variation av rätter. Vi behöver hjälpa våra barn att våga testa och öka sitt intag av olika rätter för att skapa förutsättningar för barn att i framtiden äta en allsidig kost. Det arbetet sker genom gränsöverskridande arbete av måltidspersonal och skolpersonal. Forskning visar att barn behöver mat träna och att det är i tidig ålder vi skapar nyfikenhet och mod att testa nytt. Verksamhetschef Carolina Klüft på generation pep har tillsammans med sex måltidschefer i Sverige skrivit en debattartikel i ämnet gällande de medborgarförslag som kommit in till Sveriges kommuner.

[Klüft och matcheferna: Låt skolmaten vara - Altinget - Allt om politik: altinget.se](https://www.altinget.se/kluft-och-matcheferna-lat-skolmaten-vara)

Här poängterar man att lösningen inte stavas makaroner och köttbullar eller spaghetti och köttfärssås, varje dag. Att äta makaroner och köttbullar varje dag ökar mängden processad mat, de yrkesverksamma berövas arbetet att skapa näringsriktiga måltider och ge våra barn bästa möjliga matupplevelse

I Värnamo kommun serveras dagligen två olika rätter i skolan. Till det en salladsbuffé, bröd och mjölk/vatten. En rätt varje dag är växtbaserad. Vid behov av specialkost tillhandahålls det. Det görs även anpassningar för barn med särskilda behov där hänsyn tas till både mat som måltidsmiljö.

Måltidsservice anser därför att Värnamo kommun inte ska servera en tredje rätt enligt medborgarinitiativet. Däremot håller verksamheten med initiativtagaren om att det är viktigt att barnen i skolan äter av skolmaten. Därför krävs ett större och djupare samarbete mellan måltidsverksamheten

och skolan för att arbeta med de sex olika områdena som tillsammans skapar förutsättningar för en god måltid, enligt de nationella riktlinjerna för skolmåltiderna.

Måltidsservice arbetar på uppdrag av barn och utbildningsförvaltningen men vi känner att vi behöver vara tydliga med vad ett sådant initiativ innebär i praktiken. Det kommer bli en utmaning rent logistiskt att klara av att servera ytterligare en rätt i skolrestaurangerna. Det kommer inte få plats och det kommer kosta pengar för skolan om köket ska utöka serveringen med ytterligare en rätt. Då måste verksamheten inskränka på alternativen till de två andra rätterna som serveras.

Charlotta Nielsen Nylander
Måltidschef

Pär Svensson
Förvaltningschef

§ 3 Dnr: KS.2023.1043

Centralisering och samordning av inköp av datorer och tillbehör

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att godkänna servicenämndens återrapportering,

att ge servicenämnden i uppdrag att arbeta vidare med frågan om centralisering och samordning av inköp av datorer, samt

att återrapportering ska ske när servicenämnden tagit fram effektmål, senast den 30 april 2024.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige beslutade den 21 juni 2023-06-21, §101 att uppdra åt servicenämnden att utreda centralisering och samordning av inköp av datorer och tillbehör för kommunens verksamhet.

Serviceförvaltningen har i tjänsteskrivelse den 16 november 2023 anfört följande. Syfte är att skapa förutsättningar för en effektiv resursanvändning med rätt kvalitet och servicenivå inom området datorer och tillbehör, som ett bidrag till övergripande mål om att vara en stark kommun. Det förväntas effekt som mervärde för användare, mer ansvarsfull resursanvändning och kvalitet i värdekedjan. Centraliseringen kräver en behovsinventering som underlag för tillförsel av budgetram för investeringar samt driftsbudget för drift och förvaltning till aktuell central verksamhet. Att lyckas med att skapa förväntad nyttoeffekt förutsätter dels en prioriterat kommungemensam förändringsprocess och tydliga effektmål dels definierade förändringsansvariga och ledarskap för förändring. Det rekommenderas vidare arbete under 2024 som koordineras med budgetprocess 2025.

Servicenämnden har behandlat ärendet den 20 november 2023, § 105 och då beslutat

att anta bifogad utredning som sin återredovisning och rekommendation avseende centralisering och samordning av inköp av datorer och tillbehör för kommunens verksamhet

att föreslå kommunstyrelsen besluta anta återredovisningen och rekommendationen avseende centralisering och samordning av inköp av datorer och tillbehör för kommunens verksamhet.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen beslutar

att godkänna servicenämndens återrapportering, och

att ge servicenämnden i uppdrag att arbeta vidare med frågan om centralisering och samordning av inköp av datorer, samt

att återrapportering ska ske när servicenämnden tagit fram effektmål, senast den 30 april 2024.

Beslut skickas till: Servicenämnden

§ 4 Dnr: KS.2023.1046

Reglemente för servicenämnden, revidering

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta föreslaget Reglemente för servicenämnden, samt

att Reglemente för servicenämnden, antaget av kommunfullmäktige, 20 juni 2018, § 134 med revidering 28 september 2023, därmed upphör att gälla.

Ärendebeskrivning

Serviceförvaltningen har i tjänsteskrivelse den 14 december 2023 anfört följande. Reglemente för servicenämnden ska uppdateras med anledning av att lokalvården överflyttas från teknik- och fritidsnämnden till serviceförvaltningen från och med 1 januari 2024. Paragraferna 5, 6, 7 och 11 tas bort i reglementet eftersom de redan finns i det allmänna nämndreglementet.

Servicenämnden har behandlat ärendet den 20 december 2023, § 113 och då beslutat

att anta förslag till reviderat reglemente för servicenämnden

att föreslå kommunfullmäktige anta reviderat reglemente för servicenämnden.

Yrkanden

Kommunstyrelsens ordförande yrkar, i enlighet tidigare utskickat beslutsförslag, att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta föreslaget Reglemente för servicenämnden, samt

att Reglemente för servicenämnden, antagen av kommunfullmäktige, 20 juni 2018, § 134 med revidering 28 september 2023, därmed upphör att gälla.

Beslut skickas till:

Kommunfullmäktige

Servicenämnden

§ 6 Dnr: KS.2023.1045

Begäran om hyreskompensation för ny lokalhyra för kök på Rönnbackens förskola och ökad lokalhyra kök/matsal på Mossleskolan.

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att ge servicenämnden budgetkompensation för ökade hyreskostnader av måltidsservice motsvarande 45 000 kronor för år 2023 och

1 352 000 kronor för år 2024,

att ge barn- och utbildningsnämnden budgetkompensation för ökade hyreskostnader för kök på Rönnbackens förskola och kök/matsal på Mossleskolan årligen med 1 352 000 kronor från och med 1 januari 2025, samt

att finansiering sker ur kommunstyrelsens pott för ökade hyreskostnader.

Ärendebeskrivning

Serviceförvaltningen har i tjänsteskrivelse 13 oktober 2023 anfört följande. Beslut i kommunfullmäktige gällande projekt för nybyggnation eller renovering av kök, kan generera ökade hyreskostnader. Dessa kostnader ska enligt Plan för ekonomisk styrning – måltidsservice, räknas in i portionspriset. De ökade kostnaderna för år ett (1) läggs på servicenämnden för att sen flyttas över till berörd kund/nämnd år två (2). Under november 2023 har byggnationen av ny förskola avslutats. Teknik och fritidsförvaltningen har via ett nytt hyresavtal uppgett en ny preliminär hyra för kök på nybyggda Rönnbackens förskola från 1 december 2023. Under november 2023 har Teknik och fritidsförvaltningen meddelat att även kostnadsredovisning gällande renoveringen av kök och matsal på Mossleskolan har avslutats. Teknik och fritidsförvaltningen har via ett nytt hyresavtal uppgett en ny preliminär hyra för kök och matsal på Mossleskolan från 1 januari 2024. Servicenämnden begär 44 272 kronor i kompensation för ny hyreskostnad för måltidsservice för december 2023 gällande kök på Rönnbackens förskola enligt beskriven kalkyl. Servicenämnden begär 1 351 354 kronor i kompensation för ökad hyreskostnad för måltidsservice för år 2024 gällande kök på Rönnbackens förskola och kök/matsal på Mossleskolan enligt beskriven kalkyl. För internkunds räkning (barn- och utbildningsförvaltning) 1 351 354 kronor i kompensation för ökad hyreskostnad för år 2025 och framåt gällande kök på Rönnbackens förskola och kök/matsal på Mossleskolan enligt beskriven kalkyl. Då hyrorna är preliminära kan servicenämnden efter byggprojektets slutreglering, återkomma med ytterligare begäran om kompensation.

Forts.

KS § 6 (forts)

Servicenämnden har behandlat ärendet 20 december 2023, § 115 och då beslutat

att begära kompensation för ny hyreskostnad för måltidsservice motsvarande 44 272 kronor för år 2023

att begära kompensation för ökad hyreskostnad för måltidsservice motsvarande 1 351 354 kronor för år 2024

att begära kompensation för ökad hyreskostnad åt intern kund (barn- och utbildningsförvaltningen) motsvarande 1 351 354 kronor för år 2025 och framåt

att överlämna ärendet till kommunstyrelsen för beslut.

Yrkanden

Ordföranden yrkar, enligt tidigare utskickat beslutsförslag, att kommunstyrelsen beslutar

att ge servicenämnden budgetkompensation för ökade hyreskostnader av måltidsservice motsvarande 45 000 kronor för år 2023 och 1 352 000 kronor för år 2024,

att ge barn- och utbildningsnämnden budgetkompensation för ökade hyreskostnader för kök på Rönnbackens förskola och kök/matsal på Mossleskolan årligen med 1 352 000 kronor från och med 1 januari 2025, samt

att finansiering sker ur kommunstyrelsens pott för ökade hyreskostnader.

Beslut skickas till:

Servicenämnden

Barn- och utbildningsnämnden

Ekonomiavdelningen

§ 15 Dnr: KS.2024.14

Begränsningar uttag resultatfonder

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att nämnderna under 2024 inte får lyfta medel ur sina resultatfonder utan godkännande av kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Kommunledningsförvaltningen har i tjänsteskrivelse anfört följande.

Enligt Reglemente för nämndernas resultatfonder antaget av kommunfullmäktige 2023-04-27, §72, kan nämnderna själva besluta att lyfta medel ur sina resultatfonder. Den årliga maximala uttagsnivån varierar mellan 500 000 kronor och 3 000 000 kronor beroende på nämndens storlek enligt erhållen nettoårsbudget.

Kommunstyrelsen har möjlighet att då prognoser/budget visar lägre resultat än det övergripande ekonomiska målet för det enskilda året besluta om lägre nivåer än de som annars gäller.

Med anledning av det osäkra ekonomiska läget föreslås att nämnderna tills vidare under 2024 inte får lyfta några medel ur sina resultatfonder utan kommunstyrelsens godkännande.

Förslag till beslut

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att nämnderna under 2024 inte får lyfta medel ur sina resultatfonder utan godkännande av kommunstyrelsen.

Yrkanden

Ordförande yrkar, enligt tidigare utskickat beslutsförslag, att kommunstyrelsen beslutar

att nämnderna under 2024 inte får lyfta medel ur sina resultatfonder utan godkännande av kommunstyrelsen.

Beslut skickas till:

Ekonomiavdelningen

Samtliga nämnder

§ 5 Dnr: KS.2023.791

Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att återremittera ärendet till servicenämnden,

att servicenämnden ska beakta inkomna synpunkter i ärendet samt samråda synpunkterna och förslag till policy med kommunens miljöstrateg, samt

att servicenämnden ska återkomma med ett eventuellt reviderat förslag till policy senast den 8 mars 2024.

Ärendebeskrivning

Serviceförvaltningen har i tjänsteskrivelse 23 augusti 2023 anfört följande. Policyn för personbilar och lätta lastbilar ska revideras minst en gång per mandatperiod, senaste revidering skedde 2021. Policyn gäller vid nytecknande av leasingkontrakt och köp av fordon till samtliga förvaltningar i Värnamo kommun. Hanteringen och användningen av fordonen ska vara effektiv. Ambitionen är att ha fordon som tar hänsyn till förvaltningarnas behov, är säkra och mindre miljöbelastande för att bidra till att uppnå kommunens vision.

Servicenämnden har behandlat ärendet den 30 augusti 2023, § 67 och då beslutat att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att anta Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton med tillägget att förvaltningarna under 2023-2024 kan göra undantag för HVO100-kravet med hänseende till det ekonomiska läget sam tillgänglighet i bränslet.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 17 oktober 2023, § 318 och beslutade

att remittera ärendet till berörda nämnder samt

att yttrande i ärendet ska ges in till kommunstyrelsen senast 11 december 2023.

Yrkanden

Ordföranden yrkar, enligt tidigare utskickat beslutsförslag, att kommunstyrelsen beslutar

att återremittera ärendet till servicenämnden,

att servicenämnden ska beakta inkomna synpunkter i ärendet samt samråda synpunkterna och förslag till policy med kommunens miljöstrateg, samt

att servicenämnden ska återkomma med ett eventuellt reviderat förslag till policy senast den 8 mars 2024.

Beslut skickas till: Servicenämnden och miljöstrateg

Protokollsutdrag:
Kommunstyrelsen

Sbn § 236

Dnr ALL.2023.4244

Remiss - Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar
att lämna följande yttrande till kommunstyrelsen:

Synpunkter på avsnittet Köp av fordon

Undantag vid avyttring bör gälla även samhällsbyggnadsförvaltningen mätbilar.

Synpunkter på avsnittet Nyttjandegrad

Innebörden av formuleringen ”Om nyttjandegraden är ovanligt låg eller hög på ett fordon ska logistikenheten föreslå verksamheten om att fordonet ska avyttras eller omfördelas” bör förtydligas. På samhällsbyggnadsförvaltningen finns ett flertal specialfordon, mätbilar och blåljusfordon, med låg nyttjandegrad som bör undantas.

Synpunkter på avsnittet Val av fordon

Prioritet 1 är val av elbil eller plugin hybrid. Hur hanterar man det ökade behovet av laddstruktur?

Synpunkter på avsnittet Ekonomiska konsekvenser

Hänsyn bör tas till det långsiktigt mest ekonomiskt fördelaktiga alternativet vid val mellan köp och leasing.

Hur kompenseras verksamheterna för de ökade driftskostnaderna som leasing innebär?

Vid leasing, hur kompenseras kostnaden för ombyggnad/inredning?

Vid köp är den inräknad i investeringsbeloppet.

För den enskilda förvaltningen är det viktigt att kostnaden upphör när avtalet avslutats. Det har hänt att den legat kvar en längre tid för att fordonet inte avyttrats från kommunen.

Övriga synpunkter

Fakturahanteringen för driftskostnader bör förbättras/förtydligas.

Verksamhetsansvarig ska mottagnings/beslutsattestera fakturorna när verksamheten har beställt arbetet, för att kunna kontrollera att rätt arbete och kostnad är fakturerat.

Vid upphandling bör alla kostnader framgå tydligt i en dialog mellan verksamheten, upphandling och logistikenheten, till exempel skatt med mera då det kan påverka driftskostnaden avsevärt.

forts.

Sbn § 236 forts.

Ärendebeskrivning

Den 17 oktober 2023, § 318, beslutade kommunstyrelsen att remittera ärendet Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton till berörda nämnder för yttrande.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har inkommit tjänsteskrivelse 21 november 2023.

Justerare

§ 130 Dnr: ON.2023.85

Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Beslut

Omsorgsnämnden beslutar

att godkänna revideringen av Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton.

att överlämna ärendet till kommunfullmäktige för beslut.

Beslut skickas till:
Kommunstyrelsen

Teknik- och fritidsförvaltningen

Teknik- och fritidsnämnden
TFN.2023.374

Dnr:

Tjänsteskrivelse – Yttrande gällande Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Ärendebeskrivning

Servicenämnden har reviderat Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton. Kommunstyrelsen har 17 oktober 2023 beslutat att remittera ärendet till berörda nämnder för yttrande. Yttrandet i ska lämnas till kommunstyrelsen senast 11 december 2023.

Teknik- och fritidsförvaltningens kommentarer till policyn är markerade direkt i policydokumentet i marginalen.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att lämna yttrande gällande Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton till kommunstyrelsen.

Martin Eriksson
Avdelningschef gata och park

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Reglemente

Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy

Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan

Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan

Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje

Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Servicenämnden

Datum: 20xx-xx-xx, § xxx

Dokumentet gäller från: 20xx-xx-xx

Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott

Dokumentansvarig: Verksamhetschef servicecenter, Serviceförvaltningen

3 (5) Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Inledning

Denna policy omfattar samtliga personbilar och lätta lastbilar under 3,5 ton inom Värnamo kommun. Policyn gäller vid nytecknande av leasingkontrakt och köp av fordon till samtliga förvaltningar.

Syfte

Värnamo kommun ska ha en fordonsflotta väl anpassad efter verksamheternas behov som gör minsta möjliga miljöpåverkan. Policyn ska styra mot en miljöanpassad, trafiksäker och resurseffektiv fordonsflotta. Genom att kraven i policyn följs är kommunen dessutom en god förebild för medborgare och företag i kommunen.

Värnamo kommuns vision

Policyn ska bidra till att uppfylla Värnamo kommuns vision "Värnamo den mänskliga tillväxtkommunen" där trygghet, miljöpåverkan och säker arbetsmiljö skapas av en verksamhetsanpassad fordonsflotta.

Strategi

Hanteringen av fordonen ska genomsyras av en effektiv hantering och användning av fordonen. Alla bilar i kommunen som leasas eller köps ska uppfylla miljö- och säkerhetskrav. Ambitionen är att ha fordon som är både säkra och mindre miljöbelastande och drivs med fossilfria bränslen.

Kommentar [JdR1]: Samt att fordonsstrategin kan hanteras inom beslutad verksamhetsbudget

Organisation och ansvar

Anskaffning av personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton sker av logistikenheten i dialog med berörd förvaltning.

Logistikenheten ansvarar för administrationen för kommunens personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton. Logistikenheten ansvarar också för skötsel av kommunens fordon, såsom tvätt, service, besiktning och reparation. Teknik och fritidsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar själva för skötseln av sina fordon.

Logistikenheten ansvarar för att följa upp så att besiktning, skatt, service och skadeanmälningar genomförs av samtliga förvaltningar.

Praktisk hantering vid införskaffande av nya fordon

Synpunkt: I policy ska inte vilken typ av anskaffning, dvs leasing eller köp, specificeras. Vid varje anskaffning ska alternativen ställas mot varandra för bästa affär.

Leasing av fordon

I första hand ska verksamheter som är i behov av ett fordon, med eller utan verksamhetsanpassad utrustning, välja att leasa fordonet med en leasingtid på 60 månader med möjlighet till förlängning. Service ska ingå i leasingavtalet.

Avyttring av ett fordon ska ske mellan 2-10 år, eller när fordonet har uppnått en körsträcka på max 15000 mil.

Köp av fordon

I de fall en verksamhet är i behov av ett fordon som kräver en större ombyggnation, kan verksamheten välja att köpa in fordonet med förvaltningens investeringsmedel. Serviceavtalet ska ingå i köpet.

Avyttring av ett fordon ska ske mellan 2-10 år, eller när fordonet har uppnått en körsträcka på max 15000 mil. Undantag gäller för vissa blåljusfordon, övningsbilar och mekbilar som används i utbildningssyfte.

Nyttjandegrad

Om nyttjandegraden är ovanligt låg eller hög på ett fordon ska logistikenheten föreslå verksamheten om att fordonet ska avyttras eller omfördelas.

Beslut

Beslut om nyanskaffning av fordon fattas av förvaltningschef, eller den chef som förvaltningschefen utser, i dialog med enhetschefen för logistikenheten. Leasingavtal och köpeavtal för fordon tecknas av enhetschef för logistikenheten.

Val av fordon

Verksamheternas behov och minsta möjliga miljöpåverkan ska styra val av fordon. Prioriteringsordning enligt nedan:

1. elbil eller plugin hybrid
2. gasbil
3. dieselbil

Vid val av fordon som drivs med diesel ska dessa, utifrån ett miljöperspektiv, tankas med HVO100 för att uppfylla kravet om fossilfria bränslen. Undantag för de fordon som ej är godkända för att tankas med HVO100.

Fordon med automatisk växellåda ska i första hand väljas. Frågor som hur många sittplatser, tid som tillbringas i fordonet, väglag som fordonet färdas på eller behov av att dra släp blir avgörande vid val av fordonmodell. Specialkrav som fyrhjulsdrift, dubbade vinterdäck, samt dragkrok införskaffas i dialog med enhetschef på logistikenheten. Förteckning över fordon som är leasade/inköpta ska finnas på logistikenheten. Vid val av fordonmodell ska alltid gällande avtal följas.

Kommentar [JdR2]: Se synpunkten ovan i röd kursiv text. Texten bör vara: Vid leasing av fordon, med eller utan verksamhetsanpassad utrustning, väljs en leasingtid på minst 60 månader med möjlighet till förlängning.

Kommentar [JdR3]: Inte tvingande "ska", ersätt med "bör"

Kommentar [JdR4]: Det är olämpligt att förhålla sig till hur många mil ett fordon ska gå max före byte. Är olika beroende på både fordonstyp, motortyp, nyttjande med mera.

Kommentar [JdR5]: Se synpunkten med röd kursiv text. Vare sig leasing eller köp ska förordas. Varje anskaffningstillfälle är unikt. Skriv om stycket, ex: Då köp är fördelaktigt kan förvaltningarna välja att köp vilket sker med förvaltningarnas investeringsmedel.

Kommentar [JdR6]: Inte tvingande "ska" ersätt med "bör"

Kommentar [JdR7]: Inte lämpligt att uttrycka maxmil, beror på olika fordonstyper, motortyper med mera

Kommentar [JdR8]: Hur blir det när fordon köps för förvaltnings investeringsmedel? Inte normalt att chef från annan verksamhet skriver avtal då.

Kommentar [JdR9]: Ersätt med "bör". Är bland annat en tillgångsfråga, en kostnadsfråga med mera

Kommentar [JdR10]: Funktion är centralt

Kommentar [JdR11]: Avtal ska såklart hållas men vilken typ av avtal menas här? Är det specifika bilförmor det görs avtal med?

Fordonsmodeller

Klass	Typ
A	Personbil (liten eller mellanstor personbil, 5-7 säten)
B	Lätt lastbil (till exempel caddy, 2 säten)
C	Buss (under 3,5 ton)

Säkerhetskrav motsvarande 6 Euro NCAP (www.euroncap.com) ställs på alla personbilar. Krockkuddar, whiplash-skydd, bältespåminnare, fotgängarskydd, antisladdsystem ska vara standard.

Elektronisk körjournal

Elektroniska körjournaler ska finnas monterade i alla fordon.

Ekonomiska konsekvenser

Finansiell leasing omfattas av respektive förvaltnings driftbudget. Vid inköp av fordon ligger ansvaret för investeringsbudgeten på den egna förvaltningen. Logistikenheten tar ut en kostnad för hanteringen av fordonsadministrationen samt för skötseln av fordonen. Denna avgift revideras årligen.

Dokumentansvarig

Kommunfullmäktige ansvarar för Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton i Värnamo kommun. Ansvarig tjänsteman är verksamhetschef servicecenter.

Uppföljning

Polycyn för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton följs upp årligen. Ansvarig tjänsteman är verksamhetschef servicecenter.

Revidering

Uppföljning sker minst en gång per mandatperiod, dock senast 2027-12-31.

§ 227 Dnr: TFN.2023.374

Yttrande gällande Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton

Beslut

Teknik- och fritidsnämnden beslutar

att lämna yttrande gällande Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Serviceenämnden har reviderat Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton. Kommunstyrelsen har 17 oktober 2023 beslutat att remittera ärendet till berörda nämnder för yttrande. Yttrandet i ska lämnas till kommunstyrelsen senast 11 december 2023.

Förslag till beslut

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att lämna yttrande gällande Policy för personbilar och lätta lastbilar upp till 3,5 ton till kommunstyrelsen.

Beslut skickas till:
Kommunstyrelsen

§ 5 Dnr: KS.2023.1046

Serviceenämndens reglemente, revidering

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag
att anta föreslaget Reglemente för serviceenämnden, samt
att Reglemente för serviceenämnden, antaget av kommunfullmäktige, 20 juni 2018, § 134 med revidering 28 september 2023, därmed upphör att gälla.

Ärendebeskrivning

Serviceförvaltningen har i tjänsteskrivelse den 14 december 2023 anfört följande. Reglemente för serviceenämnden ska uppdateras med anledning av att lokalvården överflyttas från teknik- och fritidsnämnden till serviceförvaltningen från och med 1 januari 2024. Paragraferna 5, 6, 7 och 11 tas bort i reglementet eftersom de redan finns i det allmänna nämndreglementet.

Serviceenämnden har behandlat ärendet den 20 december 2023, § 113 och då beslutat
att anta förslag till reviderat reglemente för serviceenämnden
att föreslå kommunfullmäktige anta reviderat reglemente för serviceenämnden.

Kommunstyrelsen har behandlat ärendet den 16 januari 2024, § 4.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta
att anta föreslaget Reglemente för serviceenämnden, samt
att Reglemente för serviceenämnden, antaget av kommunfullmäktige, 20 juni 2018, § 134 med revidering 28 september 2023, därmed upphör att gälla.

Beslut skickas till:
Serviceenämnden

§ 25 Dnr: KS.2024.17

Budgetförutsättningar 2025

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att anta upprättade budgetförutsättningar för åren 2025–2027.

Ärendebeskrivning

Framskrivning av budgetförutsättningarna görs för att belysa hur de ekonomiska förutsättningarna ser ut för Värnamo kommun avseende budgetarbetet 2025 – 2027. Budgetförutsättningarna ger också nämnder och kommunstyrelsen underlag för arbete och diskussion om mål och budget för den kommande planeringsperioden. Budgetförutsättningar presenteras i dokumentet ”Budgetförutsättningar 2025–2027” med tillhörande bilagor.

Förslag till beslut

Kommunledningsförvaltningen förslår kommunstyrelsen besluta

att anta upprättade budgetförutsättningar för åren 2025–2027.

Yrkanden

Ordföranden yrkar, enligt tidigare utskickat beslutsförslag, att kommunstyrelsens beslutar

att anta upprättade budgetförutsättningar för åren 2025–2027.

Beslut skickas till:
Ekonomiavdelningen

Budgetförutsättningar 2025–2027

KOMMUNSTYRELSEN 2024-02-06

Budgetförutsättningar för åren 2025–2027

Framskrivning av budgetförutsättningar görs för att belysa hur de ekonomiska förutsättningarna ser ut för Värnamo kommun avseende budgetarbetet 2025–2027. Budgetförutsättningarna ger också nämnder och kommunstyrelsen underlag för arbete och diskussion om mål och budget för den kommande planeringsperioden.

Finansiella förutsättningar

Ekonomisk utveckling

Svensk ekonomi är i en lågkonjunktur. Tillväxten har minskat från hösten 2023 och förväntas fortsätta ner under 2024. I nuläget förväntas en mjuklandning där det ekonomiska läget förbättras 2025. Orosmoment är framförallt geopolitiska spänningar och utvecklingen av pågående konflikter som kan påverka ekonomin. Konjunkturläget ger avtryck på arbetsmarknaden. Minskad sysselsättning märks från tredje kvartalet 2023 och arbetslösheten förväntas öka under 2024. 2025 förväntas en förbättring vad gäller arbetsmarknadsläget.

En svag arbetsmarknad ger ett svagare skatteunderlag. Inbromsningen syns främst i minskat antal arbetade timmar vilket gör att kommunens skatteintäkter påverkas negativt. Skatteunderlaget förväntas bli ovanligt svagt 2024. Den stora utmaningen är fortsatt ökade kostnader. Det reella skatteunderlaget förväntas bli negativt även 2024, det vill säga kommunens kostnader ökar mer än intäkterna. Detta beror framförallt på den höga inflationen som förutom direkta kostnadsökningar avseende köpta varor och tjänster också innebär en markant ökning av kommunens pensionskostnad. Pensionskostnaden 2023 och 2024 är mycket hög men förväntas sjunka 2025 förutsatt att inflationen går ner som prognosticerat.

Inflationen visar en tydlig vikande trend, i december 2023 uppgick KPIF till 2,3 procent. Detta visar att Riksbankens räntehöjningar får effekt. Styrräntan verkar därmed ha toppat på fyra procent.

Utifrån nuvarande prognoser kommer 2024 att bli ett utmanande år för Värnamo kommun. En lättnad förväntas från 2025 med ett starkare skatteunderlag och lägre pensionskostnader. De preliminära budgetförutsättningarna baseras på SKR:s decemberprognos 2023, se bilaga 1: SKR:s cirkulär 23:56 "Aktuell Ekonomi, Planeringsförutsättningar för åren 2023–2027".

Befolkningsutveckling

Antalet invånare i kommunen är en viktig faktor för kommunens intäkter i form av skatteintäkter men också de generella statsbidragen som är en integrerad del i inkomstutjämning. Övriga utjämningssystem (kostnadsutjämning och LSS-utjämning) betalas i form av bidrag per invånare vilket innebär att en förändring av invånarantalet ger effekt på kommunen ekonomi. Det är befolkningen per den 1 november som ligger till grund för kommande års intäkter.

De senaste åren har Värnamo kommun haft en positiv befolkningsökning. 2023 bröts trenden och antal invånare minskade med 81 personer.

Tabell 1.
Befolkningsutveckling Värnamo kommun

Utfall	Antal	
	invånare	Förändring
2014-12-31	33 334	+179
2015-12-31	33 473	+139
2016-12-31	33 906	+433
2017-12-31	34 206	+300
2018-12-31	34 428	+222
2019-12-31	34 560	+132
2020-11-01	34 540	-20
2021-11-01	34 651	+111
2022-11-01	34 700	+49
2023-11-01	34 619	-81

De i budgetförutsättningarna redovisade skatte- och bidragsintäkterna bygger på det faktiska utfallet 2023-11-01 och en prognosticerad ökning med 105 invånare till 34 724 invånare per 2024-11-01. Därefter förväntas den årliga ökningstakten stiga successivt varje år.

Tabell 2. Befolkningsutveckling antagen budget

Budget	Antal	
	invånare	förändring
2023-11-01 (utfall)	34 619	
2024-11-01 (prognos)	34 724	+105
2025-11-01 (prognos)	34 813	+89
2026-11-01 (prognos)	34 900	+87

Skattesats

I enlighet med kommunallagen ska skattesatsen anges i budgeten. Skattesatsen i Värnamo kommun uppgår till 21,52 kronor per intjänad hundralapp 2024. Den genomsnittliga skattesatsen för Sveriges kommuner uppgår till 20,70 kronor. I Jönköpings län har Värnamo kommun den näst lägsta skattesatsen.

Skatteintäkter

Den sammanlagda taxerade inkomsten hos alla som är mantalsskrivna i Värnamo kommun är en viktig förutsättning för det ekonomiska utrymmet att bedriva kommunal verksamhet. Eftersom det finns en långtgående inkomstutjämning mellan landets kommuner är också inkomsten i övriga delar av landet av stor betydelse för Värnamo kommuns planering.

Intäkterna i budgetförutsättningarna för Värnamo kommun baseras på den prognos som SKR tagit fram för hela riket i december 2023. Inför budgetberedningens arbete i maj kommer intäkterna att uppdateras utifrån SKR:s skatteunderlagsprognos i april. Inför höstens budgetbeslut är avsikten att SKR:s skatteunderlagsprognos i oktober ska utgöra bas.

Tabell 3. Utveckling av skatteunderlaget

	Utfall 2021	Utfall 2022	Prognos 2023	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026	Prognos 2027
Värnamo	5,4%	4,8%	Prognos som för hela riket				
Länet	5,0%	5,2%	Prognos som för hela riket				
Riket	5,3%	5,8%	5,3%	2,6%	4,7%	4,1%	4,0%

Utfall kostnadsutjämningen 2024

Kostnadsutjämningen utjämnar för strukturella kostnader som kommunen inte själv kan påverka. Avgiften för kostnadsutjämning uppgår till 1 300 kronor per invånare 2024. Detta är en minskning med 23 kronor per invånare jämfört med 2023.

Tabell 4. Standardkostnad, kronor/ invånare

	Förskole- verksam- het och skolbarns- omsorg	Förskole- klass och grund- skola	Gymnasie- skola	Kommuna I vuxen utbildning	Individ- och familje- omsorg	Äldre- omsorg	Verksam- hets över- gripande kostnader	Infra- struktur och skydd	Kollektiv- trafik	Struktur- kostnad kr/inv
Vägt genomsnitt	9 641	14 169	4 765	726	5 323	12 728	130	230	1 480	49 194
Värnamo kommun 2024	9 082	14 519	4 916	679	4 087	13 771	-150	56	934	47 894
Effekt	559	-350	-151	47	1 236	-1 043	280	174	546	1 300
Värnamo kommun 2023	577	-474	-155	53	1 335	-1 019	290	169	546	1 323
Skillnad	-18	124	4	-6	-99	-24	-10	5	0	-23

Tabellen visar den teoretiskt uträknade kostnaden enligt modellerna i kostnadsutjämningen för Värnamo kommun. Den jämförts sedan mot medelvärdet i landets alla kommuner. Om den totala kostnaden (strukturkostnaden) för Värnamo kommun blir lägre än ett vägt genomsnitt för hela landet får kommunen betala mellanskillnaden i form av en kostnadsutjämningsavgift.

Enligt modellen har Värnamo kommun, enligt de nio kategorierna ovan, strukturfördelar jämfört med genomsnittskommunen. Detta innebär att Värnamo kommun netto bidrar med 1 300 kronor per invånare i kostnadsutjämningsystemet.

Vid framräkning av budgetförutsättningar för åren 2025–2027 är utgångspunkten att 2024 års strukturkostnad per invånare inte förändras.

Den tidigare regeringen har tillsatt en utredning för att se över utformningen av utjämningsystemet. Utredningen ska vara klar i maj 2024.

Utfall LSS-utjämningen 2024

Utjämningsbidraget till Värnamo kommun för att bedriva verksamhet enligt LSS uppgår till 1 181 kronor per invånare 2024. Detta är en minskning med 69 kronor per invånare jämfört med utfall 2023.

Tabell 5. Utjämnings- och LSS-kostnader, utjämningsåret 2024

	Folkmängd den 1 nov 2023	Grund- läggande standard- kostnad 2022 tkr	Personal- kostnads- index (PK-IX) 2022	Standardkostnad inklusive PK-IX, korri- gerad och omräknad med NPI till 2024 års beräknade nivå tkr kr per inv	Utgjämningss- bidrag +/- kr per inv.
Hela riket	10 557 682	61 521 754	1,000	67 002 138	6 346
Värnamo kommun	34 619	233 449	1,050	245 122	7 528
					1 181

Beräkningarna för bidrags- och avgiftsåret 2024 baseras på verksamhetsstatistik över antalet LSS-insatser 2023, genomsnittliga kostnader enligt Räkenskapssammandraget 2022 samt personalkostnadsindex beräknade på 2023 års förhållanden.

Tabellen visar att Värnamo kommun får 41 miljoner kronor (1 181 kr/invånare) i utjämningsystemet för att bedriva verksamhet enligt LSS eftersom förutsättningarna i Värnamo kommun kräver större insatser än genomsnittskommunen.

Vid framräkning av budgetförutsättningar för åren 2025–2027 är utgångspunkten att 2024 års utjämningsbidrag per invånare inte förändras.

Kommunal fastighetsavgift

Enligt SKR:s prognos i december 2023 ökar den kommunala fastighetsavgiften med 6,5 miljoner kronor mellan 2023 och 2024. Den stora ökningen beror på att det år 2024 görs en fastighetstaxering av småhus. För åren 2026–2027 beräknas ökningen enligt egna antaganden med 1,5 miljoner kronor per år.

Tabell 6. Kommunal fastighetsavgift, belopp i tkr

Startår 2008	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Prognos 2024	Prognos 2025	Plan 2026	Plan 2027
43 262	65 366	68 262	75 183	77 689	81 292	87 788	90 936	92 436	93 936
förändring	1 773	2 896	6 921	2 506	3 603	6 496	3 148	1 500	1 500

Kommunens intäkter från fastighetsavgiften härrör från småhus, småhus på lantbruk samt flerbostadshus. Nya taxeringsvärden bestäms var tredje år för var och en av de tre fastighetstyperna.

Det slutliga utfallet år 2022 gav en ökning av intäkterna från fastighetsavgiften med 2,5 miljoner kronor. Taxeringen 2022 avsåg flerbostadshus.

Fastighetsavgiften 2023 förväntas öka med 3,6 miljoner kronor. År 2023 görs en taxering av småhus på lantbruk. Inkomstbasbeloppet är fastställt till 74 300 kronor. Detta betyder att gränsen för fastighetsavgiften för ett småhus uppgår till 9 288 kronor. Detta innebär i sin tur att det för taxeringsvärden mindre än eller lika med 1,2 miljoner kronor betalas fastighetsavgift med 0,75 procent av taxeringsvärdet. För högre taxeringsvärden betalas fastighetsavgift med 9 288 kronor.

År 2024 görs en fastighetstaxering av småhus. Småhustaxering ger generellt en relativt hög ökning av kommunernas intäkter. Prognosen bygger på aktuella taxeringsvärden för flerbostadshus och småhus på lantbruk. För år 2024 är inkomstbasbeloppet fastställt till 76 200 kronor. Detta innebär att gränsen för fastighetsavgiften för ett småhus uppgår till 9 525 kronor. För taxeringsvärden mindre än eller lika med 1,3 miljoner kronor utgår fastighetsavgift med 0,75 procent av taxeringsvärdet. För taxeringsvärden högre än 1,3 miljoner kronor betalas fastighetsavgift med 9 525 kronor.

År 2025 görs återigen en taxering av flerbostadshus. Prognosen bygger endast på en prognosticerad förändring av inkomstbasbeloppet 2025, samt i övrigt på samma prognosförutsättningar som prognosen för 2023 och 2024. En förhållandevis stor förväntad ökning av inkomstbasbeloppet ger en stor intäktsökning.

Prisutveckling

Inflationen har efter pandemin ökat markant både i Sverige och i omvärlden. Riksbankens räntehöjningar verkar nu ha fått effekt och prognoser visar att inflationen 2024 kommer ligga nära inflationsmålet om 2 procent.

Tabell 7. Prisutveckling (KPIF)

Utfall	Prognos	Prognos	Prognos	Prognos	Prognos
2022	2023	2024	2025	2026	2027
7,7%	6,1%	2,4%	1,9%	1,9%	2,0%

Kommunen har märkt av stora prisökningar på bland annat livsmedel, drivmedel, varor och material under 2022 och 2023. Det finns ingen generell uppräknings av budgetanslag utifrån inflationen i kommunens budgetmodell. Kommunfullmäktige har därför beslutat om tilläggskompensation i 2023 och 2024 års ramar. Totalt ökade ramar från 2025 uppgår till 53,4 miljoner kronor.

Tabell 8. ökade budgetanslag per nämnd, tusen kronor

Nämnd	2023	2024	Totalt
Kommunstyrelsen-KLF	1 170	195	1 365
Kommunstyrelsen- Campus	660	85	745
Teknik- och fritidsnämnd	6 010	2 115	8 125
Samhällsbyggnadsnämnd	600	275	875
Servicenämnd	190	132	322
Kulturnämnd	860	150	1 010
Barn- och utbildningsnämnd	13 775	6 059	19 834
Omsorgsnämnd	6 185	4 369	10 554
Medborgarnämnd	1 910	760	2 670
Kvarstår ofördelat för tillkommande elkostnader		7 860	7 860
Summa totalt	31 360	22 000	53 360

Personalkostnader

Nämnderna kompenseras fullt för lönekostnadsökning till följd av centrala och lokala avtal. Nämnderna kompenseras också för förändring av pensionskostnader. Medel reserveras centralt för att fördelas som budgettillägg när lönekomensation är beslutad. I denna centrala pott ryms även medel till förändring av osakliga löneskillnader och den lokala lönestrukturen. Undantag gäller för

personalkostnader som finansieras på något annat sätt än genom skatteintäkter, exempelvis vatten- och avloppsverksamheten.

Nämnderna debiteras med ett internt personalomkostnadspålägg vad gäller arbetsgivaravgifter, löneskatt och avtalsförsäkringar. Till följd av kraftigt ökade pensionskostnader 2023 och 2024 ökar kostnaden för löneskatt som är en del av personalomkostnadspålägget. Från 2025 förväntas pensionskostnaden minska. Personalomkostnadspålägget höjdes med 2,6 procent 2023 till 42,75 procent. Någon ytterligare justering har inte gjorts för tillkommande kostnader 2023 och 2024 då pålägget förväntas sjunka markant 2025. Nämnderna fick full kompensation för det ökade påslaget 2023.

Pensionskostnader

Kommunens pensionskostnader ökar med väsentliga belopp 2023 och 2024. Den kraftiga ökningen av kommunens pensionskostnad beror dels på nya avtal från den första januari 2023 dels på prognosparametrar.

AKAP-KR trädde i kraft från den första januari 2023. Det nya avtalet innebär att den avgiftsbestämda premien ökar från 4,5 procent till 6 procent för inkomster under 7,5 inkomstbasbelopp. Större del av kostnadsökningen är dock hänförlig till prognosparametrar. Den höga inflationen innebär att prisbasbeloppet ökar kraftigt 2023 och 2024. Prisbasbeloppet används för värdesäkring av pensionerna. Förutsatt att inflationen minskar enligt prognos kommer pensionskostnaden bli lägre från 2025. Inkomstbasbeloppet blev lägre inför 2024 än vad som var förväntat. Detta innebär en ökning av pensionskostnaden som är medräknad först i decemberprognosen 2023. Den ökade kostnaden motverkas av en premiesänkning för den förmånsbestämda pensionen från april 2024.

Tabell 9. Pensionsutbetalning och kostnad, mnkr

	Utfall 2021	Utfall 2022	Prognos 2023	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026	Prognos 2027
Utbetalningar inkl. löneskatt (ej försäkringspremier eller avgiftsbestämd del)	40	44	67	41	43	43	43
Totala pensionskostnader inkl. löneskatt	144	158	206	250	172	165	171

Kommunens driftredovisning belastas dels med årets pensionskostnad, dels med utbetalning av pensionsrätt som intjänades före 1998. Den intjänade pensionsrätten före 1998 beräknas uppgå till 544 miljoner kronor den 31 december 2023 (inklusive löneskatt).

Värnamo kommun har tidigare gjort inlösen av pensionsskulden för vissa årgångar. De totala pensionskostnaderna som redovisas ovan innefattar såväl pensionsutbetalningar för intjänad pensionsrätt före 1998 som pensionsrätt för nu anställd personal. Vid inlösen används normalt medel som finns att tillgå i överskottsfond pensioner. I prognos pensionskostnad 2024 ingår ett planerat uttag ur överskottsfonden som minskar pensionskostnaden med 10 miljoner kronor.

Avskrivningar

Avskrivningsnivån ökar i takt med investeringar. Den senaste femårsperioden (2019–2023) har kommunen investerat för drygt 317 miljoner kronor i snitt varje år (inklusive avgiftsfinansierad verksamhet). Under samma period har avskrivningar gjorts med i genomsnitt 130 miljoner kronor per år.

För den kommande treårsperioden, 2024–2026, uppgår planerade investeringar, enligt budgetunderlag 2024, i genomsnitt till 476 miljoner kronor per år.

Nämnderna kommer att presentera uppdaterade investeringsförslag under våren 2024. Förslagen ska lämnas inom fastställda investeringsramar. Ramarna ingår i kommunfullmäktiges budgetbeslut och styrs av de långsiktiga finansiella målen.

Kommunen står inför stora investeringar, dels till följd av att kommunen växer, dels till följd av att befintliga tillgångar behöver renoveras och underhållas. Ökade investeringsvolymerna innebär att kostnader för avskrivningar ökar successivt.

Tabell 9. Avskrivningar och nettoinvesteringar, mnkr

	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Bokslut 2021	Bokslut 2022	Prel 2023	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026	Prognos 2027
Avskrivningar	106	109	123	134	140	143	168	190	203	216
Nettoinvesteringar, inkl. ombudgering	243	287	225	258	303	514	738	386	305	204

Finansiella intäkter och kostnader

Finansiella intäkter utgörs av borgensavgifter, utdelning och ränteintäkter. För 2025 beräknas en intäkt om 14,6 miljoner kronor. Finansiella kostnader utgörs framförallt av räntekostnader. Kommunens räntekostnader kommer att öka markant kommande år dels till följd av ett högre ränteläge men i huvudsak till följd av en ökad låneskuld. För 2024 beräknas kostnader om 43,0 miljoner kronor.

Centrala potter

Vid större förändringar i nämndernas lokalanvändning ges berörd nämnd ramökning motsvarande den ökade hyreskostnaden. Detta sker i samband med att lokalerna tas i anspråk och ny hyra faktureras. I underlaget för 2025 års budget finns 43 miljoner avsatt för ökade hyreskostnader till följd av ny- och ombyggnation. I 2024 års budget beslutades att budgetkompensation inte längre ska ges med 100 procent. Detta gäller nya, tillkommande projekt. Kommunstyrelsen avgör hur stor budgetkompensation som ska ges efter framställan i varje enskilt fall. All lokalförsörjning ska ske genom tekniska förvaltningens försorg.

Förutom potter för hyreskompensation finns centrala potter avsatta för verksamhets- och kompetensutveckling samt oförutsedda behov. Anslagna medel att fördela ut till nämnder och oförutsedda kostnader uppgår till 3,0 miljoner kronor. Utöver detta finns det även ett centralt anslag för folkhälsa och social hållbarhet om 1,5 miljoner kronor.

Preliminära budgetanslag 2025

Nedan sammanställs större förändringar i nämndernas budgetanslag i preliminär framskrivning för 2025. Förändringar baseras på beslut i tidigare budgetbeslut:

Större förändringar budgetanslag 2025 (tkr)	2025
Omsorgsnämnden, statsbidrag äldreomsorgen utgår 2025	-8 988
Barn- och utbildningsnämnden, anslag verksamhetsutveckling utgår 2025, återredovisning ska göras senast 2024-03-31	-3 000
Kulturnämnden, anslag för satsning på kultur i nära samarbete med föreningar och civilsamhället utgår 2025	-750
Barn- och utbildningsnämnden, anslag för satsning på kultur i nära samarbete med föreningar och civilsamhället utgår i sin helhet 2025	-478
Teknik- och fritidsnämnden, anslag för trygghetsbelysning utgår 2025, återredovisning ska göras senast 2024-03-31	-300

Driftbudget och verksamhetens nettokostnader

En preliminär framskrivning av årets resultat för 2025 indikerar ett resultat om 82 miljoner kronor vilket är högre än resultatmålet om 2,5 procent. Jämfört med 2024 visar de preliminära beräkningarna förbättrade ekonomiska förutsättningar till följd av ett ökade skatteintäkter och lägre pensionskostnader.

Driftbudget (mnkr)	2024	2025	2026	2027
Verksamhetens nettodriftkostnad exklusive avskrivningar	-2 270	-2 249	-2 309	-2 369
Av- och nedskrivningar	-171	-193	-206	-219
Verksamhetens nettodriftkostnad	-2 441	-2 442	-2 515	-2 588
Skatteintäkter	1 965	2 057	2 140	2 227
Kommunal ekonomisk utjämning och fastighetsavgift	504	496	494	491
Finansnetto	-23	-28	-31	-34
Resultat	5	82	88	97
Andel av skatteintäkter, utjämning och fastighetsavgift	0,2%	3,2%	3,4%	3,6%

Verksamhetens nettodriftskostnad

Med den antagna budgeten för 2024–2026 som grund har preliminära budgetramar upprättats för 2025–2027. Löne- och hyreskompensation samt övriga centrala potter ingår inte i framskrivning av ramar nedan. Utfördelning görs utifrån löneöversyn och övriga rutiner för budgetkompensation.

Budgetramar (tkr)	2024	2025	2026	2027
Barn- och utbildningsnämnd	984 074	989 927	987 255	987 827
Omsorgsnämnd	709 938	705 951	706 583	707 215
Medborgarnämnd	165 001	165 790	165 819	165 848
Teknik- och fritidsnämnd	113 872	119 501	119 444	119 487
Samhällsbyggnadsnämnd	68 292	68 624	68 681	68 738
Kulturnämnd	36 305	36 348	36 503	36 658
Servicenämnd	46 169	46 316	46 331	46 346
Överförmyndarnämnd	2 327	2 333	2 339	2 345
Kommunstyrelse - Campus	25 419	25 453	25 402	25 351
Kommunstyrelse - KLF	105 750	107 488	107 042	108 961
Kommunens revisorer, fastställda av KF	1 658	1 677	1 696	1 715
Summa driftbudget nämnder	2 258 805	2 269 408	2 267 095	2 270 491

Investeringsbudget

Utgångspunkten för investeringar under perioden 2025–2029 är den nu gällande flerårsplaneringen 2024–2028. Denna ska vara starkt vägledande i nämndernas upprättande av investeringsförslaget. Utgångspunkten är att de två första åren i planen endast ska förändras i liten omfattning. Värnamo kommun står inför stora investeringsvolymen framförallt 2023 och 2024 med nybyggnation av bland annat tre förskolor, två grundskolor och en fotbollsarena.

Investeringsbudget och plan (tkr)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skattefinansierade investeringar	505 319	302 120	169 179	158 761	250 125	205 000
Investeringar mark & exploatering	15 820	51 800	72 800	26 900	18 300	
Avgiftsfinansierade investeringar	89 222	83 700	105 200	70 400	66 400	
Bruttoinvesteringar	610 361	437 620	347 179	256 061	334 825	
Inkomster mark & exploatering	-23 000	-43 000	-33 000	-43 000	-48 500	
Inkomster Va-anläggningar	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	
Summa inkomster	-32 000	-52 000	-42 000	-52 000	-57 500	
Nettoinvesteringar	578 361	385 620	305 179	204 061	277 325	

Underliggande budgetram per år

skattefinansierad verksamhet	302 120	169 179	158 761	250 125	205 000
------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------

I enlighet med 2024 års budget lämnar nämnderna investeringsbudgetförslag inom de investeringsramar som beslutades av fullmäktige vid beslut om budget och plan 2024. För det tillkommande året, 2029, har ramen beräknats utifrån en procent av skatteintäkter, utjämnning och fastighetsavgift adderat med skattemässiga avskrivningar. Investeringsramen ska täcka behov av underhåll och renovering av befintliga anläggningar.

Likviditet och finansiering av investeringsbehov

Kassaflödesbudgeten visar det förväntade flödet av in- och utbetalningar under året samt likvida medel vid årets slut. Till följd av stora investeringsnivåer ökar kommunens upplåningsbehov.

Kassaflödesbudget (mnkr)	2024	2025	2026	2027
Likvida medel vid årets början	100	100	100	100
Medel från årets resultat	5	64	66	68
Medel från årets avskrivningar	171	193	206	219
Årets investeringar (skattefinansierade)	-505	-302	-169	-159
Årets investeringar (mark & exploatering)	-16	-52	-73	-27
Årets investeringar (avgiftsfinansierade)	-89	-84	-105	-70
Årets investeringsinkomster (mark & exploatering)	23	43	33	43
Årets investeringsinkomster (avgiftsfinansierade)	9	9	9	9
Försäljning av fastigheter	10	10	10	10
Nya lån/amorteringar	392	119	23	-93
Likvida medel vid årets slut	100	100	100	100

Avstämning mot finansiella mål

Värnamo kommun har fyra finansiella mål som utvärderas över en femårsperiod.

	2023	2024	2025	2026	2027	genomsnitt
Mål årets resultat (>2,5%)	1,7%	0,2%	2,5%	2,5%	2,5%	1,9%
Mål årets resultat (mnkr)	40	5	64	66	68	49
Mål självfinansiering (100%)	27%	29%	73%	137%	154%	58%
Mål låneskuld (max 50%)	34%	56%	59%	59%	54%	53%
Mål soliditet (stigande trend)	35%	31%	31%	32%	34%	33%

Mål för årets resultat: årets resultat som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag, kommunalekonomisk utjämning och fastighetsavgift ska uppgå till minst 2,5 procent. Till följd av det tuffa ekonomiska läget har lägre resultat budgeterats för 2023 och 2024. För att säkerställa finansiering av pågående investeringsprojekt är det viktigt att det finansiella målet nås från 2025 och framåttriktat.

Mål för självfinansiering av investeringar: årets resultat plus av- och nedskrivningar dividerat med årets nettoinvesteringar ska för den skattefinansierade verksamheten över tiden uppgå till minst 100 procent. Målet förväntas inte att nås över perioden. Detta beror på att kommunen har en förhöjd investeringsnivå under åren 2022 till 2025. Från 2026 förväntas målet uppnås förutsatt att investeringar planeras inom av fullmäktige beslutade ramar.

Mål för låneskuld: låneskuld som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag, kommunalekonomisk utjämning och fastighetsavgift ska långsiktigt inte uppgå till mer än 50 procent. Målet avseende kommunens låneskuld är tillfälligt förhöjt för att finansiera stora planerade investeringar. Förutsatt att övriga mål nås kommer låneskuldens andel att börja minska 2026 och successivt närma sig den långsiktiga målsättningen om 50 procent.

Mål för soliditet inklusive ansvarsförbindelse: eget kapital minskat med ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser som andel av totala tillgångar ska trendmässigt öka över tiden. Efter en tillfällig nedgång till följd av höga investeringsvolymerna kommer soliditeten trendmässigt förstärkas.

Instruktioner till nämnderna

Dialog inför budgetbeslut

Budgetåret inleds med att nämndens ordförande och förvaltningschef redogör för året som har varit och kommande utmaningar. Under våren ges tillfälle till dialog med budgetberedningen både från ett ekonomiskt perspektiv men också vad gäller kvalitet och utveckling. Det är viktigt att budgetberedningen har tillgång till information om respektive verksamhet och erforderliga beslutsunderlag.

Verksamhetsplaner

I verksamhetsplanen beslutar nämnden om den verksamhet som ska bedrivas för kommande budgetår. Verksamheten ska planeras med utgångspunkt från nämndens uppdrag, kommunfullmäktiges övergripande mål och nämndens budgetram.

Verksamhetsplanen har tidigare lämnats under våren inför ett nytt budgetår. Från 2025 (budget 2025) lämnas planen först efter att kommunfullmäktige har beslutat om budgeten i juni 2024. Verksamhetsplanen ska lämnas till kommunstyrelsen senast den 31 oktober. Detta ska ske med hjälp av mall och instruktioner som kommer att skickas ut under våren. Antalet sidor ska spegla omfattningen av nämndens verksamhet i förhållande till kommunens hela verksamhet.

Vid upprättande av verksamhetsplanen ska nämnden ta hänsyn till de inträffade och förväntade volymförändringarna för verksamheten. Tillsammans med verksamhetsplanen ska också protokoll från nämndens behandling och beslut lämnas.

Investeringsbudgetförslag

Nämnderna inlämnar investeringsbudgetförslag för år 2025 samt plan 2026–2029 senast den 3 april 2024. Vid inlämning av investeringsbudgetförslag för de skattefinansierade investeringarna baseras dessa år 1–4 på de investeringsramar som beslutades i föregående års investeringsbudget och plan. Investeringsram för år fem baseras på årets beräknade avskrivningar med tillägg för en procent av prognosticerade skatteintäkter, utjämning och fastighetsavgift.

Kvalitet, utveckling och övergripande mål

I samband med KS strategi den 5 mars 2024 kommer kommunens verksamheter presentera analyser och beräkningar avseende kvalitet, utveckling och övergripande mål. Denna dag kommer också en samordnad analys av nyckeltalssamlingar att presenteras.

Uttag ur nämndernas resultatfonder

Nämnden har möjlighet att själv besluta om att disponera tidigare års överskott genom uttag ur resultatfonden. Det maximala beloppet att disponera varierar beroende på omfattningen av nämndens verksamhet. Om kommunens budgeterade resultat som helhet är förhållandevis lågt kan det snabbt bli oacceptabelt lågt om flera nämnder gör stora uttag ur sin resultatfond. Kommunstyrelsen har då rätt att fatta beslut om ytterligare begränsningar i uttag. Beslut om

begränsning av uttag ur resultatfonder har tagits för både 2023 och 2024. Detta innebär att det är kommunstyrelsen som godkänner eventuella uttag.

Kommunstyrelsen i Värnamo kommun

Tobias Pettersson
Kommunstyrelsens ordförande

Mikael Karlsson
Kommunstyrelsens 1:e vice ordförande

/Johanna Svensson
Ekonomichef

Förteckning bilagor

Bilaga 1. Cirkulär SKR 23.56 Aktuell Ekonomi, Planeringsförutsättningar för åren 2023–2027

Bilaga 2. Övergripande mål

Bilaga 3. Driftbudget 2025–2027

Bilaga 4. Antagen investeringsbudget 2024 samt investeringsplan 2025–2028

Bilaga 5. Tidplan Mål och budget 2025–2027